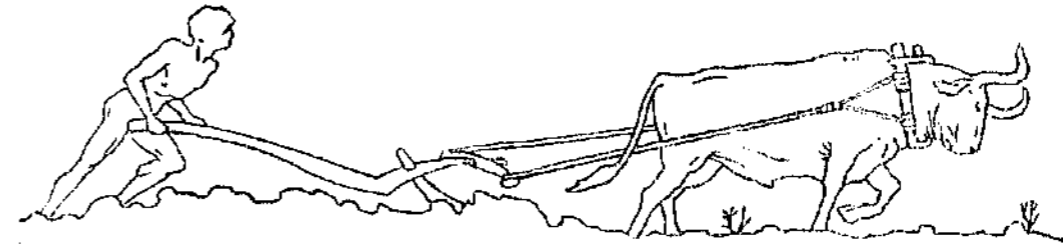

ΠΟΥΡΠΑΙΤΟ ΚΑΙ ΓΕΟΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΪΑ
 ΥΪΟΥ Γ. ΚΑΝΝΙΑΣ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΤΟΣ 18' 31' 14
 ΝΟΒΑΡΙΟΥ 1912

ΠΡΟΣΚΟΠΟΙ

Τί εινε λοιπόν αυτοί οι Μπού-σκάντες, αυτές οι μυρμηκίες των μικρών, που πια θεωρούνται απαραίτητες για κάθε κράτος. Πρόσκοποι λέγονται στην γλώσσα μας, και ένας πόλεμος μεταξύ των Άγγλων και των Βόρως — στα 1899 — έδειξε την ανάγκην της οργανώσεως ενός τέτοιου είδους πολεμιστών. Ο στρατηγός Μπίδεν Πάουελ, συνταγματάρχης και διοικητής της πόλεως Μείφιγκ, σε μιὰ στιγμὴν ἀγανακτίσεως για εκείνους που έρχονται εναντίον του ἀνυπόπτου ἀνθρώπου, είδε την ιδέα. Η ιδέα του έφάνη σωστική, ἀνθρωποσωτήριος και ήθελισε να την εφαρμόση. Το σώμα του ήταν μικρόν, αποτελείτο από γίλιους μόνον άνδρας, και έφερε να υπερασπίση εξακόσια γυναικόπαιδα λευκών και έπτά χιλιάδες θάγαρεις. Για τις βοηθητικές υπηρεσίες, για τα προστάγματα, για τις ειδήσεις έχρειάζετο ακόμη ένα πλήθος προθύμων, που να ήμπορούσαν να εργασθούν με νηχην. Δίδει διαταγήν στον λόρδον Έδουάρδον Ζέσιλ: να φωνάξη όλα τα παιδιά κ' έτσι να κάμη το στρατιωτικόν, το βοηθητικόν αυτό σώμα. Τα παιδιά έτρεξαν πρόθυμα, έφάρεσαν την ιδίαν στολήν, κ' ένωσαν την μικρήν δύναμίν τους με την δύναμιν των στρατιωτών. Ήταν οημαντική ή υπηρεσία των στην μάχη. Γι' αυτό σάν έτελείωσε, ή άγγλική Κυβέρνησις τους έδωκε το μετάλλιον τιμής — ανταπόδοσιν της άνδρείας και του κόπου των.

Ύστερα, τους Άγγλους έμυμήθησαν οι Γερμανοί. Και σήμερα ο Πάουελ, ο άνθρωςος ο δυνατός που ήμπορεσε να υπολογίση τόσο καλά την ωφέλειαν μίας τέτοιας ιδέας, γυρζει τον κόσημον και ιδρύει αυτά τα σώματα των προσκόπων. Ως έδώ ήταν θά φθάση ο αιώναςτος Πάουελ, δέν θά έχη να μās ειπή τίποτε νέον.

Πατριώτες, όπως τους ζητεί σήμερα ο πολιτισμός και ή πλατειά έννοια της αλληλοβοηθείας, έχουν αναλάβει από καιρόν το έργο. Ο κ. Κ. Μελός, αυτός είχε την πρωτοβουλία, και μαζί με τους κ. κ. Ν. Πασπάτην, Φιλ. Χρυσοβελώνην, Γ. Παυάν, και Λευκαδίτην, έφύτρωσαν τον σπόρον το φύτεμα ήταν επιδέξιο, και οι φυχές, προετοιμασμένες από την οικογενειακήν καλλιέργειαν, ένοιωσαν καλά την ιερότητα και το αλτρουϊστικόν πνεύμα του μαθήματος. Σήμερα μέσα στις Άθήνας υπάρχουν 30 παιδιά που γυμνάζονται ως πρόσκοποι: Έχουν και έννομιότητα — που τις αποτελούν όκτώ παιδιά με έναν έννομιόταχην σάν οδηγόν. Όμως πρέπει να είνε αυτός ο έξυπνότερος, ο αντιληπτικώτερος, ο άνδρειότερος, ο πιο εύσωμος, γιατί κρατεί και το κανάρι αυτός, γιατί δίδει και την πρώτην εντύπωσιν. Το σύνθημά των είνε: «Έσο έτοιμος». Και τα σημεία που μεταχειρίζονται για την συνεννόησιν, πολλά και δια αίνιγματώδη.

Τώρα, ποιός είνε ο σκοπός αυτής της ασκήσεως. Έκτός του ότι είνε, όπως είνω, ιερός, γιατί αποβλέπει στην υπερίσπισιν του αληθίνου και του ιδίου ατόμου, — όμως έρχεται και σάν προκαλλιέργεια του ανθρώπου που θά βγη στον κόσμο, που θά γίνη στρατιώτης, που θά γίνη πατέρας, που θά κωλοφορήση μέσα στην ζωή. Να ο σκοπός. Η μόρφωσις του χαρακτήρος έγκαιρα. Πριν σχηματισθή ή ατομική πεποιθήσις, πρέπει να πέψη ο προβολός των ήθικών διδασμάτων και των κοινωνικών καθηκόντων στην ψυχή του παιδιού, ύστερα, σάν αυτή δέση, σύμφωνα με τα ουσιαστικά που έχει μέσα της και χωρίς καμιάν εξωτερικήν άγασήν ένίσχυσαν — ύστερα είνε άργά.

Στην Άγγλία — ποιός θά έφραντάζετο. Ύπαρ-

χουν σήμερα 400,000 παιδιών — προσκόπων. Και τώρα τελευταία προσετέθη και τάγμα κοριτσιών.

Γιατί τάχα. Ο πρωρισμός της γυναίκας αρχίζει να λαμβάνει μίαν καταπληκτικήν έκταση. Απλόθηκεν έτσι στην κοινωνία που κάθε παιδί καλό ξεαρτάται από αυτήν. Έιτε κοινωνικών, είτε ανθρωπιστικών, είτε μορφωτικών. Είναι η μεγάλη πλάστρια και είναι αυτή που δίδει την μορφήν σε κάθε πρώτην γέννησιν. Οι Άγγλοι στρατιώται την βάζουν στο πλευρόν των — στη φωτιά και στην ανεμοζάλη ενός πολέμου. Την θέλουν ως εκεί γενναίαν και ικανήν. Την θέλουν με τόσην ελαστικότητα, ώστε από το τζίκι της οικογενείας να μπορή να βρεθή μέσα στα βόλια. Έτσι στην Άγγλιδα ανοίγεται ο δρόμος μιας ποικίλης ζωής, με περιπέτειες, με ταλαιπωρίες, με απρόοπτα όταν θελήση. Και έχει το δικαίωμα, ή καλύτερα της επιβάλλει ο νόμος, που την θέλει υψηλή, να ακολουθήση το μέγα ρεύμα της φυσικής ζωής των ανθρώπων, κι' όχι μανδρώνοντας τον εαυτόν της σε στενά κάγκελα να γίνεται ή φρόνισιά του.

Το νεοφρότιστο σῶμα των Ἑλλήνων προσκόπων είναι έργο ιδιωτικόν. Μά δὲν πρέπει νὰ μείνη ιδιωτικόν ἕνα τέτοιο ἔργο. Γι' αὐτὸ τὸ ὄνειρο τῶν ἰδρυτῶν, ποὺ ἀνέφερα, εἶνε νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τὴν πολιτείαν, σὰν ἐθνικὸν πειά, καὶ σιγὰ σιγὰ νὰ εἰσαχθῇ ἐπὶ τὸ σχολεῖον. Τώρα φροντίζουν γιὰ τὴν ὀργάνωσιν δικῆς τους μιλάντας καὶ χορηγίας. Κι' ἐργάζονται οἱ μικροὶ μας πρόσκοποι ἀκολουθώντας τὸν ὀρισμένον «ἐννεάλογον» με ἀυστηρότητα — τὰ ἐννέα ῥητὰ ποὺ καθιέρωσεν ὁ Πάουελ. Ἡ παιδαγωγία των εἶνε αὐστηρά, — κι' ἕνας τόσο μικρὸς ἀριθμὸς παιδιῶν, ἀλήθεια, ἐργάζεται συστηματικῶς, στρατιωτικῶς.

Ὅταν γυμνάζονται ἐπὶ τὴν ἀνίχνευσιν, αὐτὸν ποὺ καταδιώκουν τὸν λένε «λαγόν». Ἀλλὰ καὶ ὅλοι ὀφείλουν νὰ ἔχουν ἀπὸ ἕνα ὄνομα ζώου γιὰ τὰ διάφορα γυμνάσματά τους — ὥστε νὰ

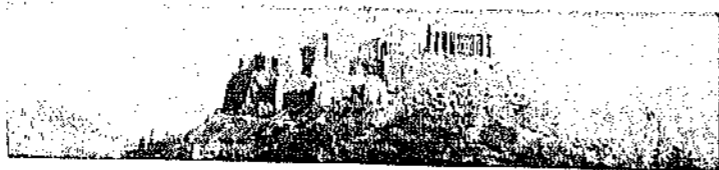
συγγεννοῦνται χωρὶς οἱ ἄλλοι νὰ μποροῦν νὰ τοὺς ἀντιληφθοῦν.

Οἱ πρόσκοποι πρέπει νὰ ἀρχίζουν τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς τέχνης αὐτῆς ἀπὸ μικροί, κι' ἀκόμα ἢ ζοῆς τους νὰ κανονισθῇ ἕτσι ὕγιεινὰ ὥστε νὰ εἶνε δυνατοί, γεροί, ἄρτιοι ἐπὶ τὸν ὀργανισμόν, καὶ ἀρκετὰ σκληραγωγημένοι. Τὸ κρῦο, τὸ ξενόχτι, οἱ παγωνιές, ὁ δρόμος, νὰ μὴ τοὺς τρομάξῃ. Ὅποτε καὶ ἡ φροσιὰ τοῦ πολέμου. Κοφοὶ σὲ κάθε ὀργῶν, περιφρονηταὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς. Ἐκείνη τὴν ὥρα ἡ ψυχὴ τους σὰν ἀπολυτομένη νὰ εἶνε, καὶ νὰ σκέπτονται μόνο τὸ γενικόν καλόν — ὄχι τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἀτόμων, μὰ τὴν ἐκκλήρωσιν τῆς ἰδέας. Νά, οἱ πρόσκοποι οἱ ἰθνηκοί, καὶ τέτοιοι ἄς γίνουν μίαν ἡμέραν οἱ μικροὶ Ἑλληνας.

Κι' ὅμως τίποτε νέον. Στους μέσους αἰῶνας ἕνα εἶδος προσκόπων ἦσαν οἱ ἱππῶται. Ἀπὸ παντοῦ ἔμπεδος — πρόθυμοι πάντα νὰ πεθάνουν ἐπὶ τὸν τόπον τῆς ἐκδικήσεως. Ἀτρόμητοι ἀπὸ τὸ σκότος κι' ἀπὸ κάθε κακὸ ποὺ ἐκρυβαν ἐκείνες οἱ ἐπαίνδυνες μεσαιωνικὲς νύχτες.

Μὰ καὶ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὴν σιλαβωμένη — καὶ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τῶν χρόνων ποὺ ἐσημείωσαν ἕνα μεγάλον θάνατόν της, τὸ ἴδιο. Οἱ ἀρματοῦλοι καὶ οἱ κλέφτες τῶν βουνῶν πρόσκοποι ἦσαν. Καὶ ὑπερασπισταὶ τῶν ἰδεῶν καὶ μεγάλοι ἀλτρονισταί, — ποὺ εἶχαν χιλιμετρῆσιν βῆμα με βῆμα τοὺς γκρεμιστοὺς, γιὰ νὰ βοηθήσουν πολλὰς φορὲς μίαν ξένην ζωὴν. Μιὰ φρανέλλα, μιὰ φουστάνελλα, μιὰ κάπα, ἕνα καρσοφύλλι καὶ μιὰ καρδιά πλατεία, ὅσο καὶ ὁ μεγάλος ἄνεμος ποὺ ἤρχετο ἀπὸ τὰ πελάγη, σφυρίζοντας τὸ μεθυστικόν, τὸ σατανικὸν τραγοῦδι τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ αὐτὸν τους. Κι' ἐκείνη τὴν ὥρα ἐλυγόνετο ἡ ψυχὴ τους, κολλοῦσε με τρελλὴν ἀγάπην ἐπὶ τὴν ἰδέαν καὶ μυστικῶς, ἀσυναίσθητα ἔδιδεν ὄγκο σὲ μίαν αἰώνιαν προθυμίαν γιὰ τοῦ κόσμου τὴς ψυχῆς.

ΜΑΡΚΟΣ ΓΑΛΗΝΙΟΣ

ὍΤΑΝ ΠΕΘΑΝΕ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ*

Χθὲς, ἔπειτα ἀπὸ πολλὸν καιρὸ, πῆγα ἐπὶ τὸν πατέρα τοῦ πατέρα. Τώρα θὰ ἔχη λυώσει ὀλότεια, ἢ ἐνθὺμους ὅμως μένει ὀλοζώντανη.

Ὅταν πέθανε ὁ πατέρας ἦμουν μικρὸς ἀκόμα, ὀγδοὸν ὁ μικρότερος ἀπὸ πέντε ἀδελφία. Ἀλλὰ τὸ θυμοῦμαι καλὰ ἔξω ἦταν ὀρθαῖος καιρὸς — ὅλα ἀνθοῦσαν κι' ἐπρασίνιζαν καὶ ὁ ἥλιος ἔλαμπε. Μαροστὰ ἐπὶ τὸ παράθυρό μας ἦταν μιὰ παλιά, φροσιώτικη μηλιά καὶ ἄγγιζε με τὰ κλαδιά της τὸν τοῖχο — ἕνας μάλιστα ἀνθισμένος κλάδος ἔμπαινε μέσα ἐπὶ τὸ παράθυρο, σὰ μακρὸς χιονόλενος λαμίδος χήνας, καὶ γιὰ νὰ κλείσῃ κανεὶς τὰ φρύλλα, ἔπρεπε νὰ τὸν παραμερίσῃ.

Μέσα ἐπὶ τὴν κἀμαρα ἦταν ἔσπλωμένος ὁ πατέρας νεκρός.

Τὸ θυμοῦμαι ἀκόμη καλὰ, πὼς οἱ τοῖχοι τῆς κἀμαρας ἦταν ντυμένοι με ἀνοικτακίτρινο χαρτί. Στὴ δεξιὰ γωνία, ἐκεῖ ποὺ ἦταν ἡ θερμίστρα, τὸ χαρτί εἶχε ξεκολλήσει, κι' ἐπερίμεναν τρεῖς ἑβδομάδες τὸ μίστορη νὰ ἔλθῃ νὰ τὸ διορθώσῃ — ἀλλὰ δὲν ἦλθε. Ὁ πατέρας κι' ἡ μητέρα βλασημοῦσαν γιὰ τὴν τεμελιά του. Τώρα ὅμως ἔμεινε ὅπως ἦταν, κανεὶς δὲν ἐθίμωνε πιά γιὰ τὸ ξεκολλημένο χαρτί.

Ἐπὶ ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ πατέρα ἦταν κρεμασμένος ἐπὶ τὸν τοῖχο ἕνας μεγάλος στρογγυλὸς δίσκος με ἕνα μόνο σημάδι ἐπὶ τὴν μέση. Ἦταν ἡ πρώτη δίανα ποὺ εἶχε κτυπήσει ὁ πατέρας.

Γιατὶ ὁ πατέρας ἦταν ὁ καλύτερος σκοπευτῆς καὶ κνηγὸς τοῦ τόπου καὶ ὅπως ἔπρεπε νὰ μὲν κλεισμένος μέσα ἐπὶ τὸν πνιγηρὸν ἀέρο τοῦ σχολείου, γιὰ τὴν ἰδέαν.

Ἐρχαμε ἀκόμη ἐπὶ τὴν κἀμαρα ἕνα παιδί, ἔσπαρτο βλασμένο πιάνο με ὀρθὰ ἕνα σωστὸ τέρας. Ἐμὲ τοῦλάχιστον τοῦ κοντορεβιθοῦλι μου φαινότανε πὼς καὶ τὸ μακρὸς καὶ τὸ πλάτος του δὲν εἶχαν τέλος. Στὸ πιάνο ἔπαιζε συχνὰ τὸ βράδυ ὁ πατέρας, κι' ἐμεῖς στεκόμεθα κι ἀκούαμε ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα. Γιατὶ ὅταν ἔπαιζε, δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα κανεὶς νὰ μῆ μέσα ἐπὶ τὴν κἀμαρα.

Ἀμα φρονάζαμε κάπως δυνατώτερα ἐκεῖ ἀπ' ἔξω — καὶ αὐτὸ γινόταν πάντοτε — ἔπαιζε ἔξαφνα τὸ παῖξιμο ἐπ' ἀπὸ τὴν ὀρθαιότερη στιγμή καὶ ἀκούαμε ποὺ παραμέριζε μέσα βιαστικῶς ἕνα κἀθισμα. Τότε ἔπρεπε νὰ φύγομε τρεχάτοι κι' ἐμεῖς. Ἀπὸ μακριὰ, κρυμμένοι καλὰ, ἀκούαμε

* Ἀπὸ τὴν ἐκδοθεῖσαν συλλογὴν διηγημάτων με τὸν τίτλον «Ἀπὸ τὸ σημεῖοματάριόν μου». Περί τοῦ συγγραφέως βλέπε τεῦχος Δεκεμβρίου 1911, σελ. 157. Ἀπὸ τὸ Μόναχον.

ἔπειτα με ἀναμνήσθη ἐνθὺμους τὸν πατέρα ποὺ ἔβριζε ἐπὶ τὸ σκοτεινὸ διάδρομο.

Μὰ τώρα τὸ τεράστιο καρδιόχρωμο πιάνο ἦταν στρωμένο με μαῦρο σκέπασμα κι' εἶπαι ἐκεῖ ὁ πατέρας ἔσπλωμένος μέσα ἐπὶ τὴν κἀμαρα του. Ἡ μητέρα καὶ τὰδελφία ἔκλειαν ἐπὶ τὴν διπλανὴ κἀμαρα.

Πῆγα σιγὰ σιγὰ κοντὰ ἐπὶ τὸν πατέρα. Στὴν κἀμαρα ἦταν τέλει ἡσυχία. Μόνον μιὰ μεγάλη μύγα ἔβουξε γύρω ἀπὸ τὴς ἀναμμένες λαμπάδες κι' ἔκανε βοῦφορὸ θόρυβο.

Τόσο δὲ μικρὸς ὅπως ἦμουν, ἀνασηκώθηκα ψηλὰ ὅσο μποροῦσα. Μόλις κατέβηκα νὰ φθάσω με κόπο τὴς μύγες ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ πατέρα. Καὶ τὸν ἐπὶ μπησὶ θάρρα ἐπὶ τὸ μεγάλο δάκτυλο — ἀρκετὰ ὀρθαῖα. Ἀν ἐκωνήθηκε, ἀλλὰ βέβαια θὰ τὸ ἐνοίωσε. Κράβει μόνο πὼς πόνεσε, συλλογίσθηκα.

— Νὰ δῆς, πατέρα, ποὺ θὰ σὲ ξυπνήσω!

Καὶ τὸν ἐπὶ μπησὶ πὺ δονατὰ καὶ πάντα δυνατώτερα — δὲν ἔξαρωσε διόλου τὸ πρόσωπο, ἔκρησε τὸν πῆλο. Αἰσθάνομαι πὼς τὰ νύχια μου μπηγόνται ἐπὶ τὸ δάκτυλό του μέσα ἀπὸ τὴν ψιλλὴ κάλσα — ἐκεῖνος μένει πάντα ἡσυχῶς καὶ γαλήνιος, τὸ ἕνα μῆτι μάλιστα σὰ νὰ κοίταζε κάποιος πονηρὰ κάποι ἀπὸ τὸ μισοανοιγμένο βλέφαρο.

Τότε με ἔπαισε ἔξαφνα ἡ ἀνησυχία τρομαγμένος ἔτρεξα ἐπὶ τὴν ἄλλη κἀμαρα κι' ἔπειτα ἐπὶ τὴν ἄγκυλιὰ τῆς μητέρας κλεισόντας δυνατὰ:

— Αἴ, μητέρα, τώρα εἴμαστε πάλι ἀνύπαντροι!

Ἀν ἔξω ποὺ εἶχα ἀκούσει τὸ λόγο καὶ τὸν ἐπέταξε ἐκεῖ τόσο ἀκατάλληλα. Ἡ μητέρα ὅμως χαμαγέλασε μιὰ στιγμή μέσα σὲ δλη τὴ δυστυχία της. Ἀργότερα, ἐπὶ τὴν ἔκαμα με τὴς τρέλλες μου νὰ χύσῃ ἀρκετὰ δάκρυα, παρηγορήθηκα συχνὰ με τὴν ἐνθύμησι αὐτῆ: «Ἐκαμεις, ἔλεγαν ἐπὶ ἐκὸς μου «τὴ μητέρα νὰ χαμογελάσῃ μιὰ στιγμή ἐπ' ἀπὸ τὴν βαθύτερη βλήτη της!»

Ἡ μέρα ποὺ ἔθιμαν τὸν πατέρα ἦταν μιὰ μεγάλη μέρα. Μαζεύθησαν ἐπὶ σπῆτι πολλοὶ ἄνθρωποι καὶ ἦσαν ὅλοι καλοὶ καὶ περιποιητικοὶ σ' ἐμῆς. Πολλοὶ ἔλεγαν: «Κακόμοιρα παιδί!»

Ἐμένα ὅμως δὲ μοῦ φάνηκε τόσο κακὸ. Ὅλοι ἔλεγαν πὼς ὁ πατέρας ἦταν ἄξιος ἄνθρωπος καὶ πὼς ἦταν κρῖμα ποὺ χάθηκε.

Ἦν κηδεῖα τοῦ πατέρα τὴν ἀκολουθῆσε ἕνα κληθὸς κόσμος: τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου καὶ μιὰ μαῦρη σημάδα, ἕνα σωρὸ κάλογριές, οἱ δασκάλοι ἀπ' ὅλα τὰ γειτονικὰ χωριά, ποὺ θὰ ἦσαν βέβαια καμιά δεκαριά, ἔν ὄχι περισσότεροι.

“Επειτα ὄλοι μαζί οἱ σκοπευταί, πού φοροῦσαν τὴς στολές τους μὲ τὰ κρίσιμα σειρήνια. Ἐξῆς ἔλθει ἀπὸ παντοῦ ἓνα γῦρο, κάποιου μάλιστα καὶ ἀπὸ πέρι ἀπὸ τὸ Μπρέννερ. Γιατί οἱ σκοπευταί εἶναι πιστοὶ συναδέλφοι. Καὶ ἡ μουσικὴ ἐταίρε. Θυμαῖμα καλὰ πὼς τὸ μπάσο βροντοῦσε τόσο διασκεδαστικά. Ἦταν ὄραία, τόσο ὄραία! Καθὼς ἐπήγαινα πίσω ἀπὸ τὴν κίεσσα, συλλογιζόμουνα γιατί νὰ μὴν μπορῆ νὰ τὰ χωρῆ ὅλα αὐτὰ ὁ πατέρας.

Ἐπάνω στὴν κίεσα ἦταν τὸ ὄπλο τοῦ πατέρα καὶ τὸ καπέλο τοῦ σκοπευτῆ μὲ τὸ λοφίο. Ἡ γυαλιστερὴ κίεσσα λαμποκοποῦσε στὸν ἥλιο. Ἐγὼ δὲν ἔπαιρνα τὰ μύτια ἀπὸ τὸ λοφίο. Τὸ βλέπω ἀκόμη νὰ κοινιέται χωριστὰ στὸν προεὐδὸν ἄερα καὶ νὰ κίνη τόσο ὄραίους γύρους.

Τὸ θυμῶμα ἀκόμη καλὰ πὼς κατέβισαν τὴν κίεσα στὸν αἶρα μὲ δύο χονδρὰ σκρινιά. Τρεῖς ἄνδρες ἔστειλαν ἔτοιμα μὲ τὰ φτιάξια. Ἦσαν τόσο βιαστικοὶ νὰ θιάσουν τὸν πατέρα, σὰ νὰ εἶχαν τὸ φόβο μὴν τοὺς φύγη. Κάθε φορὰ πού ἓνας βαρὺς βῶλος γῆμα ἢ μὰ πέτρα ἢ κινένα κόκκιλα κλοῦσαν βροντερὰ ἐπάνω ἀπὸ ἔξω τῆς κίεσας, ἡ μητέρα ἔκλαιε δυνατά.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ «μνημόσυνο» ἔστειλε ὁ πρεσβύτερος κ' ἐμίναξε τὴ μητέρα καὶ πάγη μαζί μὲ τὰ παιδιὰ στὸ πρεσβυτέριο.

Τὸ θυμῶμα ἀκόμη, σὰν νὰ ἦταν σήμερα, πὼς στεκόμειθα ὄλοι σὲ μιὰ γαριμῆ μπροστὰ στὸν πρεσβύτερο. Μόλις εἶχε καθίσει κ' ἔπαινε τὸν καρφὸν. Τὸ τραπέζι ἦταν στρωμένο μ' ἓνα κατ'ὼλενο τριαεξομάνδηλο κ' ἐπάνω ἦταν ἓνα ὄραιο σερβίτσιο τοῦ καρφὸ μὲ βαθυγάλαζια ἄνθη. Καὶ πολλὰ πολλὰ ἀφράτα φραμύκια. Δὲ θὰ λησμονήσω ποτὲ τὸ κερνωκὸ τσουρέκι, πού προκαλοῦσε τόσο ξεχωριστὰ ἀπὸ τὸ βαθεῖα γαλάζιο πιάτο. Ὅταν ἦμον μικρὸς, εἶχε πάντοτε ἀνοικτὰ τὰ μύτια γιὰ τέτοιου πράγματα!

Ὁ πρεσβύτερος ἦταν καλόσωμος, καλοθρεμένος ἄνθρωπος μ' ἓνα πρόσωπο πάντα γελαστό. Καθὼς σηκώθηκε νὰ μᾶς χωρετίση, ἔσπρωξε λίγο πίσω του τὴν πλατειά, τὴ βαρεῖα πολυθρόνα πού καθότανε. Ἡ μητέρα τοῦ φέλιξε πρῶτη τὸ χέρι, ἔπειτα ἀκοιμητήσαμε σ' αὐτὸ ἔμεις τὰ παιδιὰ τὴς μῦτες μας πού δὲν ἦσαν ἐντελῶς στεγνές. Δὲν ἐτιφίχθημε διόλου καὶ εἶπε τοῦ καθενὸς μας ἓναν καλὸ λόγο. Ἐπειτα γύρισε στὴ μητέρα:

— Αἱ, μέρες βαρεῖες, τῆς εἶπε ὁποῖον ἀγαπᾷ ὁ Θεός, τὸν παιδεύει!

Ἡ μητέρα μου ἀπήτησε:

— Τάτε θὰ μὲ παραγαπᾷ ἔμεινα!

Καὶ ὁ πρεσβύτερος ξαναεἶπε:

— Μὴν ἀπελπίζεσαι! Ὁ μακαρῖτης ἦταν εἰκοσιτρία χρόνια δάσκαλος... καὶ στάθηκε πάντα τίμιος. Ἦταν σωστός τυρολέζος. Ἡ κοινότης δὲν τοῦ τὸ ξεχνᾷ: Ὄρισε ἐξήντα φλορίνια τὸ χρόνο γιὰ σύνταξη τῆς χήρας του. Ὅσα χρόνια ζήση κ' ἐλαίζομε νὰ ζήση πολλά.

Καὶ ὁ πρεσβύτερος ἐξήγησε ἔπειτα λεπτομερῶς τῆς μητέρας τί ἄλλο ἀκόμη ἀπεφάσισε ἡ κοινότης γιὰ τὴ συντήρησίν μας. Πρῶτου πρῶτα ἔπρεπε νὰ ἐλαφρωθῆ ἡ χήρα τοῦ φτωχοῦ δασκάλου ἀπὸ τὸ βάρος τῶν παιδιῶν.

— Τὰ παιδιὰ εἶναι μεγάλο βάρος δὲν ἔχω δικιο;

Ἐπρεπε νὰ χωρισθοῦμε ἀπὸ τὴ μητέρα τὸ ἓνα νὰ πάγη ἐδῶ, τὸ ἄλλο ἐκεῖ, σὲ ξένους. Ἐγὼ θὰ ἐπήγαινα σ' ἓναν χωρικὸ στὸ Νέρδενμπεργ. Τὸ θυμῶμα καλὰ ἀκόμη.

— Εἶναι καλὸς ἀνθρώπος, θεοσεβοῦμενος, ἐπιρόσθεος ὁ πρεσβύτερος.

Συχνὰ ἔμεις τὰ παιδιὰ μαλλώνουμε καὶ κάποιε εἴμεθα ἀναμεταξὺ μας σὰν ὁ σκύλος μὲ τὴ γάτα. Τώρα ὅμως πού ἀκούσαμε πὼς ἔπρεπε νὰ χωρισθοῦμε, ἔπιασε βιαστικά τὸ ἓνα τὸ χέρι ἢ τὴν ἄκρη ἀπὸ τὸ φάρμα τοῦ ἄλλου, ὡσὰν μὲ πρόσταγμα, καὶ μαζευθήκαμε τρέμοντας κοντὰ κοντά. Καὶ τὰ δέκα μύτια μας κρεμάσθηκαν μὲ ἀγωνία στὴ μητέρα.

Τὸ θυμῶμα καλὰ πὼς ἡ μητέρα ἐπάπισε μιὰ στιγμή, μὰ τὸ λεπτό, χλωμὸ πρόσωπό της ἔτρεμε. Ἐπειτα — πρὶν νὰ βγάλῃ λόγο ἀκόμη — κούνησε ἀργὰ τὸ κεφάλι. Καὶ τέλος εἶπε, ἐνῶ τὸ αἷμα τῆς κοκκίνησε τὰ μάγουλα:

— Ἐδραριστῶ τὴν κοινότητα, αἰδεσιμώτατε! Μὰ δὲ δίνω κανένα ἀπὸ τὰ παιδιὰ! Αἱ, παιδιὰ! Θὰ μείνωμε ὄλοι μαζί! Θὰ τὰ βγάλω πέρι κ' ἔτσι. Πρέπει νὰ τὰ βγάλω!

Τὴ χωρὰ πού ἀισθανθήκαμε ὅλα τὰ παιδιὰ! Μὰ θερμὴ πνοὴ μητρικῆς ἀγάπης ἐφύσηξε ἐπάνω μας. Ποτὲ ἄλλη φορὰ δὲν ἐστρημοζήκαμε ὁ ἓνας κοντὰ στὸν ἄλλον μὲ τόση ἐγγυμοσύνη, ὅπως τότε στὴν κίεσσα τοῦ πρεσβυτέρου.

Ἡ μητέρα φέλιξε τὸ χέρι του. Ἐπειτα ἀκοιμητήσαμε κάλι σ' αὐτὸ ὄλοι μὲ τὴ σειρά τῆς ὑγρῆς ἄρας τῆς μῦτης μας. Κ' ἐφύγαμε.

Καὶ ἔφετε ποῖο εἶναι τὸ ὄραϊότερο;

Ἡ μητέρα τὰ ἔβγαλε πέρι.

Στοχασθῆτε το, τὰ ἔβγαλε πράγματι πέρι ἡ μητέρα!

[Μετάφρασις Β.]

KARL SCHÖNHERR

ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ *

Πρὸ εἴκοσι μηνῶν, εἰς τὴν πρώτην δημοσίαν ἐμφάνισιν τοῦ Ἑργατικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, ὁμιλῶν ἀπὸ τὸ ἴδιον αὐτὸ βήμα, σπιμένον εἰς ἄλλο διαμέρισμα τοῦ κτιρίου αὐτοῦ, διετύπωνα τὸ προγνωστικὸν τοῦ ἱδρυμάτος τούτου, κ' ἔλεγα, ὅτι εἶνε προωρισμένον «ν' ἀναυαλίση τὸ κοινὸν τῶν ἀποχειροβιῶτων, τῶν ἱδρωκόπων τῆς ζωῆς, οἱ ὅποιοι ἕως τώρα ἦσαν ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν σκληρὰν μέριμναν διὰ τὸν ἄφρον τῆς αἰσθῆς, καὶ μόνον δι' αὐτὸν, καὶ θὰ τοὺς ἐξανοίξῃ τὰ μύτια πρὸς τὸν ἄλλον κόσμον, ὁ ὅποιος ὑπάσχει πέριαν τῆς μερίμνης αὐτῆς».

Καὶ ἀληθινὰ, τὸ Ἑργατικὸν Κέντρον δὲν διέψευσε τὰς προβλέψεις, τὰς ὁποίας ἐσημαίωσαν δι' αὐτὸ ὄλοι οἱ ἀπροκατάλλητοι, οἱ ἀπροσπολήητοι καὶ οἱ ἀθεωριόβλητοι μελετηταί τῶν Ἑργατικῶν πραγμάτων εἰς τὸν τόπον μας.

Ἡ ἀκαταστασία καὶ ἡ ἑλληνικὴ κἀθε εἶδος μεθόδου καὶ κατευθύνσεως καὶ ἡ θλιβερὰ ἀπομύνωσις ἦσαν ἕως τὴν στιγμήν ἐκείνην ὁ κληρὸς τῶν Ἑργατικῶν ἐνώσεων, αἱ ὁποῖα ἐπαράδραναν μέσα εἰς διωκτικὴν καὶ δυσχειριστικὴν ἀτιμελησίαν κατὰ τὸ πλεῖστον, κ' ἐγένοντο ὄργανα καὶ βορὰ ξένων στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἐπεδίωκαν ἰδικούς των σκοπούς.

Εἰς δὲ αὐτὰ ἤλθε νὰ θέσῃ τέρμα ἡ ὀργάνωσις τοῦ Ἑργατικοῦ Κέντρου, μέσα εἰς ἡμέρας ἐπιστασιακάς, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ κοινωνικὴ συνειδήσις ἤρξατο νὰ λειτουργῆ ὑπὸ τινος ἐκώφεις μὲ αὐτοβουλίαν καὶ ὀργμὴν χαρακτηριστικὴν.

Κ' ἐσυγκέντρωσεν ὑπὸ τὴν σιάν τῆς σημαίας του τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ πλεῖστα τῶν σωματείων, ὅσα ἔχουν ζωὴν ἰδικήν των, κ' ἐσυγκρότησε τὴν μάζαν των εἰς ἐνιαίαν δύναμιν, συρρηλατώντας τὴν συνειδήσιν τῶν πρωταθλητῶν τῆς Ἑργατικῆς κινήσεως.

Καὶ ἤρξατο βαθμηδὸν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματός του, τὸ ὁποῖον εἰς γενικὰς γραμμάς περιλαμβάνεται μέσα εἰς τὸν δεκάλογον τοῦ ἄρθρου α' τοῦ ὄργανισμοῦ τούτου.

Κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο τὸ Ἑργατικὸν Κέντρον ἐπιδικᾷ:

« α') Τὸν συνασπισμὸν τῶν Ἑργατικῶν ὁμιλιῶν, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὴν δημιουργίαν Ἑργατικῆς συνειδήσεως, πρὸς ἐπιδίωξιν τῶν Ἑργατικῶν δικαίων, κ' ἐνιαίαν ἐκπροσώπησιν τῶν Ἑργατικῶν τάξεων.

* Ὁμιλία εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου καταστήματος τοῦ Ἑργατικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, τὴν 11 Δεκεμβρίου 1911.

β') Τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ψηφίσσεως Ἑργατικῆς νομοθεσίας.

γ') Τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ προαγωγὴν τῶν Ἑργατικῶν, ἠθικῶς, υγιεινῶς, οικονομικῶς, ἐπαγγελματικῶς, διὰ τῆς ἱδρύσεως σχολῶν ἑκπαιδευτικῶν καὶ Κυριακῶν, διὰ τῆς ὀργανώσεως διαλέξεων, διὰ τῆς καταρτίσεως μουσικῆς μελέτης κλπ.

δ') Τὴν ἐπικοινωνίαν καὶ ἀδελφοποίησιν μετὰ παρομοίων ἱδρυμάτων τῶν ἑπαρχιῶν, τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐν γένει, καὶ τὴν ἱδρύσιν « Ἑλληνικῆς Ὀμοσπονδίας τῆς Ἑργασίας » καὶ συνασπισμῶν τῶν Ἑργατικῶν καὶ ἐπαγγέλματα, μ' ἔδραν τὰς Ἀθήνας.

ε') Τὴν ἱδρύσιν Ἑργατικῶν σωματείων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ τὴν βαθμηδὸν ἀφομοίωσιν τῶν καταστατικῶν τῶν ὑπαρχόντων καὶ τῶν ἱδρυθσομμένων τούτων τὴν διὰ διατησίαν λύσιν τῶν διαφορῶν μεταξὺ σωματείων, ἢ μεταξὺ μελῶν σωματείων καὶ τῆς διοικήσεως αὐτῶν, καὶ τὴν γνωμοδότησιν ἐπὶ τῶν διατάξεων τῶν καταστατικῶν καὶ τῶν κανονισμῶν αὐτῶν.

ς') Τὴν ἱδρύσιν συνεργατικῶν ἐταιρειῶν Ἑργασίας, παραγωγῆς, καταναλώσεως, πιστώσεως, πρὸς οικονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν Ἑργατικῶν.

ζ') Τὴν ἱδρύσιν λαϊκῆς βιβλιοθήκης καὶ ἀναγνωστηρίου.

η') Τὴν ἱδρύσιν ταμείων ἀλληλασφαλείας, ἀλληλοβοηθείας, ἀντιστάσεως, συντάξεως τῶν Ἑργατικῶν καὶ γυναικῶν προμηθείας Ἑργασίας.

θ') Τὴν ἐκδοσιν δημοσιογραφικοῦ ὄργανου, πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ἐπιστήριξιν τοῦ προγράμματος τοῦ Ἑργατικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν, ὡς καὶ φυλλαδίων προπαγάνδας.

ι') Πᾶσαν ἄλλην ἐνέργειαν, εἰνούσαν πρὸς ἀδελφοποίησιν, πρῶτον καὶ ἀλληλεγγύην τῶν Ἑργατικῶν κ' ἐνίσχυσιν τῶν Ἑργατικῶν ὁμιλιῶν καὶ τοῦ ἀγῶνος αὐτῶν.»

Εὐθὺς ἀπὸ τὴν ὀργμὴν ἐγεννήθησαν δυναμισία εἰς τοὺς ἔξω τῶν πραγμάτων καὶ εἰς τοὺς ἀπὸ θεωρίας ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλου γινόμενον καὶ πιστευομένον ἀντλοῦντας τὰ ἐπιχειρήματά των καὶ κατηγγέλησαν ἐνώπιον τοῦ μεγάλου Ἑργατικοῦ κριτηρίου οἱ ὀργανωταὶ τοῦ συνασπισμοῦ τούτου διὰ τὴν τοιαύτην κατεύθυνσίν του.

Ἄλλα, σταθεροὶ εἰς τὰ βήθη τῶν θεμελιῶν αὐτοῖ, ἀφῆκαν τὰ πράγματα νὰ ὁμιλήσουν, ἀργὰ ἢ γρήγορα, καὶ τὰ πράγματα ν' ἀπολογηθοῦν ἐνώπιον τοῦ Ἑργατικοῦ κριτηρίου.

Ἐνομίσαμεν πρὸ παντός, ἀναλαμβάνοντες τὸ ἔργον, ὅτι πρέπει νὰ κρίνωμεν τὰ πράγματα τὰ

έδικά μας, έχοντας υπ' όψιν τας συνθήκας τας έδικάς μας. Ο χαρακτήρ και αί τάξεις τής εργατικής μας κινήσεως, — χαρακτήρ και τάξεις, κατά την μαζικότητα του γενικού χαρακτήρος τής Ιταλικής Εργατικής Ομοσπονδίας Rigola εις την φρενιτήν εκδίεσιν του, χαρακτήρ και τάξις των 4/5 τής διεθνούς εργατικής κινήσεως, και μάλιστα τής Ιταλικής, ή όποια κρύβεται εις την αείτην με ήμεις γεωγραφικήν ζώνην — εινε χαρακτηριστικάς κρατεί ακόμη την πρώτην μορφήν της, την αλληλοβοηθητικήν, και μόλις τώρα αρχίζει να στρέφεται προς την οικονομικήν, διά να φθάση άργότερον εις την οργανωμένην πολιτικήν κινήσήμεθα άνωθεν, άληθινά, εις τα πρώτα στάδια άγωνιζόμεθα να δώσωμεν κεντρικόν θετικόν εις τας εργατικάς οργανώσεις άγωνιζόμεθα να ενωποιήσωμεν τας απομονωμένας έως χθές, και ήθικώς και ύλικώς, εργατικάς δυνάμεις άγωνιζόμεθα ν' αντικαταστήσωμεν την χαώδη και άσύντακτον άπεργίαν με την μελετημένην και πειθαρχούσαν άγωνιζόμεθα να καταπολεμήσωμεν τον μικροεγωισμόν, τον όποιον έχει ο εργατής διά τήν επάγγελμά του και τον τοπικόν μικροεγωισμόν, και να κάμωμεν τον εργατικόν σύνδεσμον οργανον κοινωνικού άνασηματισμού.

Αύτι πιστεύομεν, μαζί με τον Αρθούρον Labriola, ένα των έξίσχων κηρύκων τής Κοινωνικής Μεταρρυθμίσεως, ότι «αί εργατικά τάξεις τότε θά κατορθώσουν να διεκδικήσων και να διαχειρίζωνται την παραγωγήν — αυτό εινε ή ουσία του σοσιαλισμού — όταν αποκτήσουν την άνέλεγον δυναμικήν δύναμιν διά τούτο των άληθινών σοσιαλιστών ή δράσις εις την κοινωνίαν μας ειν' έργον διαπαιδαγωγητών και οργανωτών, και όχι παρασκευαστών γελοίων και θεατρικών έξεγέρσεων, αί όποια σκοπόν έχουν να έκροβίσουν τας στρεβλάς και άπαιθείς συνειδήσεις, ή εκπαιδούνται ως μέσον έκλογικόν επιτιχιών».

Και οργανώνομεν, οργανώνομεν άκούραστα, στρατολογούντες από τας άσυντάκτους τάξεις των εργατών, παρέχοντες συμβουλάς και υποδείγματα εις τούς έκτός των Αθηνών και μελετώμεν και τήν ιδιαίτερα και τήν συνολικά συμφύραση των εργατικών ομάδων, διά να εμπορούμεν εν γνώσει αυτών να επιδιώξωμεν την έξασφάλισιν των συμφερόντων αυτών και την νομοθετικήν των έγγυσην.

Είς βήμα δέ γενναίων του οργανωτικού μας προγράμματος προβαίνομεν τήν άπόγευμα σήμερα με τήν Εργατικόν Συνέδριον, εις τήν όποιαν πενήντα περίπου αντιπρόσωποι εργατικών σωματείων τής Ελλάδος θά συγκεντρωθούν εις

την αίθουσαν αείτην, διά να συγκροτήσουν την «Ελληνικήν Ομοσπονδίαν τής Εργασίας».

Έπειτα τήν Εργατικόν Κέντρον έφρόντισε διά την ήθικήν άνύψωσιν του εργατικού με κατήληλον κατήχησιν και διδασκαλίαν, ή όποια ήμεις δέν εγινεν έως τώρα μεθοδική, μόνον ένεκα του άκαταλλήλου τής αιδούσης· άλλα τώρα που απέκτησε την αίθουσαν αείτην, την εδωρεπήν κ' εδωρεστόν, τήν βραδινά μαθήματα θά οργανωθούν από την προσεχή έβδομάδα συστηματικά, διά να σφυρηλατηθή με αυτά ή ψυχή και ο στοχασμός των εργατών και να διαχρυσούν τήν δικαιοματία των, άλλα και τήν καθήκοντά των.

Είς από τούς νεωτέρους Ιταλούς κοινωνιολόγους, ο Ιβανος Βονομί, γράφει εις τήν έργατικώς έκδοθέν σύγγραμμά του: «Οί νέοι δρόμοι του Σοσιαλισμού»:

«Οί μισοίτοι πρέπει να εινε κύριοι τής τύχης των, διότι μόνον των θά δημιουργήσουν την νέαν των άνάγκη λοιπόν να πολλαπλασιασώμεν τας δυνάμεις των, και ν' αναπτύξωμεν τας διανοητικάς των ικανότητας, και να διαπλάσωμεν μέσα των, όχι μόνον την συναίσθησιν των δικαιωμάτων των, άλλα και την συναίσθησιν των καθηκόντων των».

Αλλά πλην τής οργανώσεως και τής διαπαιδαγωγήσεως, τήν Εργατικόν Κέντρον, ως συγκεντροτή δύναμις, είχε καθήκον να στρέψη τούς ηλεκτροκούς του προβολείς κατά τής Κοινωνικής Προλήψεως, ή όποια επιτηδεύσις είχε καλλιεργηθή εις τον τόπον μας από τας κρατούσας τάξεις, εν άνυπαρξία εργατικής φρονήσις, ότι δέν υπάρχουν εργατά εις την Ελλάδα, ότι δέν υπάρχει εργατικόν ζήτημα εις την Ελλάδα, ότι οι εργατά εινε εδνυχισμένοι εις την Ελλάδα — και ότι όλα αυτά εινε τάχα ψυχώσεις μερικων θερμοκεφαλών.

Έπρεπε και τής Κοινωνίας άλλα και τής Πολιτείας ή προσοχή να στραφή προς τον εργατήν, ο όποιος ένεκα τής άμαθείας και του άσυντάκτου του έλαθροζώει έως χθές.

Κ' έπρεπε τήν λησμονημένον αυτό άπόπαιδον τής Κοινωνίας να ζήτηση την Κοινωνικήν Δικαιοσύνην.

Έπρεπε να διακηρύξη την απολέμητον πλέον εις τήν παγκόσμιον επιστημονικόν και πολιτικόν πεδίο άρχήν, ότι τήν Κράτος οφείλει να επέμβαινη εις τας σχέσεις Κεφαλαίου και Εργασίας, προς παγίωσιν δικαίων όρων εργασίας, — διά να επιτύχη βαθμηδόν από την Πολιτεία νομοθετικά μέτρα, με τήν όποια να επιδιωχθή ή καλύτερευσις τής ήθικής, οικονομικής και υγιεινής καταστάσεως των εργαζομένων τάξεων και ή

έξασφάλισιν του προϊόντος τής εργασίας καθενός, και διά να ήμπορή ν' αποβλέψη εις τήν μέλλον εις την κατάκτισιν τής έκμεταλλεύσεως άνθρώπου από άνθρώπον, ή όποια, και άντικαινωτική εινε, κ' έξεπτελιστική τής άνθρωπίνης αξίας.

Και τήν Κράτος, διά πρώτην φοράν άφ' ότου ίδρύθη, άνεγνόρισε την άνάγκη να θεσπίση νομοθετήματα προστατευτικά τής Εργασίας και ή Βουλή, έκ πρωτοβουλίας τής Κυβερνήσεως των Φιλελευθέρων, κρίνει τώρα τήν θεμέλια τής Ελληνικής Εργατικής Νομοθεσίας.

Αλλ' αί βλέψεις μας δέν σταματούν έως εδώ.

Έχομεν τώρα να βάλωμεν εις πράξιν τήν οικονομικήν μας πρόγραμμα: μετ' όλίγας εβδομάδας ή όλομέλεια των συμβουλίων του Εργατικού Κέντρου θά συνέλθη, διά να ίδρύση την πρώτην Ελληνικήν Συνεργατικήν Ένωσιν των Εργατών. Διά του όβολου των σωματείων και των μελών έπιζομεν γρήγορα να βάλωμεν εις κίνησιν την συνεργατικήν μηχανήν παραγωγής και καταναλώσεως τροφίμων τής πρώτης ανάγκης και άλλων έπειτα ειδών οικιακής χρήσεως.

Και θά εινε ή συνεργατική αυτή ένωσις οργανον, όχι μόνον οικιακής οικονομίας, διά τής καταλύσεως των διαμέσων μεταξύ παραγωγής και καταναλώσεως, άλλα και ήθικής παραγωγής οργανον, σύμφωνα με τήν λόγια αυτών μεγάλου Luzzatti: «Διά των συνεργατικών εταιρειών αί εργατικά τάξεις επιδιώκουν την καλύτερευσιν τής οικονομικής, άλλα και τής ήθικής καταστάσεώς των, χωρίς του κράτους την βοήθειαν, με μόνην την δύναμιν τής ίδιας των προνοίας».

Αυτά τή έργα του Εργατικού Κέντρου, του νέου καταστήματος, του όποιου σήμερα τελούμεν τή έγκαίνια· αυτή ή έξελίξις του, αυτός ο δρόμος τον όποιον έχάραιε και προς τον όποιον με νέαν όρμην ξεκινά από σήμερα.

Και ξεκινά προς δρόμον νέας έξελίξεως — μακράς ή συντόμου, του εινε άγνωστον αυτό σήμερα — με μόνον εφόδιον και όπλον την οργανώσιν, τον συντελεστήν κάθε προόδου των ιδεών, τον καταλυτήν των ριζών κάθε κακού, τον σωωτήν των προλήψεων. — Και πιστεύει ότι μόνον διά τής οργανώσεως θά σφυρηλατηθή κ' εδώ εις την Ελλάδα εργατική συνείδησις μεταξύ των εργατικών ομάδων και όχι μόνον εις τή στήλη και τούς στοχασμούς των όλίγων ήγειών του άγώνος· διότι έφ' όσον ταιούτη συνείδησις δέν δημιουργείται, κάθε κίνημα θά

ΣΠΟΥΛΗ: Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

έχει χαρακτήρα προσωπικόν και όχι συνολικόν.

Αί εργατικά τάξεις παντού τή ένόησαν καλή: με ζήλον, με πειθαρχίαν, ξεκινώντας από διάφορους δρόμους, άλλα φθάνοντας εις τή ίδιον σημείον, εργάζονται διά να κατακτήσουν την εδξοίαν και την αξιοτητα — χωρίς τή όποια ή ζωή δέν έχει καμία σημασίαν και τή Έθνη σύνολα, ένόησαν άλλα, αρχίζον να νοούν άλλα, πιεζόμενα από τον εργατικόν όγκον, ότι οι παραγωγοί του Κοινωνικού Πλούτου δέν πρέπει να μένουν πλέον εις τήν διάθεση των λοχρούων και ότι ή ύλική και ή άνθρωπινή κληρονομία άνήκουν εις όλους.

Αυτά έχοντας υπ' όψιν, άγαπητοί εργατά, και σεις, κρατείτε ύψηλά την σημαίαν του Κέντρου σας· κρατείτε σφιχτά τον άδελφικόν σας δεσμόν· ύψώνετε ύπερήφανα τή σφραγή σας· και πιστεύετε εις την νικήριαν δύναμιν οργανώσιν αυτή εινε ο δαμαστής τής άδικίας· αυτή τή μόνον άληθινόν, άσφαλές, άσάλευτον στήριγμα του άγώνος σας!

ΣΠ. Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΛΗΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ

Μία σελίς τοῦ Ροῦθι, καὶ ἐδημοσιεύθη πρὸ τοῦ ἔτιον μὲ τοὺς καταστρεπτικὸς σεισμοὺς τῆς Ζακύνθου:

Τὶ εἶναι καταγίς, πλημμύρα, τρικυμία ἢ ἐκρηξίς ἡφαιστείου, τοῦτο δύναται νὰ περιγράψωσιν ὅσοι ἔτιον νὰ παρεφθόσαν εἰς τοιαύτην τῆς φράσεως παρεξοχήν, οὐκ ὅμως καὶ τὶ εἶναι σεισμός. Ὅλιγα διαγερθεὶς αὐτὸς δευτερεύοντα καὶ μετὰ τοῦ ἐδάφους σείεται ὁ γῆς καὶ παραλύουσιν ἐκ τοῦ τρόμου αἱ ἀισθησεις. Καὶ ὅχι μόνον εἶναι φοβερώτερος πάσης ἄλλης θεωρητικῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ μόνος ὅπ' οὐδενὸς προαγγελθέντος σημείου οὐδ' ἐπιτρέτων προφύλαξιν ασφαλίαν. Μάθησι ἀνεπίσημα παρατηροῦσιν τὴν τρικυμίαν, ἢ ὄρασις τῶν ὑδάτων τὴν πλημμύραν, κατὰ καὶ ὑποβήναι κατὰ τὴν ἐκρηξίαν τοῦ κρατήρος, ὑποδεικνύοντος τὴν ἀνάγκην τῆς φυγῆς εἰς τοὺς ἀπειλομένους. Μόνος ὁ σεισμός οὐδέποτε ἀπειλεῖ, ἀλλ' ὑπὸ ἀνέμελον οὐρανόν, ἐν φεγγιστικῇ ἢ ἡλιῶν ἢ διανοίᾳ τῶν δρόμων τῆς πλημμύρας ἢ σελήνης, ἐνφ' ἐπικρατοῦσιν ἀδιατάρακτοι ἐπὶ τῆς γῆς αἱ κόποι τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτός ἢ ἡσυχία, μεταβάλλονται αἰφνης εἰς ἀκίνητα εἰς κινήσι, καλύπτεται τὸ ἔδαφος ὑπὸ ἐρείπων καὶ πτωμάτων καὶ μιστίζει τοὺς ἐπιζῶντας ἢ γόνυσι καὶ ἢ πεδίαι.

Οὐδ' ὑπάρχει μετὰ τῶν ἐπιστημόνων ὁ δυνάμενος

νὰ ἐξηγήσῃ πόθεν προέρχονται ταῦτα, τί πάσχει ἢ γῆ ὅταν τρέμῃ. Περὶ τοῦτου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν παρά μόνον ὅτι ὁ πλανήτης, τὸν ὁποῖον ὄρισαν εἰς ἡμῶν ὁ Θεὸς ὡς κατοικίαν, εἶναι κέλυφος ἡμῶν πλῆρες γενεῶν πικρῶν, ὁ δὲ πύθινος οὗτος ὠκεανὸς ἔχει κίρκινος κύματα καὶ τρικυμίας, ἐγειρομένους ὑπὸ τῆς πνοῆς ἀγνώστων ἀνέμων. Ἡ ἀπορία εὐφροσύνην ἐξηγήσεως εἶναι τοιαύτη, ὥστε κατήντησαν σοφιστοὶ ἐπιστήμονες νὰ κατηγοροῦσιν τὴν σελήνην ὅτι διαταράττει ἐκ δεικλιμαίων διὰ τῆς ἕλξεως αὐτῆς τοῦ ὑπογείου πελάγους τὴν ἡρεμίαν. Οὐδ' ἐπέτυχον κάλλιον αὐτῶν νὰ συμβιβάζωσιν οἱ θεολόγοι τοῦ δημιουργήματος τὰ φοβερὰ ἀτακτήματα πρὸς τοῦ δημιουργοῦ τὴν ἐπιτάτην σοφίαν, ἀναγκασιθέτες πρὸς ὑπερίσπισιν ταύτης ν' ἀποδώσωσι μετὰ τοῦ ψαλμογράφου, εἰς ἡμέσον θεῖαν ἐπέμβωσιν τὴν διάσασιν τοῦ γῆνιου καθεστῶτος. Ταῦς σεισμοὺς καὶ τὰς ἡφαιστείου ἐκρηξίσεις προκαλεῖ αὐτὸς ὁ Θεὸς «ἐπιβλέπων τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμει, ἀπείμενος τῶν ὀρέων καὶ κεινίζουσι...» (ψαλμ. ογ', 32). Τὸ τοιοῦτο ἀποτέλεσμα τοῦ θεοῦ βλέματος καὶ τῆς ἀφῆς τοῦ θεοῦ δακτύλου ἀνέλαβον νὰ δικαιολογήσωσιν οἱ ὁπαδοὶ τῆς αἰσιοδόξου σχολῆς, ἐξηγοῦντες ὅτι οὐδὲν συμβαίνει εἰς τὸν κόσμον μὴ ἀναγκαῖον οὐδ' ἀμέτοχον ἀγαθοῦ κακόν, τὸ δ' ἐκ τῶν σεισμῶν εὐεργέτημα εἶναι παροχὴ ἐργασίας εἰς τοὺς κτίστας καὶ εὐκαιρίας εἰς τοὺς ἀεγγομένους αἰώνου μακαριότητος ν' ἀποκτήσωσιν ἀνάλογον τῆς καταβολῆς αὐτῶν ὑπὲρ τῶν παθόντων μερίδα παραδείσου.

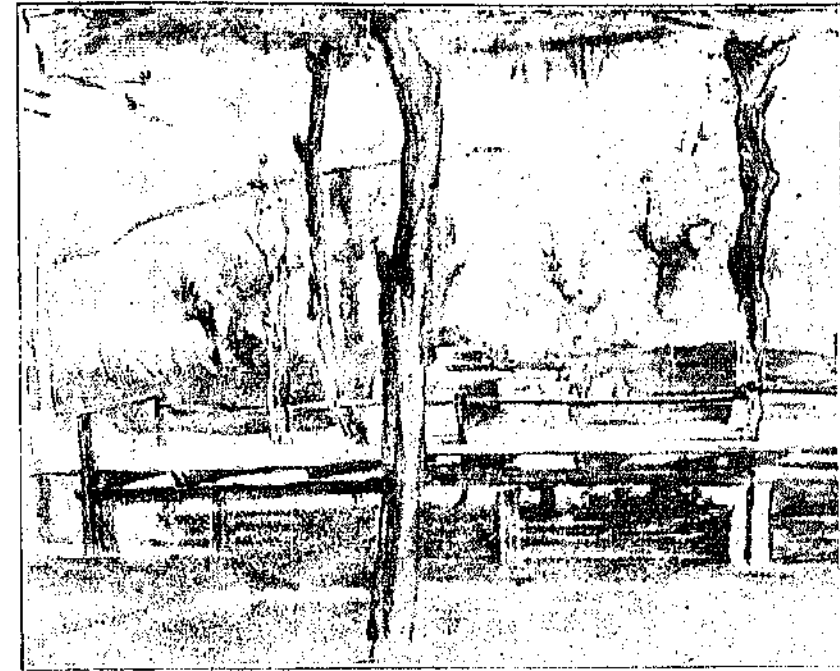
Ε. Α. ΡΟΪΔΗΣ

ΤΟ ΜΕΙΔΙΑΜΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ*

III

Ἐπάνω εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Αἰγίνης, πλησίον εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀφραίης, ὁ ὁποῖος ἔγινε ναὸς τῆς Ἀθηναίας καὶ ὁ ὁποῖος εἶνε περιστυλιον ὅπου τὸ φῶς φέρει τοὺς ὀρχητικὸς ἐλιγμούς του, ἀνελογίζομεν ἕλα αὐτὰ τὰ μειδιάματα. Θελακτικὴ ἀναλογία παρουσιάσθη εἰς τὸ πνεῦμα μου κατέδειξεν αὐτὴ μαζί, — καὶ ὅσαν τρεῖς στεφάνους οἱ ὁποῖοι μὲ περιεκύκλωσαν, — τὸ γαλαγόν καὶ τὸν χρυσὸν τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ὄριζοντος, τοὺς ἀρχαίους Κούρους καὶ τὰς Ἰωνικὰς Κόρας, τρεῖς στεφάνους μειδιμάτων καὶ μου ἔφαθον ὅτι συνηγοῦντο εἰς ἓνα καὶ μόνον, μέγαν θαυμαστόν, τὸν ὁποῖον ἐπέλεξε τὸ διαμόνιον τῆς νεαρῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἀναρίθμητον μειδίαμα τῶν κρημάτων, τῶν νέων καὶ τῶν νεανίδων, ἐν τῇ ἔξαισίᾳ διαγωγῆς τοῦ ἀέρος καὶ ἐν τῇ ὑγιεινῇ εὐθυμίᾳ τῶν πνεύμων, ἔλαμψε καλύτερα ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ μ' ἔπεισε νὰ μὴ ἀναζητήσω ἄλλου τὴν ψυχὴν τὴν ὁποῖαν ἀποκαλύπτει εἰς λάμπεις φαιδράς.

* Τέλος. — Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεύχος τῆς 30 Νοεμβρίου.

ΣΠΟΥΔΗ

Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ΣΠΟΥΔΗ

Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

τοῦ Αἰγαίου πελάγους τὸ ὅποιον γέμει ἀπὸ σειρήνας, ἤλθεν ἀπολοιοῦν τὸν δρόμον τῆς Ἥους· ἤλθεν ἐπάνω εἰς πλοῖα ἑλαφρὰ καὶ ἀλλότρια ὡς τὰ ἄλογα τοῦ Ἥλιου. Προσῆραξεν εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ εἰς τὴν Ἀργολίδα. Ἡ Αἴγινα τὸ ἐδέχθη, τὸ ἐφιλοξένησε, τὸ ἠδύνησε καὶ τὸ ἠδύγησε περὶ αὐτὸ, εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ ἱερὰ. Ἐξορῶσαν ἄλλην τὴν Ἑλλάδα.

Ἐρίνη κρίνεται ὅτι ἀπέθανε καὶ ἐπὶ αἰῶνας μερῶς, ἦτο πλέον ἀόρατον ἢ γῆ εἶχε γίνει κατημῆς. Ἐξορῶσα, ἀνερίνη, ὡς καταπληκτικὸν θαῦμα, εἰς μίαν τῶν χωρῶν τοῦ δόοντος ἡλίου, καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου, ἀπατέθη ἐπάνω εἰς τὰς μορφὰς τῆς Παναγίας, τῶν ἱεροστόλων καὶ τῶν ἀγγέλων, εἰς τὸν καθεδρικὸν καὶ τῶν Ῥήμων καὶ κατηύρασε τὰ σύμβολα μὲ νέαν ζέσιν.

Ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας πάλιν, ἔσβυσε καὶ τέλος ὁ Λεονάρδος διὰ βίνται τὸ εἶδος παρακαταθήκη τὴν ὁποίαν ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἰταλικὴν ψυχὴν ἢ ἀρχαία ψυχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς χρόνους τοῦ ἡμετέρου τῶν ἀπέθανον ἐπάνω εἰς τὰς μορφὰς τῶν ἁγίων προσώπων καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀντιμῆσιν του, ὡς ἐμβλήματος τοῦ μυστηρίου ἐπάνω εἰς τὰ προφητικά χεῖλη τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Τότε τὸ μείδιμα τὸ ὅποιον εἶχεν ἔλθη ἀπὸ τὴν πνευματικὴν καὶ φιλήδονον Ἰωνίαν εἶχεν ὑποστῆ τὰς αὐτὰς δοκιμασίας καὶ εἶχε διῆθη τὰς αὐτὰς ἐπιπέδους μὲ τὸ ἀνήσυχον ἀνθρώπινον πλῆθος. Ἐδηγγεῖσθη τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ ὑπέδειξε τὴν μοκαμῶτητα τῶν ἐκλεκτῶν· ὑπέδειξε ἐπίσης τὴν ἐσωτικὴν ἐκπληξιν μὲ τὴν ὁποίαν νέα καὶ γηρασμένη ἀνθρωπότης ἔκαπτεν ἐπάνω εἰς τὰς ἀβύσσους μιᾶς ψυχῆς τὴν ὁποίαν παντοειδῆ ἀισθήματα καθίσταν πολυπλοῦσον καὶ ὑπῆρξεν ἡ ἀλληγορία ὑπερφυσικῆς προβλέψεως.

Ἀλλὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν ἀφίχθη, ὅμοιον μὲ τὴν ἡμῶν, καὶ ὅταν ἐγκαταστήθῃ εἰς ἔδαφος νέον, ἀντίμεσα εἰς ἀνθρώπους φύσεως ἀκόμη παιδικῆς, ἦτο παιδικὸν καὶ αὐτό. Δὲν πρέπει νὰ τὸ ἐπιβαρύνωμεν μὲ βαρὺ μεταφυσικὸν φορτίον· δὲν πρέπει νὰ υποπεινώμεθα ὅτι ἐνέχει πολλὰ πλῆθῶς προθέσεις. Ἄς μὴ καθιστῶμεν αὐτὸ μυστηριώδη θεολόγον· ἀλλ' ἤλθειν ὡς ἐφιμῶς ζωηρὸς καὶ ἐκάνητος, ὁ ὁποῖος τρέχει καὶ ὁ ὁποῖος τρέπεται μὲ τὴν εὐκνησίαν του.

* * *

Ἄν, πρὸ τῶν ἀστοματίων τῆς Αἰγίνης, ἐν τῇ μέσῃ τῶν Καύρων καὶ τῶν Κορῶν τῶν Ἀθηνῶν, τὸ ἔξῆμα μὲ περισσοτέρων ἴσως τοῦ δέοντος ἀκρίβειαν, ἀλλ' ὅμως τοῦλάχιστον, δὲν

ἤπλεον καὶ νὰ τὸ ἐρημνεύσω δίκην γοῖνον καὶ αἱ λέξεις τὰς ὁποίας προσέφερα εἰς αὐτὸ διὰ νὰ δινηθῆ ἁπλῶς νὰ ἐκδηλωθῆ ἔχουν τὸ ἄτοπον καὶ τὴν λέξιν τὴν ὁποίαν παρέχουμεν ὡς ἰσοδύναμον μιᾶς μουσικῆς, μιᾶς σιωπῆς καὶ ἐνὸς μείδιματος· εἶνε λέγον παραπολλά μὲ τὸ νὰ μὴ δύνανται νὰ εἴπουν ἄρκετά.

Ἐν τούτοις, καὶ ἂν ἀκόμη αἱ ἐρημνεῖαι μου εἶνε πλήρεις πλανῶν, δὲν πρέπει νὰ παραρῶν τὸ γεγονός διὰ ὅλη ἢ τέχνη τῆς ἐγκαινιζομένης Ἑλλάδος, ἐπὶ ἓνα καὶ πλέον αἰῶνα, ἐμειδίασε. Δὲν πρόκειται περὶ τυχαίου γεγονότος· πρόκειται περὶ προφανοῦς προθέσεως, ἢ ἄλλως περὶ ἐδηλωσῆς αὐτομάτου λίαν ἐνδεικτικῆς. Εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν προσομιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἐθεωρήθη προφανῶς ὅτι τὸ μείδιμα ἦτο ἢ τελειότερα χάρις, ἦτο ὡς πρὸς τὴν ζωὴν ἢ καλύτερα γνώμη. Αὐτὸ δὲν εἶνε φιλοσοφία ἢ ὁποία συνετάχθη καὶ περιορίσθη μὲς μορφῇ συντήματος, ὅχι ἀλλ' ὑποθέτει κάποιαν φιλοσοφίαν. Καὶ ἡ σταθερότης τοῦ μείδιματος αὐτοῦ μᾶς καλεῖ νὰ ἀσφραδῶμεν ὅτι ἡ φιλοσοφία τῆς ὁποίας ὑπῆρξε σύμβολον, ἐνέπνευσε ὅλην τὴν ἑλληνικὴν ζωὴν εἰς τὰς ἀπαρχὰς της. Λαὸς ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ μείδιον ὁ θεοῖ του, οἱ ἥρωές του καὶ τὰ εἰδῶλα τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀποκαλύπτει ταιουτοτρόπως τὸ ἀπόρητον τῆς ψυχῆς του, καὶ ἂν αὐτὸς δὲν τὸ ἐγνώριζε.

Λοιπὸν, τὸ μείδιμα αὐτὸ εἶνε κατὰ πρῶτον ἡλικίαν τὴν ὁποίαν δὲν εἶδε κανεὶς ποιεῖν ἄλλου, ἡλικίαν ἐλαφρὰ καὶ λεπτὴ καὶ ἡ ὁποία φθάνει μέχρι τοῦ γέλωτος, συνήθως, ἀλλὰ διὰ ἔρθανεν ἀσμένως, ἢ διὰ ἔρθανεν μέχρι τῆς μελαγχολίας, χωρὶς καὶ νὰ προχωρήσῃ περισσοτέρων εἶνε αἰθρία ἡλικίαν ἢ ὁποία παραμένει κατὰ προτίμησιν εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ἄκρα τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην. Οἱ Ἕλληνες ἐσημείωσαν ὡς ἀνθρώπους πολὺ ἀλλοκότους, ἐκείνον τὸν Ἡράκλειτον ποὺ ἔκαλε πάντοτε κ' ἐκεῖνον τὸν Δημόκριτον ποὺ πάντοτε ἐγελοῦσεν ἔφρόνονεν ὅτι ἡ ζωὴ δὲν ἀπαιτεῖ καὶ δὲν ἀξίζει οὔτε αὐτὸ οὔτε ἐκεῖνο.

Δὲν ἀπέδιδον εἰς τὴν ζωὴν τόσῳ μεγάλῃν σημασίαν καὶ ἐπειδὴ εἶχον καλαισθησίαν πολὺ λεπτήν, ἢ ὑπερβολικὴν χαρὰ καὶ ἢ ὑπερβολικὴν λύπη τοὺς ἐσκανδάλιζον, φρονῶ. Ἐπέζητουν, ὡς τελειότατα, τὸ μέτρον ἐν παντί. Καὶ τὸ ὑψηλὸν εἶνε κατὰ τὴν ἐντελῶς διαφορητικόν· τὸ ἐξῆριζον εἰς τὰς τραγωδίας των. Ἐφοβοῦντο τὰ ὑπερφθονα δῶρα τῆς εὐτυχίας καὶ εἶχον τὰς ἐπιπέδους των εἰς τὰς δικαίας ἀνταποδόσεις τῆς Νεμέσεως διὰ τὸ ἀποκαθίσταται κάποια ἰσορροπία εἰς τὰς διαφόρους τύχας.

Εἰς τὸ μείδιμα των, ἐνυπάρχει ἀστέισμός καὶ

φιλοσοφισμός. Δὲν πιστεύω ὅτι ἔλαβον ἐπὶ ἐντελῶς σπουδαίαν ἐκπαίδειν τὴν ζωὴν, καθὼς ἤμετε. Ἠτένισαν εὐτραπέλως τὴν ζωὴν καὶ τὸν βίαντατον. Δὲν πρόκειται περὶ σκεπτικισμοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον περὶ κάποιας κριτικῆς εἰρωνείας.

Ἦσαν οἰκτεῖοι πρὸς τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου πρὸς ἑαυτοὺς ὡς πρὸς ἄρχοντας, πρὸς τοὺς δποίους δυνατόν ἐπὶ τέλους νὰ ἐπέρχεται κάθε οἰκονομία. Ἦσαν οἰκτεῖοι πρὸς τὰς ἐπιβλητικώτερας ἰδέας καὶ δὲν τὰς ἐπεριφρόνων, ἀλλὰ ἐφρόντιζον νὰ μὴ γίνονται θύματα ἀπίτης ὡς πρὸς αὐτὰς. Ἡ θρησκεία των εἶνε πλουσία εἰς φιλοσοφισμὸν, ὁ πατριωτισμὸς των εἶνε πολὺ λογικὸς, ἢ τιμὴ των στέργει τὴν δημοσίαν.

Τὸ μείδιμα των ἐνδεικτικῶς τὴν χαίρουσαν ἀνεκίαν τοῦ πνεύματός των. Δὲν ἦσαν προσποιημένοι καὶ ἐμψυκτικοὶ καὶ, τὸ πνεῦμα των, τὸ πρῶτον νὰ παῖξῃ μεταξὺ τῶν φρονιμένων καὶ τοῦ σχολίου. Ἡ διαλεκτικὴ των μαρτυρεῖ περὶ τούτου. Μεταξὺ τῶν ἐντέχνων σοφισμάτων τοῦ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ συγχρόνου μηδενισμοῦ, ὑπάρχει ἢ διαφορὰ ἢ ὁποία διακρίνει τὴν θρησκείαν φρενίτιδα ἀπὸ τὴν ἐπαγωγὸν παιδίαν. Οἱ σοφιστὰι των περιῆλθον ὅλην τὴν Ἑλλάδα διαδίδοντες τὴν ἡδονὴν τῆς λογικῆς ἀγχιολίας. Καὶ αἱ πολυάριθμοι ἀντινομία τὰς ὁποίας θέτει καὶ αἶρει ὁ Ἡρακλείδης τοῦ Πλάτωνος εἶναι δι' ἐμὲ τὸ μείδιμα τοῦ διαλεκτικοῦ ὀρθοῦ λόγου.

Καθὼς αἱ ἐναλλαγὴ τοῦ φωτός καὶ τῆς σκιᾶς ἐνάουνον λεπτῶς, συγκερανοῦν καὶ συνδυάζουν

ΛΕΥΚΑΔΙΟΣ ΧΕΡΝ

Τώρα τελευταία ἐκκλονόρησε γερμανικὰ λαϊκὴ ἐκδοσις τῶν ἔργων τοῦ Χέρν, μὲ πρόλογον τοῦ Στέραν Τσβάιχ, ποὺ διηγεῖται τὴν ζωὴν τοῦ συγγραφέως καὶ θέλει νὰ φανερώσῃ τὴν ἐμορφίαν τοῦ ἔργου του. Ἡ «Νέα Ζωή» τῆς Ἀλεξανδρείας, ἔδωσε στὸ τελευταῖον τῆς τεύχος μετάφρασιν τοῦ προλόγου. Πάρινονε ἀπ' αὐτὴν τὰ κυριώτερα μέρη.

Γεννήθηκε στὰ 1850 (ἐπάνω κάτω τὴν ἐποχὴ ἢ ποὺ οἱ Ἑβραῖοι ἀρχίζαν νὰ γνωρίζουνε τὴν ἀποκλεισμένην χώρα) στὴν ἄλλη ἄκρην τοῦ κόσμου, στὴ Λευκάδα, νησί Ἰονικῶ. Τὰ πρῶτα του βλέμματα συναντοῦν γαλάζιο οὐρανὸν, γαλάζια θάλασσα. Κάποια ἀντάκλισις τοῦ γαλάζιου αὐτοῦ φωτός τοῦμινε γιὰ πάντα κρυμμένη μέσα του, καὶ ὅλη ἢ σκοπιὰ καὶ ὁ καπνὸς τῶν

τὰ διάφορα χρώματα ἐνὸς τοπίου, τὸ μείδιμα συνδιαλλάσσει τὰς ἐναντιότητες τοῦ πνεύματος. Καὶ, ἐπειδὴ δὲν προσέχουμεν πολὺ εἰς τὸ μείδιμα αὐτό, ἀποροῦμεν διὰ τὰ κρίματα ἐμπορίου καὶ θρησκείας, ἐκπεριφροῦντες ἀστέισμὸν καὶ μυστικακαθείας, βιομηχανίας καὶ θανατοπορίας, γυμναστικῆς καὶ φιλοσοφίας, προσητείας καὶ πίστεως τὰ ὅποια παρουσιάζουν ἢ Διὸς, ἢ Ἑλευσίνος, ἢ Ἐπίδαυρος, ἢ Ὀλυμπία καὶ οἱ Δελφοί, οἱ περιδοξότεροι καὶ ἱεροὶ τόποι ὅσων εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐπραγματώσατο τὸ ἀριστον ἰδεῶδες της. Τὸ μείδιμα συναρμολογεῖ ἑαυτὴν βελτιώνει τὴν ἀσχιμῶσιν καὶ ἀκαλύνει τὴν ὑπερημνίαν τῆς παραπολὸν τελείας καὶ ὑπεροπτικῆς καλλονῆς· κατενάρξει τὰς ἐριδίας καὶ συνδιαλλάσσει τὰς ἐχθρότητας. Ἐπιτελεῖ ἔργον ἁπλῶς εἰρωνικὸν καὶ ἀδελφικόν, ἔργον τερπνῆς πνευματικῆς ἀγαθοεργίας.

Εἶναι τὸ μεσόγειον μείδιμα. Αἱ ἀκτὰς τῆς τῶσφ γαλανῆς αὐτῆς θαλάσσης εἶναι μεγάλα ἀπὸ αὐτὸ καθὼς ἀπὸ τὸν ἀμυρὸν τῶν ἀνθέων των. Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ ὁποῖος τὴν διέπλευσεν ἐπὶ πολὺ, κατέλασε, παρ' ὅλας τὰς δοκιμασίας, ἀνάνησιν χαριέσεως ἡλικιότητος, καλοσύνης καὶ πανουργίας.

Εἶναι ἢ μεσημβρινὴ ἡλικιότης, ἀλλὰ, ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα οὐθιμῶσιν εἰς βυθὸν χάριτος περιπλουθεῖας.

Καὶ ἐλέχθη ὅτι ἡ Ἑλλάς ἦτο θανατοποργός. Τὸ θαῦμα της εἶναι ὅτι ἐπενόησε ἐν μείδιμα εἰς τὸ ὅποιον θάλλει τὸ περισσότερο ὠραῖον, χαρῆν καὶ νοῆμον πνεῦμα τῆς γῆς.

[Μετάφρασις Χ. Θ. Δ.]

ANDRÉ BEAUNIER

κατοπινῶν χρόνων ποὺ ἦτανε γεμῆτα δουλειά, δὲν κατώρθωσαν νὰ τὴ σκοτεινιάσουν. Ἔτσι εἶχε μέσα του δημιουργηθῆναι γιὰ τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν Ἰαπωνία μιὰ μυστικὴ προέπαρξη, σὰ νοσταλγία. Ὁ πατέρας του ἦτανε ἰρλανδὸς γιατρός τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ, ἢ μητέρα του ἑλληνίδα ἀπὸ διαλεκτὴ οἰκογένεια· δυὸ φυλές, δυὸ ἔθνη, δυὸ θρησκείας συναντιόντουσαν μέσα στὸ παιδί, προετοιμαζιαν ἐκεῖνον τὸν ἰσχυρὸ κοσμοπολιτισμὸν, ποὺ τὸν ἔκαμε ἱκανὸ νὰ δημιουργήσῃ στὸν ἑαυτὸ του πατρίδα τῆς ἐκλογῆς του ἀπὸ τῆς ἀληθινῆς. Ἡ Ἑβραϊκὴ καὶ ἢ Ἀμερικὴ δὲν εἶναι ἀγαπητῆς στὸ παιδί. Ἐξῆ χρόνων τὸν πῆγεν οἱ γονεῖς του στὴν Ἀγγλία, ὅπου ἀνυπόμονη τὸν περιμένει ἢ δυστυχία, γιὰ νὰ μὴ τὸν

ΛΑΣΚΑΔΙΟΣ ΧΕΡΝ

εγκαταλείψει πειά για κιαρό. Η μητέρα του από ασθματώτικες τόν έναντι της παγωμένο μέσα στον ψυχρό, σταγερό αυτόν κόσμο και είχε πόθο για τη λευκή της πατρίδα, φεύγει από τον άντρα της, και ο μικρός Lascadio μένει μοναχός του, και τότε τον κλείνουν σ' ένα σχολείο. Εκεί τον βρῖσκει το δεύτερό του δυστύχημα: παίζοντας με τους συντρόφους του χάνει το ένα του μάτι, και, για να συμπληρωθεί το μέτρο της δυστυχίας του, η οικογένειά του φτωχύνει, και ο Hearn βρῖσκειται αλλόγητα οργισμένος στην πύλη του βίου, πριν ακόμα καλοελευθέρωσι τις σπουδές του.

Μικροδουλεύτης, μικρόμπορος, πωλητής, υπαρέτης, ίσως ακόμα και διακονίτης: τό βέβαιον εἶνε ότι για πολὺν καιρὸ ἔξοῦσε μέσα στὸν ἀνθρώπων τὴν κατώτατη ἀπὸ βιθμίδα, πὸν μέρα νύχτα μαρζίζον τὸς δρόμους τῆς Ἀμερικής, καὶ περιμένον νὰ βγάλουν τὸ ψωμί τους ἀπὸ τὴν καθημερινὴ σύμπτωση. Ἀυτὴ ἡ ἐποχὴ πρέπει νὰ τοῦ ἦταν τρομερὸ μαρτύριο, ἀφ' οὗ καὶ στὰ χειρότερα χρόνια του, στὸ σπίτι του, στὸ Κιότο, δὲν θέλησε ποτὲ του νὰ κίμη τὸν ἐλάχιστο ἠμικανιγμὸ γιὰ κείνες τῆς ἔσχατες ταπεινώσεις τῆς ζωῆς του. Ἐνα μόνον ἐπεισόδιο φανέρωσε, πὸν ἄγρια φωτίζει τὴ σκοτεινάδα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἕνα ἐπεισόδιο ἀπὸ ἕνα μεταναστευτικὸ του ταξίδι. Γιὰ τρεῖς μέρες δὲν εἶχε τίποτε φραγμένον, καὶ κἀθεταί ξεπλωμένος μέσα στὰ μᾶξι μετὸ σιωπᾶδι τῆς λειποθυμίας

μτὸς στὰ μάτια του. Ἐξάρνα, μιὰ χωριατοπούλα ἀπὸ τὴ Νορβηγία, τοῦδωσε ἕνα κομμάτι ψωμί, καὶ αὐτὸς τὸ κατάρρυγε πεινασμένος. Τριάντα χρόνια ἀργότερα θυμῶτανε δι τὸτε, πνιγμένος ἀπὸ τὴν πείνα, λησμόνησε νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ. Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ἀχτίδα φωτός. Ἐπειτα ἔρχονται χρόνια σκοτεινὰ περασμένα ποῖος ξέρει ποῦ, μέσα στὴ σκιά τῆς ζωῆς. Ἐπὶ τέλους ἀναφαίνεται ξανά στὴν Κιγκιννάτη, ὡς διαρρηκτῆς ἐφημερίδας, αὐτὸς πὸν ἦτανε σχεδὸν τυφλός. Τὸν χρησιμοποιοῦν στὸ reportage, δείχνεται ὅτι ἔχει ἐκπληκτικὴ τέχνη, καὶ ἐπὶ τέλους φανερώνεται τὸ μεγάλο του συγγραφικὸ ταλέντο.

Τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1890 τοῦ πρότεινε ἕνας ἐκδότης νὰ ταξιδεύῃ στὴν Ἰαπωνία, γιὰ νὰ τοῦ γράρῃ στὴν ἐφημερίδα του, μετὴ βοήθεια ἐνὸς ἰχνογράφου, σκότσα ἀπὸ τὴν ἐκεῖ ζωὴ.

Σαράντα ἑτὼν ἀνθρώπος, φθάνει στὴν Ἰαπωνία, φτωχός, κουρασμένος, δίχως πατρίδα, ἀφ' οὗ εἴκοσι χρόνια εἶχε περιπλανηθεῖ δίχως σκοπὸ ἀπὸ τὴν μία ἄκρη τοῦ κόσμου στὴν ἄλλη, μισόστραβος, ἔρημος, δίχως οἰκογένεια, δίχως ὄνομα μῆτε φήμη. Καὶ σὰν τὸν Ὀδυσσεᾶ ὅταν ἄραξε νύχτα στὸ ποδηγὸ του νησί, ἔτσι καὶ αὐτὸς δὲν καταλαβαίνει ὁλότελα, δὲν τολμᾷ νὰ ἐλπῖσει ὅτι ἔχει πειά φτάσει στὴν πατρίδα του.

«Ἦτανε σὰν νὰ εἶχε βγεῖ κανεὶς στὸν ἥσυχο καθαρὸ ἀέρα, ἔπειτα ἀπὸ ἀνυπόφορη ἀτμοσφαιρικὴ πίεσι». Αὐτὴ εἶτανε ἡ πρώτη του ἐντύπωση. Γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του ἔπαυσε ὁ βίος νὰ τὸν βαραίνει. Ἐβλεπε ἀνθρώπους χαρούμενους δίχως κακία, ἀνθρώπους πὸν ἀγαποῦσαν τὰ ζῶα, τὰ παιδιά καὶ τὰ ἄνθη, παρατήρησε τὴ θεοροβούμενη ὑψηλὴ τους ὑπομονὴ στὴ ζωὴ, καὶ ἄρχισε ξανά νὰ πιστεύῃ στὴ ζωὴ. Ἀποφάσισε στὴν ἀρχὴ νὰ μείνῃ ἕνα μῆνα ἢ δύο, κ' ἔμεινε γιὰ ὅλη του τὴ ζωὴ. Γιὰ πρώτη φορὰ εἶχε ἡσυχάσει, γιὰ πρώτη φορὰ, πρὶν ἀκόμα τὸ καλοκαταλάβῃ ὁ ἴδιος, τοῦ φαινότανε ὅτι ἔβλεπε εὐτυχία. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα «ἔβλεπε», γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του πὸς τοῦ εἶχε δοθεῖ τὸ δικαίωμα νὰ κατάρῃ, νὰ κωτάξῃ ἡσυχος, νὰ ἐμβαδύνη μετὸ βλέμμα μέσα στὰ πράγματα, ἀντὶ, ὅπως τοῦ συνέβαινε στὸ ἀμερικανικὸ reportage, νὰ περνᾷ βιαστικὰ κοντὰ στὰ πράγματα, δίχως νὰ τὰ καλοεξετάξῃ. Τὰ πρώτα λόγια, πὸν ὁ Lascadio Hearn ἔγραψε γιὰ τὴν Ἰαπωνία, ἦτανε λόγια ἀπορίας, ἀπορίας ἐνὸς παιδιοῦ μεγαλονόδεως, πὸν γιὰ πρώτη φορὰ στὸ βίον του, βλέπει ἕνα ἀληθινὸ λειβάδι, γλυκειᾶς ἀπορίας ἀνακατωμένης μετὴ μεγαλήτερον εὐτυχία, κατ' ἀρχὰς θολωμένη ἀπὸ τὸ μυστικὸ φόβο, ὅτι δὲ θὰ μωροέσῃ ὅλα αὐτὰ

ΣΠΟΥΑΗ

Ε. ΜΑΝΗΙΑΗ

νὰ τὰ διατηρήσῃ, νὰ τὰ κρατήσῃ στὸ μυαλὸ του καὶ τὰ καταλάβῃ.***

Ἐκεῖνο ὅμως πὸν κάνει τὰ κατοπινὰ του βιβλία τόσο περιέργα καὶ παρῖξενα, εἶναι τὸ ἐκπληκτικὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶναι πειά ἔργα Ἑυρωπαίου. Βέβαια δὲν εἶναι μῆτε ἔργα ἐνὸς ἀληθινοῦ Ἰαπωνέζου, γιὰτὶ τότε δὲ θὰ μωροῦσαμε νὰ τὰ ἐννοοῦμε, καὶ νὰ ζοῦμε τόσο ἀδελφικὰ μαζύ τους. Ἀποτελοῦν κατὰ τι ἐντελὸς παρῖξενο στὴν τέχνη, ἕνα θαῦμα μεταφωτισμοῦ, τεχνητοῦ μωλοδίσματος. Αὐτὸς ὁ μυστηριώδης προσανατολισμὸς τοῦ καλλιτέχνη στὸ ἀντικείμενὸ του ἔκαμαν ὡστε τὰ βιβλία τοῦ Hearn νὰ μὴ φανῶνται σὰν νὰ ἔχουν γραφεῖ μετὴ τὴν πέννα, ἀλλὰ σὰν νὰ ἔχουν ἰχνογραφηθεῖ ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα, μετὸ λεπτὸ πνέλο τοῦ Ἰαπωνέζου, μετὴ χρώματα, πὸν εἶναι γλυκὰ σὰν τὴ λάκα ἐπάνω στὰ ὀμορφα κοντάκια, ἐκλεκτὰ δείγματα αὐτῆς τῆς τέχνης, τοῦ ἰαπωνέζικου bric à brac, πὸν περιέγραψε ὁ ἴδιος μετὴ τὸση ἀγάπη. Ὅταν διαβάζῃ κανεὶς τὰ μικρὰ δηγήματα, πὸν νεροπαλὰ κρύβονται ἀνάμεσα σὰ ἐssays, εἶτε τῆς συνομιλίας, πὸν ἀρχίζουν στὴν παραλία καὶ σιγά-σιγά καταλήγουν στῆς

πὸν βαθεῖς φιλοσοφικῆς θεωρίας, θυμᾶται δίχως νὰ θέλῃ τῆς ζωγραφισμένες στὸ ξύλο σκαλισμένες εἰκόνες, αὐτὰ τὰ πολυτιμώτατα προϊόντα τῆς ἰαπωνέζικης τέχνης. Ἰσως ποτὲ ἡ οὐσία τῆς ἰαπωνέζικης τέχνης δὲ θὰ φανερωθῇ πειὸ καθαρὰ παρὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ βιβλία, καὶ ἰδίως ἀπὸ τὰ σιγβιάντα πὸν περιγράφουν, ἀλλὰ ἴσως ἴσως ἀπ' αὐτὸ τὸ μοναδικὸ τρόπο πὸν εἶναι ἐκτεθειμένα.

Ἀέκα χρόνια ἔζησε ἡσυχος στὸ Κιότο, ἐδίδασκε στὰ σχολεῖα καὶ στὸ πανεπιστήμιον τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσα, νομίζοντας πὸς ἦτανε πάντοτε ἕνος στὸν καινούργιον αὐτὸν κόσμο, ὅτι ἦτανε πάντοτε ὁ ἴδιος ὁ Lascadio Hearn, καὶ δὲν καταλάβαινε πὸς σιγά-σιγά συγιενωφονότανε στὸν ἑαυτὸ του, πὸς ἡ γαλιωμένη ἑυρωπαϊκότης του ἄρχισε νὰ ὑποχωρῇ καὶ νὰ χάνεται σ' αὐτὴ τὴν καινούργια του πατρίδα. Καὶ κατάντησε κατὰ τι ὅμοιο σὰν τὰ τεχνητὰ μαργαριτάρια, πὸν φτιάχνουν αὐτοῦ πέρα, βάζοντας ἕνα σῶμα μέσα στὰ στρεῖδια. Τότε τὸ στρεῖδι τυλίγει τὸ ἐνοχλητικὸ σῶμα μετὴ γυαλιστερό του σάλιο, ἕως πὸν νὰ τὸ κρύψῃ μέσα στὸ μαργαριτάρι. Ἔτσι καὶ ὁ ἕνος Lascadio Hearn γάθηκε ἐπὶ τέλους μέσα στὴν καινούργια του πατρίδα, τυλίχθηκε

μέσα στα δίχτυα του Ιαπωνέζικου πολιτισμού, κ' έβασε κι' αυτό το όνομά του. Όταν ο Hearst ήθελε να πεντησέει με μια Ιαπωνέζα από την επιφανή τάξη των Samurais, αναγκάστηκε, για να αναγνωρισθεί από τον νόμο ο γάμος του, ν' αφήσει να τον νυμφεύσουν και όνομάσθηκε τότε - Koizumi Yakumo -, που είναι και γραμμένο άνω από μάρμαρο του τάφου του. Απόρριψε το παλιό του όνομα, σαν να ήθελε να διώξει από τον έαυτό του όλη την πύλα των πρώτων ετών. Η φήμη έφτασε σιγά σιγά έως αυτόν πάνω από τις θάλασσες, αλλά δεν τον τράβηξε πια πίσω, γιατί φοβότανε το θόρυβο της φήμης αυτής. Και ο Lafcadio Hearst έβλάφτιζε την ψυχή του μέσα στην ηουζία, δεν άγκαθισε πια παρά εκείνη την ήσυχη γλυκειά ζωή, που του ήτανε διαλά άγαπητή από την εποχή που ζούσε ανάμεσα σε μια πεταλουδένια γυναίκα και δυο άγαπημένα παιδιά. Καθημερινά έπερνε περισσότερο τις συνήθειες του τόπου. Έτρωγε ριζί με μικρά ξυλαράκια, φορούσε μονάχι Ιαπωνέζικα ρούχα, ή παλοβόια, που σαν μυστική κληρονομία της έλληνικής του πατρίδας κοιμότανε μέσα του κάτω από ένα έξωτερικό χριστιανισμό, μεταβλήθηκε εκεί σε ιδιότροπο Βουδισμό.

* * *

Και η ζωή αγάπησε αυτό το έργο, ήτανε εύχαριστημένη με τον Lafcadio Hearst, και τούκανε το ύστατο, το μεγαλύτερο δώρο, τον έκανε να πελάει στη σωστή στιγμή, όπως τον είχε δδηγήσει τη στιγμή που έπερνε στο έργο του. Ο διαλαλητής των άρχαίων Νιπτόνων πέθανε από έτος, που οι Ιαπωνέζοι νικήσανε τη Ρωσία, που έφεραν σε πέρας την πράξη που τους άνοιγε οφθαλμούς τις πόρτες της παγκόσμιας ιστορίας. Από τώρα βρισκότανε η μυστηριώδης

ΜΥΣΤΗΡΙΑ *

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

Μία ώρα άργότερα ο Νάγελ ήτο κι' βλας στο δάσος κοντά στην εκκλησία. Το χώμα ήτον ακόμα υγρό από την χθεσινή βροχή κι' ο ήλιος δεν ήτον πολύ ζεστός. Κάθισε σε μια πέτρα και κατακόπενε τον δρόμο. Είχε ιδη μερικά γνωστά πατήματα άπάνω στο μαλακό χώμα, και ήταν σχεδόν βέβαιος πως ήταν της Δάγνης Κίλλαντ, πως είχε πάει προς την πόλι. Περίμενε πολλή

* Η άρχή εις το τεύχος της 31 Μαΐου.

ώρα εκτεθειμένη στο άποτηρωτικό φώς της περιέργειας, τότε δεν τον χρειάζότανε πια ή τύχη.

Ήτανε δε τόσο άγαπητός στους καινούργιους του πατριώτες, ώστε αυτοί, ανάμεσα στον πόλεμο, που τους έπερνε καθημερινά χιλιάδες από τους δικούς τους, έτρόμαξαν στο άκουσμα του θανάτου του. Έννοούσαν ότι μαζί του έσβυνε κάτι τι από την ψυχή τους. Χιλιάδες άκολούθησαν το φέρετρό του, που θάφτηκε σύμφωνα με τους κανόνες του βουδισμού, και πάνω στον τάφο του κάποιος είπε την αλησμόνητη φράση «δτι κάλλιο να είχαμε χάσει δυο ή τρία θωρηκτά παραπάνω στο Πόρτ-Άρθορ, παρά αυτόν τον άνθρωπο.»

Σε πολλά Ιαπωνέζικα σάκια, στους συγγενείς του, στους μαθητές του, βρίσκεται στο εικονοστάσιο κοντά ή εικόνα του, ή καταταμή του προσώπου του, γιομάτη ενεργητικότητα, με τα λαμπερά μάτια, κάτω από τα χοντρά φρύδια. Ο ίδιος ο Hearst έχει διηγηθεί, πως μπροστά στις εικόνες των πεθαμένων, επικαλούνται με γλυκές μαγείες, τις πεθαμένες ψυχές από τις περιπλανήσεις τους. Η πλανούμενη στο «Meido» ψυχή, στο πέν και στο τίποτε, είναι πάντα πρόθυμη, στην επίκληση των πιστών, και άκούει τα φιλικά τους λόγια. Έμεις έχουμε διαφορετική πίστη. Για μās αυτή ή φωτεινή ψυχή έχει πάει για πάντα, και μοναχά στα βιβλία που μās έχει αφήσει, μπορούμε να την ξαναύρουμε. Όπως τα φύλλα των λουλουδιών μορφα και χιλιετικά περισφίγγουν το μουμπούκι, έτσι τα βιβλία του κρύβουν μέσα τους κάτι άσώματο, μια ύστατη άσύλληπτη εδωδιά, — την ψυχή της Ίαπωνίας, που μέσον του για πρώτη φορά γνωρίσαμε σαν πολύτιμο, άχώριστο μέρος της παγκόσμιας ψυχής.

[Μετάφρ. Χ.]

ΣΤΕΦΑΝ ΤΣΒΑΪΧ

φιο. Δεν μπορώ να καταλάβω πως συνέβηκε.

— Ξέρετε, εγώ πάντα τον έβρισκα τόσο σφιγμένο αυτόν τον σκύλλο σας. Είχε μια μύτη κατηκωμένη και το πρόσωπό του ήτον τόσο αδιάδικο. Όταν κάταζε κανέναν, οι άκριες του στόματός του κρέμνταν απ' τα δυο μέρη σαν να είχε να βασιτάξει τις λύπες όλου του κόσμου. Έγώ αλήθεια είμαι εύχαριστημένος που φώφησε.

— Δεν ντρέπεστε...

Μά εκείνος νευρικός την διέκοψε, προσπαθούσε, ποιός ξέρει για ποιόν λόγο, ν' αλλάξει γρήγορα την όμιλία και να γράιζε όλα στο άστειο. Άρχισε να λέγει για ένα άνθρωπο, που είχε άπαντήσει μια φορά και που ήταν ό,τι πιο γελοίο μπορεί κανείς να φαντασθή.

— Αυτός ο άνθρωπος τ-τ-τραούλιζε λίγο και δεν προσπαθούσε να το κρύψει. Ίσως τ-τ-τραούλιζε ακόμα πιο δυνατά για να το κάνη ν' άκούεται άνόμα περισσότερο. Είχε τις πιο παράξενες ιδέες για τις γυναίκες. Όλο έδιηγέτο μια ιστορία από το Μεξικό, που στο στόμα του γινόταν άκόμει πιο ύπερ. Ήταν, λέει, ένας χειμώνας με τρομερό κρύο, τα θερμομέτρα έσπταν και οι άνθρωποι έμναν μέρα νύχτα μέσ' στα σπείτια. Μία μέρα αυτός είχε να πάη στην γειτονική πόλι, είχε να περίση μια έρημη έκταση, που και που μόνο ήταν μια καλύβα, κι' ο παγωμένος άνεμος του χτυπούσε αδιάκοπα στο πρόσωπο. Ένώ περπατούσε, πετιέται μέσ' σ' αυτό το άπελπιστικό κρύο μια γυναίκα μισόγυμνη από μια καλύβα και τρέχει κατόπιν του. Όλο φωνάζει: Έχετε μια χιονίστρα στην μύτη! Προσέχετε, έχετε, μια χιονίστρα στην μύτη! Κρατούσε μια κοντιλία στο χέρι κι' είχε σηκωμένα τα μανίκια της είχε ιδη τον άνθρωπο να περνά με μια χιονίστρα στην μύτη κι' είχε αφήσει την δουλειά της για να πάη να του πη να προσέχη. Χί, χί, χί. Άκούστηκε ποτέ τέτοιο πράμα! Και κάθεται ή ίδια με σηκωμένα μανίκια στον κρύο άνεμο, και όλο της το δεξιο μάγουλο παγώνει παγώνει ως που γίνεται μια μεγάλη, τεράστια χιονίστρα. Χί, χί, χί, είναι να το πιστέψη κανείς!... Μ' άντι να δη αυτό και τόσα άλλα παραδείγματα γυναικείας έθελουσίας, ο άνθρωπος που τραούλιζε επέμενε κ' έλεγε: Η γυναίκα είναι ένα περίεργο και άπληστο πλάσμα, έλεγε, χωρίς να έξηγήση όμως γιατί ίσως ίσως είναι περίεργη και άπληστη. Είναι άπιστευτο, τί δεν

ΕΛΕΝ ΒΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

βάζει ο νοός της, έλεγε. Κ' έπειτα έδιηγέτο: Είχα έναν φίλο που άγάπησε μια νέα την έλεγαν μάλιστα Κλάρα. Προσπαθούσε τόσο πολύ να την κάνη να τον άγαπήση με τίποτα δεν άφελούσε, ή Κλάρα δεν ήθελε να τον ξέρη κι' όμως ήτον έμορφος νέος και με πολύ καλή φήμη. Αυτή ή Κλάρα είχε μια αδελφή, που ήταν παμφορφωμένη και καμπούρα, αλήθεια τρομερά άσχημη. Λοιπόν, μια μέρα αυτός ο φίλος πάει και την ζητά εις γάμον. Ο Θεός το ξέρει γιατί τώκανε ίσως να τώκανε με σχέδιο, ίσως όμως και να την είχε αλήθεια έρωτευθή άν και ήτον τόσο άσχημη. Τι κάνει τότε ή Κλάρα; Ναί, έδω ήτον ποθούσε διά μιάς ή θηλυκή φύσις τα νύχια. Η Κλάρα φωνάζει, κάνει σκηές, φασαρία: έμένα είναι που θέλει! έμένα είναι που

θέλει! φρόναζε: μὰ ἐμένα δὲν θὰ μ' ἔζη, γὰρ τίποτα στὸν κόσμο δὲν θέλω, φρόναζε. Λουτὸν, νομίζετε πῶς ὁ φίλος τὴν πήρε τὴν ἀδελφή, ποὺ τὴν εἶχε ἐρωτευθῆ τόσο πολύ; Ὁχι· αὐτὸ ἴσως ἴσως εἶναι τὸ ἀκατανόητον: ἡ Κλίρα δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ οὔτε στὴν ἀδελφή. Χί, χί, χί. Ἄφου αὐτὴν ἤθελε ἀρχικῶς ἐκεῖνος, τὸ λοιπὸν οὔτε τὴν ἀδελφή της τὴν κερπούρα νὰ μὴν πάρῃ, ἂν καὶ αὐτὴ γιὰ κινέταν δὲν ἦταν ἀρκετὰ καλὴ. Κ' εἶται ὁ φίλος μου δὲν πήρε καμιά ἀπ' τὶς δύο...

Αὐτὴ ἦταν μία ἀπ' τὶς πολλές ἱστορίες τοῦ ἀπειθῶν ἀνθρώπου. Τὶς ἐδιηγείτο διασκεδαστικά ἴσως ἴσως ἐπειδὴ ἐτραυλίζε. Ἦταν ἄλλως τε τόσο αἰνιγματώδης αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος... Βαμιάστε μὴπως;

— Ὁχι, εἶπε ἡ Δάγνη.

— Λοιπὸν, ἦταν τόσο αἰνιγματώδης. Ἦταν τόσο ἀπληστος, καὶ τοῦ ἄρεξε καὶ νὰ κλέβῃ συγχρόνως, ποὺ ἦτον ἄξιος νὰ κόψῃ τὰ λουριά ἀπ' τὰ παραθύρα τῶν σιδηροδρόμων καὶ νὰ τὰ πάρῃ μαζί του σπῆτι γιὰ νὰ τὰ μεταχειρισθῆ γιὰ τίποτα. Ἀλήθεια, μιὰ φορὰ τὸν ἐπίασαν ποὺ τῶκανε αὐτὸ. Ἀπ' τὸ ἄλλο πάλι μέρος ὅταν τοῦ κατέβηκε, δὲν τὸν ἔμελε καθόλου γιὰ χρήματα. Μιὰ φορὰ τοῦ εἶχε κατέβῃ νὰ κἀνῃ μιὰ μεγάλη ἐκδρομὴ μὲ ἀμάξια, λοιπὸν διώρισε μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του εἰκοσιτέσσερα ἀμάξια τὸ ἓνα πίσω ἀπ' τὸ ἄλλο. Εἰκοσιτετράρα ἀμάξια πῆγαιναν ἐντελῶς ἄδεια καὶ στὸ εἰκοστὸ τέταρτο — τὸ τελευταῖο — κάθεται ὁ ἴδιος καὶ κυτᾶει ἀπ' τὰ ὕψη του τοὺς ἀνθρώπους, αὐν ἓνας Θεὸς ποὺ θανμάζει τὰ ἔργα του.

Ὁ Νάγκελ ἔλεγε τὸ ἓνα, ἔλεγε τὸ ἄλλο, μὰ χωρὶς ἐπιτηγία ἡ Δάγνη μόλις τὸν ἄκουε τί ἔλεγε. Τότε ἔγινε σιωπηλὸς, σκεπτικὸς. Τί διάβολο, γιατί ἔλεγε ὅλο ἀνοησίες! Νὰ βροῖσῃ στὸν δρόμο μιὰ νέα, τὴν νέα μιλίστα ποὺ ἀγαποῦσε καὶ νὰ τὴς διηγῆται ὅλο ἀνοησίες μὲ χιονίστρες καὶ μὲ εἰκοσιτέσσερα ἀμάξια! Καὶ διὰ μᾶς θυμήθηκε πῶς καὶ μιὰν ἄλλη φορὰ εἶχε πῆ μιὰ ἀνοσιὰ μ' ἓναν Ἐσομιῶο καὶ μιὰ πέτσινη χαρτοθήκη. Τὸ αἷμα τοῦ ἀνέβηκε στὸ κεφάλι, σάστισε μιὰ στιγμή καὶ παρ' ὀλίγον νὰ σταθῆ ἐκεῖ ποὺ περπατοῦσε. Γιατί διάβολο νὰ μὴν εἶναι πῶς προσεκτικὸς! Ὡ, πῶς ἐντρέπετο! Νά, εἶται μ' αὐτὲς τὶς ἀνοησίες ποὺ ἔλεγε, ἐγένετο γελοῖος κ' ἐξευτελιζέτο καὶ βέβαια ἐκείνη ἐσχημάτιζε χειρότερη ἰδέα γι' αὐτόν.

Εἶπε:

— Καὶ πόσος καιρὸς εἶναι ἀκόμα ὡς στὴν ἀγορά, τὴν ἀγορά τῆς ἐθνικῆς ἀμύνας;

Ἐκείνη ἀπήντησε γελώντας:

— Γιατί προσπαθεῖτε καὶ καλὰ νὰ μιλάτε

ὄλην τὴν ὥρα; Γιατί εἶστε τόσο νευρικός;

Τοῦ ἤρθε τόσο ξαφνικὴ αὐτὴ ἡ ἐρώτησις, ποὺ γύρισε καὶ τὴν κύταξε μιὰ στιγμή σαστισμένος. Ἀπήντησε σιγὰ, κ' ἡ καρδιά του χτυποῦσε.

— Κυρία Κιελανδ, ὑποσχέθηκα, τὴν τελευταία φορὰ ποὺ ἤμουν μαζί σας, πῶς ἂν σὰς διῶ ἄλλη μιὰ φορὰ, θὰ μιλήσω γιὰ ὅλα τὰλλα καὶ μόνο ὄχι γιὰ ἐκεῖνο ποὺ μοῦ ἀπαγορεύσατε. Προσπαθῶ νὰ κρατήσω τὴν ὑπόσχεσί μου. Ὡς τώρα τὴν κράτησα.

— Νά, εἶπε ἐκείνη, πρέπει κανεὶς νὰ κρατᾶ τὶς ὑποσχέσεις του, δὲν πρέπει νὰ τις παραβαίῃ.

Καὶ τὸ εἶπε αὐτὸ, πῶς πολὺ σὺν νὰ τῶλεγε στὸν ἑαυτὸ της παρὰ σ' ἐκεῖνον.

— Εἶχα ἀποφασίσει νὰ τὸ προσπαθήσω, ἀκόμα καὶ πρὶν ἔρθετε ἤξερα πῶς θὰ σὰς ἀπαντήσω.

— Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ τὸ ξέρετε;

— Εἶδα τὰ βήματά σας ἐδῶ στὸν δρόμο.

Τοῦρριξε μιὰ ματιὰ καὶ δὲν εἶπε τίποτα.

Ἔπειτα ρώτησε:

— Ἔχετε δεμένο τὸ χέρι σας; εἶστε πληγωμένος;

— Νά, εἶπε ἐκεῖνος, ὁ σκύλλος σας μὲ δάγκασε.

Στάθησαν κ' οἱ δύο καὶ κυτᾶθησαν. Ἐκεῖνος ἐσφιγγε τὰ χέρια του καὶ ἐξακολούθησε βασιανισμένος:

— Κάθε κάθε νύχτα ἤρθα ἐδῶ στὸ δάσος, κάθε νύχτα κύταξα τὰ παράθυρά σας πρὶν πάω νὰ κοιμηθῶ. Συγχωρήστε με, δὲν εἶναι δὲ ἐγκλημα! Μοῦ ἀπαγορεύσατε νὰ τὸ κάνω, νά, μὰ τῶκανα, τί νὰ γίνῃ. Μὲ δάγκασε κ' ὁ σκύλλος, ἀγωνίζετο γιὰ τὴν ζωὴ του· ἐγὼ τὸν ἐσκότωσα, τοῦδωσα φαρμάκι γιατί πάντα γαύγιζε ὅταν ἐρχόμουν νὰ πῶ καληνύχτα στὰ παράθυρά σας.

— Λοιπὸν ἐσεῖς εἶστε ποὺ σκοτώσατε τὸν σκύλλο! ρώτησε.

— Νά, εἶπε ἐκεῖνος.

Σιγῆ.

Ἀκόμα στέκονταν καὶ κύταζε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Τοῦ Νάγκελ τὸ στήθος ἀνεβοκατέβαινε ταραγμένο.

— Καὶ θὰ ἤμουν ἄξιος νὰ κάνω ἀκόμα χειρότερα πράγματα γιὰ νὰ σὰς ἰδῶ, ἐξακολούθησε. Δὲν ἔχετε ἰδέα πῶς ὑποφέρω καὶ πῶς μέρα καὶ νύχτα σὰς σκέπτομαι, ὄχι, δὲν ἔχετε ἰδέα. Μιλῶ μὲ ἄλλους ἀνθρώπους, γελῶ, κάνω γλέντια — ἀκόμα αὐτὴν τὴν νύχτα εἶχα συντροφιά σπῆτι μου ὡς στὶς τέσσερις· στὸ τέλος σπάσαμε ὅλα τὰ ποτήρια — κ' ἐνῶ κάθομαι καὶ πίνω μὲ τοὺς ἄλλους καὶ τραγουδῶ, ὄλην τὴν ὥρα ἔσας σκέπτομαι καὶ πάω νὰ χάσω τὸν νοῦ μου. Δὲν μὲ μέλει τίποτα πῶς καὶ δὲν ξέρω τί θ' ἀπογίνω. Σταθῆτε, λυπηθῆτε με μιὰ στιγμή, θέλω κάτι

ΕΛΙΣΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΚΙΤΣΟ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

νά σάς πού. Μά μή φοβήσαστε, δέν θέλω οὔτε νά σάς φοβήσω, οὔτε νά σάς κεριάξω, θέλω μόνο νά σάς μιλήσω, γιατί δέν μπορῶ ἀλλιῶς, πρέπει νά σάς μιλάω. . .

— Μά λοιπόν δέν θά βλέπετε γινῶσι; εἶπε ἡ Δάγνη ξηρά. Μοῦ τὸ ὑποσχεθήκατε.

— Ναί, τὸ ὑποσχεθήκατε δηλαδή, δέν ξέρω, μὰ ἴσως τὸ ὑποσχεθήκατε. Μὰ εἶναι τόσο δύσκολο, ὅσο κι' ἂν προσπαθῶ. Καὶ ἐπὶ τέλους, ἂν σκεφθῆτε λίγο, δέν φταίω καὶ τόσο πολύ. Τί νά κάνω; Ξερετε πῶς μιὰ μέρα παρ' ὀλίγο νάμπω μέσ' στοῦ αἰτίου σας, ν' ἀνοίξω τίς πόρτες καὶ νάρθω κατ' ἐδθεῖαν μέσα σὲ σᾶς, αἰώμα κι' ἂν ἦταν κι' ἄλλοι ἄνθρωποι μέσα! Μὰ προσπαθήσα μ' ὄλες μου τίς δυνάμεις ν' ἀντιταθῶ, ναί, νά μὲ πιστέψετε, μάλιστα σᾶς σκεπάζω, καὶ σᾶς ἐκτείνωσα σὰν μάλιστα τῶν ἄλλων ὄντων γιὰ νά προσπαθῆσω νά καταστρέψω τὴν ἐπιρροή ποῦ εἶχε ἀπάνω μου. Δέν τῶκανα ἀπὸ ἐπιθυμίες, βέβαια ὄχι, μὰ καταλαβαίνετε πῶς ἦσαν πᾶ ἐντελῶς ἀπελευθερωμένοι, τῶκανα γιὰ νά δώσω θάρρος στὸν ἑαυτὸ μου, γιὰ νά μιῶμαι τὸν ἑαυτὸ μου νά κρατήσῃ, γι' αὐτὸ τῶκανα. Μὰ δέν ξέρω γιατί τώρα δέν ὀφελεῖ πᾶ τίποτα. Ἄλλοι, ὅταν ἐβίαζε σὲ κατὰ τὴν θέλησί μου, ὀφελούσε, μὰ τώρα δέν ὀφελεῖ τίποτα πᾶ. Δοκίμασα κι' ὄλες νά φύγω ἀλήθεια τὸ δικαίωμα, ἄρχισα νά μαζεύω ὅλα μου τὰ πράγματα μὰ ἔπειτα δέν τὸ ἀποφάσισα καὶ δέν ἔφυγα. Πῶς νά φύγω! Ἐγὼ, ποῦ ἔσεῖς νά φεύγατε θὰ σᾶς ἀπολαύθωσα. Κι' ἂν ποτε δέν σᾶς εὐρισκοῦμαι, καὶ θὰ ταξίδεψα, θὰ ταξίδεψα κι' ὅλο θὰ σᾶς γύρευα καὶ θὰ ἤλπιζα πῶς στὸ τέλος θὰ σᾶς εὕρω. Μ' ἂν ἔβλεπα πῶς πάλι τίποτα δέν καταρρίθωνα, τότε θὰ συμμαζεύω τίς ἐλπίδες μου καὶ ἐπὶ τέλους θὰ ἦμιον ἐγγνώμων ἂν μποροῦσα μόνο νάβλεπα κανέναν, ποῦ νά σᾶς γνώριζε ἄλλοτε, καμιά φίλη ποῦ νά σᾶς εἶχε σφίξει τὸ χέρι ἢ ποῦ τὰ καλά τὰ περυσμένα χρόνια νά σᾶς εἶχε χαρίσει κανένα χαμόγελο. Ἔτσι ἠθέλω. Μπορῶ λοιπὸν νά φύγω ἀπὸ ἐδῶ; Κ' ἔπειτα εἶναι τώρα καλοκαίρι, ὅλο αὐτὸ τὸ διάσος εἶναι ἐκκλησιὰ γιὰ μένα, καὶ τὰ παιδιὰ μὲ ξέρουν, μὲ βλέπουν κάθε πρῶτὸ πού ἔρχομαι, γέρνουν τὸ κεφάλι τους ἀπ' τὸ πλάι καὶ μὲ καταξοῦν. Οὔτε μπορῶ νά ξεχάσω ἐκεῖνο τὸ πρῶτο βράδι καθύψωσα, πῶς κομμάτιζε ὅλη ἡ πόλις μὲ σημαίες γιὰ σᾶς. Αὐτὸ ποῦσεν τὴν πῶ δυνατὴ ἐντύπωσι μὴ παρῆνε συγγένησι μὲ κατέλαβε ἐκεῖνην τὴν στιγμήν καὶ σᾶν ζαλισμένος περπατοῦσα ἀπάνω στὸ κατώφλι καὶ ἀτάξια τίς σημαίες ἀντὶ νά κατέβω στὴν ξηρά. Ἄχ, ἐκεῖνο τὸ βράδι! . . . Μὰ κι' ἄλλες φορές ἀπὸ τότε ἦσαν ὁρατὰ κάθε μῆρα περπατῶ στυγρῶς ἴδιους δρόμους ποῦ περ-

πατᾶτε καὶ σᾶς, καὶ μερικὲς φορές, σᾶν καὶ σήμερα, ἔχω τὸ εὐτύχημα καὶ βλέπω τὰ ἔργα σας στὸ χῶμα, καὶ σᾶς περιμένω ὡς ποῦ νά ξαναπερᾶσατε, χάνομαι μέσ' στοῦ διάσους καὶ χαλῶμαι πίσω ἀπὸ μιὰ πέτρα καὶ σᾶς περιμένω. Σᾶς εἶδα δύο φορές ἀπὸ τὴν τελευταία φορὰ ποῦ σᾶς μιλήσα καὶ μιὰ φορὰ περιμένα ἔξι ὥρες ὡς ποῦ νάρθετε. Ἔξι ὁλόκληρες ὥρες καθόμουν πίσω ἀπὸ μιὰ πέτρα χωρὶς νά σηκωθῶ, ἀπ' τὸν φόβου μου μὴ τυχὸν ἔρθετε καὶ μὲ δῆτε. Ὁ Θεὸς τὸ ξέρει ποῦ εἶστε ἐκεῖνην τὴν μέρα τόσες ὥρες. . .

— Ἦμιον στυγρῶς ἄνδρῶδες, εἶπε ξαφνικά.

— Ναί, ἴσως εἶστε ἐκεῖ ἐπὶ τέλους σᾶς εἶδα ὅταν ἦρθατε. Δέν εἶστε μόνη, μὰ σᾶς εἶδα τόσο καλά καὶ σᾶς χαίρομαι σιγὰ πίσω ἀπ' τὴν πέτρα μου. Ὁ Θεὸς νά ξέρη καὶ τί ἰδέα σᾶς περνοῦσε ἐκεῖνην τὴν στιγμήν ἀπ' τὸν νοῦ, μὰ γρησάτε τὸ κεφάλι καὶ κοιτάξατε μιὰ στιγμή τὴν πέτρα.

— Ναί, μὰ ἀκούστε. . . Τί τρομάζετε; κάνετε σᾶν νά ἐπρόκειτο νά προσφέρω τὴν καταδίκη σας. . .

— Μήπως δέν εἶναι αὐτὸ ποῦ κάνετε; Τὸ καταλαβαίνω, τὰ μῆτια σας διὰ μιᾶς ἔγιναν τόσο κρύα!

— Μὰ, ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις πρέπει νά τελειώσῃ, κύριε Νάγκελ! Ἄν σκεφθῆτε καλά, θὰ δῆτε κι' ὄλες πῶς δέν κάνετε σωστά κι' ἀπέναντι τοῦ ἀραβωνιαστικοῦ μου ποῦ λείπει. Ἄν φαντασθῆτε πῶς εἶστε στὴν θέσι του. . . ἐπὶ ποῦ ἔμένα μὲ κάνετε καὶ στενοχωροῦμαι τόσο. Τί θέλετε νά μὲ κάνετε νά κίνο; Σᾶς τὸ λέω μὰ γιὰ πάντα: ἔχω δώσει τὸν λόγο μου, τὸν ἀγαπῶ. Ἔτσι, τώρα τὸ ξέρετε. Εἰς τὸ ἔξῃς νά εἶστε πῶ προσεκτικός; ἀλήθεια δέν θὰ πάω πᾶ μαζί σας ἂν δέν θέλετε νάχετε λίγο πῶ διάκρισι. Σᾶς τὸ λέω ὀρθὰ κοφτὰ.

Ἦτον συγκινημένη τὸ στόμα της ἔτρεμε καὶ ἐκρατιόταν γιὰ νά μὴ ξεσπάσῃ σὲ δάκρυα. Καθὼς ὁ Νάγκελ δέν μιλοῦσε, εἶπε πάλι ἐκεῖνη:

— Ἄν θέλετε, μπορεῖτε τώρα νά μὲ συνοδεύσετε ὡς στὸ σπίτι, ἂν θέλετε καὶ δέν ἔχετε σκοπὸ νά κίνετε νά στενοχωρηθῶμε κι' οἱ δύο μας. Ἄν θέλετε νά μοῦ διηγηθῆτε τίποτα, θὰ σᾶς εἶμαι ἐγγνώμων' μ' ἄρῃσει νά σᾶς αἰούω νά μιλάτε.

— Ναί, εἶπε ξαφνὰ ὁ Νάγκελ μὲ χαρούμενη φωνή. Ναί, μόνο νά μπορῶ νά περπατήσω μαζί σας! Καὶ θέλω. . . Ἄχ, εἶναι σᾶν νά μοῦ χύνουν κρύο νερὸ στὴν ῥάχη μου, ὅταν θυμῶνετε μαζί μου.

— Καθόλου δέν θυμῶνω μαζί σας' μὰ κάθε φορὰ μὲ κάνετε καὶ λυποῦμαι. Δέν τὸ κάνετε ἐπίτηδες, μὰ. . .

Μίλησαν λίγο γιὰ ἐντελῶς ἀδιάφορα πράγματα. Ἐκείνην μισρὰ βήματα καὶ περπατοῦσαν τόσο σιγὰ, ποῦ σχεδὸν δέν ἐπροχωροῦσαν.

— Πῶς μισρᾷ ὁρατὰ! πῶς μισρᾷ ὁρατὰ! ἔλεγε ὁ Νάγκελ. Καὶ πῶς φουρᾶνον τώρα μετὰ τὴν βροχὴν τὰ λουλουδιὰ καὶ τὸ χόρτο! Δέν ξέρω ἂν ἐνδιαφέρεστε πολὺ γιὰ δέντρα. Εἶναι περίεργο, μὰ ἐγὼ αἰσθάνομαι μιὰ μυστικὴ συγγένεια μὲ κάθε δέντρο τοῦ διάσους. Εἶναι σᾶν νά ἦμιον κι' ἐγὼ ποτε ἕνα κομμάτι διάσους' ὅταν στέκομαι ἐπὶ ἐδῶ καὶ κοιτάζω γύρω, σᾶν μιὰ ἐνθύμησις περᾶ μέσα μου. Ἄχ, σταθῆτε μιὰ στιγμή! Γιὰ ἀκούστε! Ἀκούστε πῶς τὰ πουλιὰ χαίρομαι τώρα τὸν ἥλιον μὲ ὅλη τους τὴν δύναμι! Κάνουν σᾶν τρελλὰ' σὲ λίγο θὰ περᾶσουν καὶ μέσ' στὸ πρόσποπό μας.

Καὶ προχώρησαν πάλι.

— Ἀκόμα θυμῶμαι ἐκεῖνην τὴν ὁρατὰ ζωγραφιὰ μὲ τὴν βάρκα καὶ τὸ μεταξωτὸ κανὶ σᾶν μισοφέγγαρο, εἶπε ἡ Δάγνη. Ἄχ, τί ὁρατὰ ποῦ εἶναι! Ὅταν βλέπω τὸν οὐρανὸν ἔτσι ψηλὰ καὶ μακριὰ, φαντάζομαι πῶς εἶμαι κι' ἐγὼ ἐκεῖ ἀπάνω καὶ φερᾶσθω μ' ἕνα ἀσημένιο ἀγιάστρι.

Ἦτο Νάγκελ ἦτον εὐτυχῆς ποῦ ἐκεῖνη τὸ ἐνθυμῆτο ἀκόμα αὐτὸ ἀπὸ τὴν βραδυὰ τοῦ Ἀι-Γιαννοῦ. Τὰ μῆτια του δάκρυσαν λίγο καὶ εἶπε:

— Βέβαια, ἄλλως τε πηγαίνει καὶ καλύτερα νά κίνετε ἐσεῖς σὲ μιὰ τέτοια βάρκα κι' ὄχι ἐγὼ! Ὅταν εἶχαν φθάσει περὶπου στὴν μέση τοῦ διάσους, ἔκανε ἡ Δάγνη τὴν ἀπροσέξια καὶ ρώτησε:

— Πόσο μαρὸ μένετε ἀκόμα ἐδῶ;

Ἀμέσως μετανόησε' θὰ ἤθελε νά μποροῦσε νά τῶπαυσε πίσω' μὰ γλήγορα ἠσυχᾶσε πάλι, γιατί ἐκεῖνος χαμογέλασε καὶ ἀπέφυγε νά ἀπαντήσῃ κατ' ἐδθεῖαν. Τοῦ ἦτον ἐγγνώμων γι' αὐτὴν του τὴν ἐγγένεια, βέβαια θὰ εἶχε παρατηρήσει τὴν στενοχωρία της.

— Μένω ἐδῶ, ποῦ εἶστε ἐσεῖς, εἶπε. . .

— Μένω ἐδῶ, ἐνόσω ἔχω χρήματα, εἶπε ἔπειτα. Καὶ πρόσθεσε: Μ' αὐτὸ δέν ἔχει φόβου νά διαρκῆσῃ πολὺ.

Ἦ Δάγνη τὸν κῶταξε, γέλασε κι' ἐκεῖνη καὶ ρώτησε:

— Δέν ἔχει φόβου νά διαρκῆσῃ πολὺ; Ἐσεῖς εἶστε πλούσιος, καθὼς ἔκουσα.

Τότε τὸ πρόσποπό του πῆρε πάλι τὴν καλή του τὴν μυστηριώδη ἔκφρασι καὶ εἶπε:

— Ἐγὼ εἶμαι πλούσιος; Ἀκούστε, ἔμαθα πῶς διαδόθηκε ἕνας μῦθος ἐδῶ στὴν πόλι, πῶς ἔχω ἕνα σωρὸν χρήματα, πῶς ἔχω κι' ἕνα κτήμα μεγάλης ἀξίας — μὰ δέν εἶναι ἀλήθεια, σᾶς παρακαλῶ, μὴ τὸ πιστεύετε, εἶναι ὅλα ἀνοησίες. Δέν ἔχω κανένα κτήμα, ἂν ἔχω, ἔχω ἕνα πολὺ μικρὸ

κι' οὔτε εἶναι ὅλο δικό μου, εἶναι μαζί καὶ τῆς ἀδελφῆς μου κι' ἔπειτα εἶναι φορομένο μ' ἕνα σωρὸν χρέη καὶ δουλιές. Ἀλήθεια σᾶς λέω.

Ἦ Δάγνη γέλασε σᾶν νά μὴ τὸν πίστευε.

— Ναί βέβαια, πάντα λέτε τὴν ἀλήθεια, ὅταν μιλάτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας, εἶπε.

— Δέν μὲ πιστεύετε; Ἀμφιβάλλετε; Ἀκούστε νά σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια ἂν καὶ εἶναι ἐξαιρετικὸ γιὰ μένα μὰ θὰ σᾶς διηγηθῶ πῶς εἶναι τὰ πράγματα: Λοιπόν, πρῶτα πρῶτα τὴν κριότην μέρα ποῦ ἦρθα ἐδῶ, περᾶίτημα πέντε μίλια περῆ, ὡς στὴν πλατὴν πόλι περῆ, κι' ἀπὸ κατ' ἔσπειρα στὸν ἑαυτὸ μου τρία τηλεγραφήματα ποῦλεγα γιὰ ἕνα κτήμα στὴν Φιλανδία. Ἐπειτα ἄρῃσα αὐτὰ τὰ τρία τηλεγραφήματα ἀνοιχτὰ ἀπάνω στὸ τραπέζι στὴν κάμαρά μου, γιὰ νά μπορῆ νά τὰ διαβάξῃ ὅποιος θέλει. Μὲ πιστεύετε τώρα; Δέν εἶναι λοιπὸν ψέματα ὅλα μου τὰ χρήματα;

— Ἄν δέν λέτε πάλι ψέματα. . .

— Πάλι; Ἀπιστάθε, κυρία μου. Μὰ τὸν Θεὸν, δέν λέω ψέματα!

Σιγῆ.

— Μὰ γιατί τὸ κίνατε αὐτὰ; Γιατί στείλατε τὰ τηλεγραφήματα στὸν ἑαυτὸ σας;

— Βλέπετε, θὰ γινόνταν πολὺ μακριὰ ἱστορία ἂν ἀρχίζα τώρα νά τὰ διηγοῦμαι ὅλα. . .

Ἐπὶ τέλους, νά, τῶκανα γιὰ νά σφραγίσω στὴν πόλι. Χί, χί, χί! ἀλήθεια σᾶς λέω.

— Τώρα λέτε ψέματα.

— Ὁ διάβολος νά μὲ πάρῃ ἂν λέω ψέματα! Σιγῆ.

— Εἶστε πολὺ περίεργος ἄνθρωπος! Ὁ Θεὸς τὸ ξέρει τί σκοπὸ ἔχετε ποῦ κίνετε ἔτσι. Πρῶτα ἔρχεστε καὶ. . . ναί, οὔτε ντρέπεστε καθόλου νά μοῦ κίνετε διάφορες ἐκμυστηρεύσεις κι' ἔπειτα ὅταν θέλω νά σᾶς βιάω λίγο γινῶσι, ἀμέσως ἀλλάζετε καὶ κίνετε σᾶν νά εἶστε ὁ χειρότερος τσαρλατάνος καὶ ἡμεῖς καὶ κατεργάτης. Μὰ ἔννοια σας, μὴ παίρνετε αὐτὸν τὸν κόπο καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο δέν μοῦ κίνοιν τὴν παραμυθίαν ἐντύπωσι. Εἶμαι πολὺ ἀπαθὴς κι' ἡ μεγαλοφυΐα σας ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς ἀντιλήψεός μου.

Ἐἶπε προσβληθῆ.

— Μὰ ἴσα ἴσα τώρα, εἶπε ἐκεῖνος, δέν ἤθελα νά δεῖξω μεγαλοφυΐα. Ἐρῶ πῶς ὅλα εἶναι κίμένα. Πρὸς τί νά κοιτάζω λοιπὸν;

— Μὰ λοιπὸν τί μοῦ διηγείστε ὅλα αὐτὰ τὰ δυσάρεστα τοῦ ἑαυτοῦ σας μόλις βρῆτε ευκαιρία; φρόναξε θυμωμένη.

Κ' ἐκεῖνος σιγὰ σιγὰ κι' ἐντελῶς ψύχραιμος ἀπάντησε:

— Γιὰ νά σᾶς κίνο ἐντύπωσι.

Πάλι σταμάτησαν και κύταξαν ο ένας τον άλλον. Ήκείνος ξεκαλοούθησε:

— Μια άλλη φορά είχε την εδωχρίστησι να σάς πω μερικά λόγια για την μέθοδό μου. Μή ρωτάτε γιατί λέω πάντα εκείνα μου τα μυστικά που με βλέπουν και που μοροούσι να τα φράζω για τον έαυτό μου. Λοιπόν εγώ σάς άπαντώ: από ύπολογισμό, από διπλωματία, φανταζομαι δηλαδή πως ή ελκρινειά μου θά σάς κάνει πάντα λίγη έντύπωση, όσο και να λέτε το έναντίον. Τουλάχιστον πιστεύω πως αισθάνεστε λίγο σέβας μπρός σ' αυτήν μου την μεγάλη άδικοφροσύνη με την όποιαν προδίδω ο ίδιος τον έαυτό μου. Ίσως να κάνω και λάθος, μπορεί: μα τότε δεν ξέρω πιά τί να κάνω. Μα κι αν κάνω λάθος, έτσι κ' έτσι είστε που είστε χαμένη για μένα, λοιπόν δεν χάνω πιά τίποτα. Ως σ' αυτό το σημείο μπορεί να φτάση κανείς, αυτό είναι άτελεισία. Εγώ ο ίδιος σάς βοηθώ να βρίσκετε κατηγορίες έναντίον μου, ο ίδιος σάς βοηθώ να με άπαραισιώνετε από κοντά σας. Γιατί το κάνω; Έπειδή ή ψυχή μου άπεχθά- νεται να πη κάτι για δική μου άφελεια, δεν μπορεί με πρόστυχον τρόπο να προσπαθήση να άφρηθώ. Μα τότε — θά πητε — προσπαθώ με πωρηιά και με άλλωρησιν να κατορθώσω εκείνο που άλλω κατορθώνουν με εδωχρίτητα; Άχ, όχι... μα δεν θέλω κι άλλω να υπερμασιώσω τον έαυτό μου. Πητε πως είναι όλα άνοησίες. Βέβαια άνοη- σίες είναι, τί άλλο είναι; κ' εγώ ο ίδιος λέγω πως είναι ή πιό σιχαμένη ψευτιά. Λοιπόν καλά, όλα είναι άνοησίες, δεν διαμαρτύρομαι, έχετε δικαιο, όλη μου ή ύπαρξις είναι μια άνοησία. Η άνοησία όμως όλους τους ανθρώπους τους κρατά δερμένους, τον ένα διγώτερο, τον άλλο περισσότερο: δεν μπορεί λοιπόν του ενός ή άνοησία να είναι επίσης καλή όπως και του άλλου, άφραθ δά κατά βιάθος όλα είναι άνοη- σίες;... Καταλαβαίνω πως άρχίζω τώρα να μπαίνω στα νερά μου, αυτό το θέμα είναι το φώρτε μου. Άχ, όχι! Θεέ μου, Θεέ μου πως τα βαριούμαι όλα! Λέω στον έαυτό μου: άς τα όλα, άς τα! Άς τελειώση κι αυτό! Λοιπόν τελεία... Πουός θάλεγε πως στο σπίτι του Στένερσεν του γιατρού κ. γ. κάτι δεν είναι εν τάξει. Ούτε εγώ δεν λέγω πως κάτι δεν είναι εν τάξει. Ίσια ίσια για αυτό ρωτώ, αν μοροή να κατεβή κανενός να πιστέψη τίποτε ύποπο για αυτήν την ύπολη- πτόμενη οικογένεια. Είναι μόνο δύο άνθρωποι, κίριος και κυρία, χωρίς παιδιά, χωρίς σοβαρές φροντίδες, και μόλα ταύτα μπορεί να είναι κ' ένας τρίτος εκεί μέσα, ο Θεός το ξέρει, μα ίσως να είναι κ' ένας άλλος εκτός απ' τον κύριο και την κυρία, ένας νέος, ένας πολύ καλός φίλος

της οικογενείας, ο Ράνεργτ ο δικαστής. Τι να πη κανείς; Ίσως το λάθος να είναι κι από τα δύο μέρη. Ίσως ο γιατρός να είναι και εν γνώ- σει και να μη μοροή να κάνει τίποτα. Τουλάχισ- στον αυτήν την νύχτα έπινε τόσο πολύ, κι όλα του ήταν τόσο άδιάφορα, όλος ο κόσμος — από έπρότεινε όλη ή άνθρωπότης να ξεπαστρευή με προσωσικόν όξύ, κ' έπειτα άς γυρνά πάλι ο άξων της γής. Ο κακομοίρης!... Μα δεν είναι ο μόνος που είναι ως στα γόνατα βουτηγμένος μέσα στην ψευτιά, ακόμα κι αν βγάλω εγώ — ο Νάγκελ — τον έαυτό μου που είμαι μέσα ως στην μέση. Αν πάρομε π. γ. τον Μινούττα. Καλή ψυχή, άγιος άνθρωπος! Όλα τα καλά είναι με το μέρος του κ' όμως τον ύποπτεύομαι. Άπο- ρείτε που το λέγω αυτό; σάς τρώμαξα; Δεν το ήθελα σταδίη, θά σάς καθησυχάσω άμέσως: τον Μινούττα, ξέρετε, κανείς δεν μπορεί να τον κλονίση, είναι πέρα πέρα έντιμος. Και λοιπόν, γιατί δεν τον χάνω μια στιγμή απ' τα μάτια μου, γιατί κάθομαι σε μια γωνιά του δρόμου και τον παρατηρώ στις δύο την νύχτα όταν γυ- ρίζη από έναν άδωρο περιπατο, — στις δύο την νύχτα; Γιατί τον κατασκοπεύω μπρός και πίσω όταν κοιβαλά τους σάκκους του και χαιρετά τους ανθρώπους στον δρόμο; Για τίποτα, σάς βεβαιώ, για τίποτα! Μ' ενδιαφέρει μόνο, έχω καλή ιδέα για αυτόν και χαίρομαι να τον βλέπω έτσι άγνό και έντιμο μέσα σ' όλην αυτήν την ψευτιά. Γι' αυτό μόνο το κάνω, και βέβαια με καταλαβαίνετε. Χί, χί, χί... Τώρα, για να γυρί- σωμε πάλι στον έαυτό μου... Άχ, όχι, όχι, δεν θέλω να μιλήσω πιά για τον έαυτό μου, όλα τάλλα, μόνο αυτό όχι!

Αυτά τα τελευταία λόγια ήταν τόσο ελκρινή, τόσο λυπηρά, που την έκαναν να τον λυπηθώ. Κατάλαβε πως είχε μπροστά της μια ψυχή τυ- ραννισμένη, ξεσκισμένη. Μα καθώς εκείνος, για να σφήση άμέσως αυτήν την έντύπωση, διά μιας γέλασε πάλι δυνατά κ' είπε πως όλα είναι άνοη- σίες, τότε κ' εκείνη άμέσως ξεχάσε τα καλά της αισθήματα κ' είπε με φωνή θυμωμένη:

— Κάνετε κάτι ύπαινημούς για την κυρία Στένερσεν, που ήταν άλήθεια πολύ ταπεινό. Τον Μινούττα, έναν δυστυχισμένο σακάτη, κ' εκείνον βαλδήκατε να τον κατηγορήσετε. Ήτον τόσο άσχημο εκ μέρους σας, τόσο ταπεινό! Άρχισε πάλι να περπατά πιό γλήγορα, κ' εκεί- νος την άκολουθούσε. Δεν άπήνησε τίποτα πηγαινε με το κεφάλι σκυμμένο. Ήτον πολύ ταριγμένος, κ' ή Δάγνη με μεγάλη της άπορία είδε δύο μεγάλα διάκρυα που κυλούσαν απ' τα μάτια του. Εκείνος γύρισε και σφύριξε σ' ένα μικρό πουλάκι, για να κρύψη την συγκίνησή του.

Περπάτησαν ως δύο λεπτά χωρίς να πουν λέξη. Η Δάγνη ήτον συγκινημένη και μετα- νοούσε μικρά για ό,τι είχε πη. Πουός ξέρεσι, ίσως να είχε και δικαιο σ' αυτό που είπε τί ξέρεσ εκείνη; Ίσως σε μερικές εβδομάδες αυτός να είχε δη περισσότερο παρά αυτή σε χρόνια.

Ακόμα περπατούσαν σιωπηλοί. Εκείνος είχε γνεί πάλι ήουχος κ' έπαψε σάν ξενουιστος με το μαντίλι του. Σε λίγο θά έφαινετο και ή έκκλησία.

Τότε είπε εκείνη:

— Το χέρι σας είναι πολύ πληγωμένο, για να ιδώ!

Αν τώκανε για να του κάνει εδωχρίστησι, ή αν μήπως εκείνην την στιγμή άλήθεια την νι- κούσε ή άγάπη του — το είπε με μια φωνή γλυκιά, σχεδόν συγκινημένη και σταθήκε συ- χρόνος.

Τότε πιά όλο του το πείθος κόρωσε. Έτσι που έπτάκετο κοντά του, με το κεφάλι της σκυμ- μένο άπάνω στο χέρι του, και που αισθάνετο την μυρωδιά των μαλλιών της και του λαμπού της και που κανείς δεν έλεγε λέξη, πήγε να τρε- λαθώ απ' την άγάπη του. Την έπιασε και την έσφιξε κοντά του, πριν με το ένα χέρι κ' έπειτα, όταν εκείνη έκανε αντίσταση, και με το άλλο, την έσφιξε ζεστά άπάνω στο στήθος του, σχεδόν της σήκωσε από την γή. Ένοιωθε την ράχη της που λυγίσε και που δεν έκανε πιά αντίσταση. Έτσι ήταν άκουμπησμένη στην άγκαλιά του και τα μάτια της μισοκλεισμένα τον εκόταξαν. Της έλεγε πως είναι ώραία, πως είναι ώραία και πως όσο ζή θά είναι ή μόνη του άγάπη. Ένας σκοτώθηκε κι άλλω για αυτήν, κ' αυτός είναι έτοιμος στο παραμικρό της νεύμα, σε μια της λέξη, να σκοτωθώ κι αυτός. Άχ, πως την αγαπά! Κ' έξακολουθούσε και της έλεγε: Σ' αγαπά, σ' αγαπά, άγαπημένη μου!

Δεν έκανε πιά αντίσταση το κεφάλι της άκούμ- πησε λίγο στον άριστερό του ώμο κ' εκείνος την φιλούσε, την φιλούσε με φιλή φλογερά και σταματούσε μόνο για να της πη γλυκά λόγια. Ήτον σάν κ' εκείνη να βαστιούταν σφιχτά κοντά του, κ' όταν την φιλούσε, έκλεινε τα μάτια της ακόμη πιό σφιχτά.

— Θα σε περιμένω αύριο στο δέντρο, ξέρεσι, εκεί, στην λεύκα έλα, σ' αγαπά, άγάπη μου, Δάγνη! Θάρθης; Έλα, αν θές, στις έπτά.

Εκείνη δεν άπήνησε, μόνο είπε:

— Άρθηστε με τώρα!

Και σιγά τραβήχτηκε απ' την άγκαλιά του.

Μια στιγμή σταθήκε και κύταξε γύρω. Το πρόσωπό της ήτον σάν σαστισμένο, άγρευμένο. Έπειτα το πείμα της φάνηκε που έτρεψε, και πήγε και κάθισε σε μια πέτρα του δρόμου. Έκλεισε.

Ο Νάγκελ πήγε κ' έσκυψε κοντά της και της μίλησε σιγά. Έμειναν έτσι μερικά λεπτά. Μα διά μιας εκείνη σηκώνεται, θυμωμένη, γλωρή απ' τον θυμό της σφύριξε τα χέρια της άπάνω στο στήθος της και φρονάζει:

— Είστε άθλιος, Θεέ μου, τί άθλιος που είστε! Μα ίσως έσείς δεν το καταλαβαίνετε, Θεέ μου, πως μοροέσατε να το κάνετε αυτό!

Κι άρχισε πάλι να κλαίη.

Ο Νάγκελ πάλι δοκίμασε να την ησυχάση, μα εκείνη δεν ήθελε: μια ώρα έκάθοντο στην ίδια θέση και δεν προχωρούσαν.

— Μου είπατε μάλιστα να ξανάρθω να σάς εύρω, του είπε, μα δεν έρχομαι, δεν θέλω να σάς δω μπρός στα μάτια μου, είστε ένας παλιάν- θρωπος!

Ο Νάγκελ έπεσε στα πόδια της, την παρα- κάλεσε, της φιλούσε το φώρεμά της. Μα εκείνη έπαναλάμβανε πως είναι ένας παλιάνθρωπος και πως φέροθηκε σάν παλιάνθρωπος. Να φύγη! Να φύγη! Να μη την συνοδεύση πιά, ούτε ένα βήμα.

Και γύρισε να πάη σπίτι της.

Ο Νάγκελ θέλησε να την άκολουθήση: μα εκείνη τον φοβέρισε με το χέρι και του είπε:

— Δεν θά με άκολουθήσετε!

Στάθηκε εκείνος και την κύταξε ως που προ- χώρησε δέκα, είκοσι, βήματα τότε άρχισε να τρέχη κατόπιν της, την έφρασε και την έκανε πάλι να σταδίη.

Δεν θά σάς πειράξω, είπε, μόνο λυπηθήτε με, άχ, λυπηθήτε με λίγο! Όπως με βλέπετε τώρα μπροστά σας είμαι έτοιμος: να σκοτωθώ για σάς, μόνο για να μη με βλέπετε πιά. Το ίδιο θά σάς έλεγα και αύριο αν σάς άπαντούσα. Μα φρονήτε κ' έσείς σπλαχνική! Βλέπετε, τί να κάνω, ή δύναμή σας με συνεπαίρνει και δεν μορώ ν' αντισταθώ. Κ' έπειτα, δεν είναι και δικό μου λάθος που σάς βοηκα στον δρόμο μου. Άχ, ο Θεός να δώση ποτέ να μη αισθανθώτε τέτοιο πόνο όπως εγώ τώρα.

Και γύρισε κ' έφυγε.

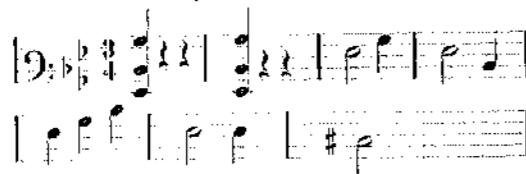
Ήτον ταραγμένος: έτρεψε εκεί που περπα- τούσε: δεν έβλεπε κανέναν στον δρόμο του, κανέ- ναν δεν άναγνώριζε: συνήλθε μόνο όταν έφθασε μπρός στο ξενοδοχείο κ' ανέβηκε.

Η ΗΡΩΪΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ*

Λίαν διασημὸς εἶναι ὁ συντεταγμένος οὗτος τίτλος, ἀντὶ τοῦ Συμφωνία ἠρωϊκὴ πρὸς ἀνάμνησιν μεγάλου ἀνδρός, τὸν ὅποιον ὁ ἴδιος Μπετόβεν ἔδωκεν εἰς τὸ ἔργον του. Τοιοῦτος τίτλος δεικνύει φανερά, ὅτι δὲν πρόκειται οὔτε περὶ πολέμου, οὔτε περὶ ἐμβατηρίων θρηϊψίμων, ὅπως πολλοὶ κατατόμενοι νομίζουσιν. Ἡ συμφωνία αὕτη περιγράφει μᾶλλον σοφιστὰς καὶ βαθείας πάλαι, μελαγχολικὰς ἀναμνήσεις ἐπιβλητοῦν τελετῶν εἶναι ὁ ἐπισημῆς λόγος ἐνός ἡρώως. Σπανίως ἡ μουσικὴ καιφάρθουσε νὰ δώσει εἰς τὸ φηχρῶν ἔργον τόσον ἀγνήν μορφὴν καὶ ἐγγένειον ἐκφράσεως.

Τὸ πρῶτον μέρος εἰς τρεῖς χρόνους, ἔχει ρυθμὸν ἴσον σχεδὸν πρὸς τὸν τοῦ waltz ἐν τούτοις τῷ allegro τοῦτο εἶνε σοβαρότατον. Περὶ τὰς ἀναμνήσεως, ὁ συνθέτης ἐν τῇ ἀρχῇ μόλις ἀρτίνει νὰ διαφαίνεται ἡ μελωδικὴ ἰδέα, ἥτις μόνον κατόπιν μικρῆς εἰσαγωγῆς γίνεται φανερά.

Τὸ κέρριον χαρακτηριστικὸν τοῦ ρυθμοῦ εἶναι αἱ συχνὰ συγκροπία, καὶ ὁ εἰς δύο χρόνους ρυθμὸς, ὅστις συχνὰ διακόπτει τὸν εἰς τρεῖς χρόνους. Ὅταν εἰς τὴν σύγκροσιν τοῦ ρυθμοῦ προστίθεται καὶ μερικὰ τριζεῖα διαφωνία, ὁ ἀκουστικὸς πρὸ τῆς εἰκόνας ταύτης τῆς ἀδαμιάστου μανίας, δὲν δύναται νὰ συγκρατήσῃ κίνημα τρόμου ἐν ᾧ ἐναγωνίως ἐρωτᾷ «διατί αὕτη ἡ ἀπελπισία; διατί αὕτη ἡ λύσσα;» — Ἡ ἀρχήστρα αἰφνης καθιστοῦται ὡσάν νὰ ἐξέλειπον αἱ δυνάμεις τῆς κατόπιν τοῦ παροξυσμοῦ εἰς ὃν ἀπέβη. Ἐποντὰ φροῖσεις γλυκεῖα ἐγκλείουσαι ὅλα τὰ λυπηρὰ συναισθήματα, τὰ ὅποια διεγείρει ἐν τῇ φηχρῇ ἡ ἀνάμνησις ἀπερίγραπτος εἶναι ἡ πληθὺς τῶν ἁρμονικῶν καὶ μελωδικῶν φράσεων ὅπῃ τὰς ὁποίας ὁ Μπετόβεν παρουσιάζει τὸ θέμα του.

Τὸ ἐπισημῆς ἐμβατηρίον εἶναι ὀλόκληρον δῶμα. Νομίζει κανεὶς ὅτι ἀναγινώσκει μετὰ

* Βλέπε τεύχος 31 Ὀκτωβρίου 1911.

φρασιν τῶν ὀρασιωτάτων στίχων τοῦ Βιργιλίου κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ νέου Πάλλαντος.

Multa que praeterea Laurentis
praemia pugnae
Adgerat, et longo praedant,
jubet ordine duci.

Τὸ τέλος ἴδιως συγκινεῖ βαθύτατα. Τὸ θέμα τοῦ ἐμβατηρίου ἐπινέργεται ἀλλὰ διακομμένον ἀπὸ παύσεις καὶ με μόνην συνοδίαν τρεῖς κρούσεις «rizzicati» τοῦ contre basse.

Καὶ ὅταν τὰ τεμάχια τῆς θλιβερᾶς αὐτῆς μελωδίας μόνα, γυνά, συντετριμμένα, πίπτουσιν εἰς τὸν ἀρχικὸν τόνον (tonique), τὰ πνευστὰ ὄργανα ἐκπέμπουσιν κραυγὴν ὡς τελευταῖον χαιρετῶν πολεμιστῶν πρὸς τοὺς πεσόντας συντρόφους των... καὶ ὅλη ἡ ὀρχήστρα σβίνει εἰς μίαν κομῶνην pianissimo.

Τὸ scherzo ἀποτελεῖται σχεδὸν ὀλόκληρον ἀπὸ ρυθμικῆς φράσεως εἰς δύο χρόνους καταπαρμένης μεταξὺ φράσεων εἰς τρεῖς χρόνους. Διὰ τοῦ μέσου τούτου ὁ Μπετόβεν δίδει πολλὴν δύνανσιν εἰς τὸ ἦθος. Ἡ μελωδία γίνεται πλέον ἀπρόοπτος, ἄλλως τε ὁ συγκεκριμένος οὗτος ρυθμὸς ἔχει ἰδιαίτερον θέλητρον δυσκόλως ἐξηγούμενον. Ἰκανοποιεῖται ὁ ἀκουστικὸς βλέπων τὴν μουσικὴν φράσιν νὰ λαμβάνῃ ὄρατον τέλος καίτοι ἐπὶ στιγμᾶς διεκόπη.

Ἡ μελωδία τοῦ τρίου, ἐκτελουμένη ὑπὸ τῶν πνευστῶν ὀργάνων εἶναι ἐκτάκτου ἀνθηρότητας. Ὁ ρυθμὸς εἶναι ὀλίγον ἀργότερος τοῦ τοῦ scherzo, καὶ ἡ ἀπλότης αὐτοῦ καταφαίνεται ἀκόμη κομψότερα ὡς ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τῶν μικρῶν φράσεων, τὰς ὁποίας τὰ τετράχορδα ἐκτελοῦν ἐν μέσῳ τῆς ἁρμονίας.

Τὸ finale εὐθυμον καὶ γλαστὸν παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν συνήθη μορφὴν του. Εἶναι ἀδιάκοπος ψιθύρος ἤχων διακοπτόμενος ἐντόνως ὑπὸ μερικῶν συγχορδιῶν ἀγρίων. Τοῦτο συχνὰ συμβαίνει εἰς τὸν Μπετόβεν.

ΕΚΤΩΡ ΜΠΕΡΑΙΟΥ

[Μετάφρ. ΕΛΠΙΔΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
καὶ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΜΠΟΥΡΟΥΛΟΥ]

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἀγαπητέ μου, ... 25 Ἰανουαρίου 1912

Ὁ μάτρημα-Γιώργης μοῦ φηχρῶθηκε καὶ καλὰ νὰ νευθοῦμε μασκαράδες.

— Γιὰ τὸν καλὸ τὸν χρόνον! μοῦ εἶπε.
— Οἱ δύο μας;
— Καὶ ἡ γρηά καὶ τὰ παιδιά! Νὰ πάμε σὲ μερικὰ συγγενικά σπῆτια, νὰ κάνουμε χάζι καὶ νὰ σφίξουμε κ' ἀπὸ καιριά.

Ἐνα μαγαζάκι στὴ γειτονιά εἶχε φέρει μπουσσόνες ἀπ' τὴν Ἀθήνα. Κεφάλια παράξενα, με χοντρές μύτες, με χρομαστά χεῖλια, με στραβά σαγόνια, με πρισμένα μάγουλα. Ὁ μάτρημα-Γιώργης τις σφίχτηκε κ' ἀγόρασε τέσσερες γιὰ τὸ καλὸ.

— Πῆρα καὶ γιὰ λόγου σου!
— Τώρα στὰ γεράματα, μάτρημα-Γιώργη;
— Ἐμεῖς δὲ θὰ γεράσουμε ποτὲ. Κάνε δουλειά σου! μοῦ εἶπε χυποπῆτας με στὸν ὄμο.

Καὶ μοῦ παρουσίασε τὴ μπουσσόνα μου.

— Κόττα πὸς σοῦ τὴ διάλεξα! Ὅποιος εἶπες καὶ παραγγεῖλες...

Καὶ μούβγαλε κάτω ἀπ' τὸ ταμπάρο του τὴ μπουσσόνα μου. Ἦτανε ἓνα παληκαριῶτο πρόσωπο με μαδρὸ σταγμένο μουστάκι.

— Θὰ σὲ κάνω γ'ὸ παληκαρι νὰ τρελλαθοῦνε ὅλες οἱ κοπέλες τοῦ χωριοῦ! Μόνο ἔννοια σου!

— Κ' ἡ δική σου;
— Νάτηνε!

Μοῦδαξε ἓνα κοριτσάτικο πρόσωπο με φουσκωμένα κόκκινα μάγουλα.

— Σ' ἀρέσει;
— Ἀκοῦς!

— Ἐέρεις γιατί τὴ διάλεξα;
— Γιὰ νὰ μὴ ξηλεύῃ ἡ γρηά. Ἄν γινόσουναι παληκαρι σάν κ' ἐμένα, ποιὸς ξέρει...

— Δὲν τὸ βρήκες! Σκόνη νὰ σοῦ πῶ... εἶναι γιὰ νὰ ξεθαρροῦνται τὰ κορίτσια νάχωνται κοντὰ μου.

— Κατεργάρι!
— Σὲ πᾶ νὰ μὴ σ' ἀκούσῃ ἡ γρηά, γιατί δὲ θὰ μοῦ δώσῃ τὰ νυφιάτικά της.

— Κ' ἐκεῖνη;
— Τὰ κοντοβράκια μου! Ὁ ἄλλάξουμε. Τώρα βλέπεις γρηάκαμ' ἓνα. Ποιὸς ἀντρας, ποιὰ γυναίκα! Ἐνα πρῶμι εἶμασε κ' οἱ δύο... Τὴν Κυριακὴ λουτὸν. Μιλημένα, τιμημένα.

Κούνησα τὸ κεφάλι.
— Τί; Δὲν ἔρχεσαι;

— Ἄσε μ' ἐμένα, μάτρημα Γιώργη.
— Γιατί; Μήπως δὲν τὸ ξάρετε στὸν τόπο σας;

— Τὸ ξάρομε...
— Δὲν ἔγινες μασκαρὰς ποτὲ σου;

— Ἀκοῦς ἐκεῖ! Πρῶτα κ' ἀρχῆς ἔγιναι παιδί, ὕστερα φόρεσα μούρα μουστάκια. Πῶ ὕστερα γρηά. Κατόπι φόρεσα μίαν ἀπρη γενεάδα. Ἀργότερα τὴν πέταξα. Τὴν τελευταία ἀπόκρημα πῆρα μὴ μπουσσόνα κουτσόδοντα καὶ ζωφωμένη. Καὶ τὴ φορῶ ἀκόμη. Δὲν τὴ βλέπεις;

— Ἄλλα εἶναι αὐτὰ τὰ μασκαρέματα κ' ἄλλα τοῦτα.

Ὅλο κ' ὁ θεὸς θὰ μὰς μασκαρέναι! Θὰ μασκαρένοῦμε καὶ μόνοι μας μὴ φορᾷ τὸ χρόνο! Δὲν ἔχει! Ἄσε τώρα τὸ ζωφωμάκι.

Τὶ νὰ κάνω; Τ' ἄρμα. Ἐχθὲς τὸ βράδυ λουτὸν νευθοῦμε μασκαράδες καὶ πήραμε μούρα τις ρούγες.

Ἦτανε, τραγουθήσαμε, χορῶσαμε. Ὁ μάτρημα-Γιώργης ταίρησε μὴ κοπέλα ἀπάνω σὲ μούρα του. Πρὶν μὴξὴ τὴ φωνὴ ἡ κοπέλα, τὴν ἔμαθε αὐτὸς:

— Γυναίκα, με ταίρησαν!

— Καλὰ νὰ τὰ πᾶθης, γέρο-ζούρα! τοῦτε ἡ κορὴ-Γιώργηνα. Σάν ἤθελες νὰ γίνης κοπέλα, τώρα στὰ γεράματα!

— Κάλασε ὁ κόσμος, βρε παιδιά! Ξαναρόνηξε ὁ μάτρημα-Γιώργης, με ψηλὴ φωνή. Δὲν εἶναι νὰ βγῇ κορίτσι ἀπ' τὴν πόρτα του.

— Πιὲς καὶ πιὲς, μέθου κ' ἐγώ.
— Δὲν μὰς λὲς κανένα τραγοῦδι; μοῦ λέει ἡ κορὴ-Γιώργηνα.

— Μετὰ χαρῆς σας! Νὰ σὲς πῶ... Δὲν ἔρω πὸς μοῦ ἔρθε κ' ἀρχισα νὰπαγγέλω τὸ «Carmen Seculare» τοῦ Ὁρατίου.

— Ἄλλο!
— Δὲν ἔρω ἄλλο!

Ἦμωστε στὸ σπῆτι ἐνός κομπάρου τοῦ μάτρημα-Γιώργη. Σὲ λίγο ἤρθε καὶ τὰ ὄργανα.

— Σῆμα νὰ πῆρῃς τὸ χορὸ, λεβέντη!

Μὴ κελαιδίστη φωνὴ μοῦ μιλοῦσε. Ἦτανε ἡ κόρη τοῦ κομπάρου, μὴ κοπέλα σάν τὸ κρῶ το νερό. Ἄνοιξανε τὰ ἐποχόγια μπουστά μου!

— Κοιράγιο, γέρο-Ἄσσε! εἶπε μέσα μου.

Ἐδωκα τὸ χέρι στὴν κομπάρουλα κ' ἔσχε το χορὸ. Πατοῦσα κ' ἔτρεμε ἡ γῆς. Τρέμανε καὶ τὰ πόδια μου, μὴ ποιὸς λογαριάζει πόδια! Ἐτρεμε κ' ἡ καρδοῦλα μου. Ἄχ! καϊμένη καρδιά!

Σήμερα ξύπνησα σάν τὸ ταῖλα. Ἐκατο κ' ἔγραψα ἓνα ποιήμα στὴν κομπάρουλα, νὰ βγάλω τὸ ἔζη μου. Ποὶς ἀλλοῖως νὰ τὸ βγάλῃ κανένας. Ἀνάθεμα τὰ γεράματα!

Βάζω στοίχημα πὸς με ὅλα σας τὰ κοριτὰ καὶ μ' ὅλους σας τοὺς παλάους στὴν Ἀθήνα, δὲν γλεντᾶτε καλύτερα ἀπὸ μὰς. Ἐτσι λέει κ' ὁ μάτρημα-Γιώργης.

— Τέτοιο γλέντι, οὔτε στὸ Παρίσι δὲ στάθηκε!

Μὴν ξεχνᾶς πὸς ὁ μάτρημα-Γιώργης ταίρησε τὴν κοπέλα, πρὸς νὰ τις φῶ ἀπ' τὴ γρηά του, πρῶμι ποῦ δὲν τὸ ξαναθυμᾶται λέει στὴ ζωή του.

Σὲ φιλῶ, δικὸς σου
ΑΣΦΟΥΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΝΗΡΒΑΝΑΣ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Γεώργιος Σατηγιάννης

ΜΕΣΑ σὲ χιόνια μαλλιῶν, ἡ μορφὴ τοῦ ἀρχαιο-λόγου φηίνεται ἴδιο σύμβολο γαλιγῆς. Ἡ μελέτη τῶν περιομένων ἐκρίτης νεανική τὴν καρδιά του — κ' ἔδωκεν ἓνα εἶδος φιλοσοφικῆς ἀταρξίας σὲ πνεῦμα του. Σάν μιλεῖ δὲν εἶνε ὁ ρήτωρ, μὴ ὁ ἐλεύθερος ἀνιστορητὴς παρωμοθῶν — τὸση εἶνε ἡ ἀφέλιπτος ποῦ χαρακτηροῖ τὸν λόγου του. Καὶ οἱ ἑπιαναλήφεις

του, εινε κα' αυτες εθμορφες, μπορει να εληη κανεις, γιατι δειχνουν τον ανθρωπο που εχρη τους τηγνους οταν θελη να ειση και για την εγχρη. Κι αυτο εινε ωραιο. Ο ρητορ μπορει να παρισση το ακροατηριον, μινον σαν εψηση τον ειατον του να παραιορηθι απο την ιδια του ερευνας.

Μας δουρηθηκε λαλον με τον δικό του τροπο, παρημα απο την ακοιτορικη εποχη της Ελλάδος και της Κρήτης - που θα ησαν ανωστες αν η Αγγυ- πους δεν ημχετο με τα μνημεια και ταρχαία της να εγγχη τις ιστορικας ἀμφιβολίας και να βάλη στη θεσι τους το κάθε τι.

Ο δυο αδελφες γωρες απο την αρχη της υπαξείως τους ελχαν και το εντελως χωροκτηριακόν στην τέχνη τους. Απο τις πρώτες αναλυτικες και ζοιογραφικες αποπειρες των τεχνητών, βλέπει κανεις το πνευμα της εθνεταίης και πρωτοτύπου τάσεως. Απο τα πρώτα ειδωλα των θεών, - που ησαν αετικά με τον λαόν που τα ελάτρουε, χονδροσελεκημένα κορημάτια μαρ- μίρων, με δυο βραχιονας τεταμένους κίτω απο τον σκον της ανεπαρσταης κεφάλης. Όμως σιγά - σιγά ή ημγλη αρχισε να διαλευται και ή αντίληψη να λάμψη σε εχη προδόν και καλαισθησίας. Οι θεοί έγιναν τελειότεροι, τα δοχεια καλύτερα κι' εκφραστικά, οι πίθοι, τα κορημοτεχνήματα λεπτότερα - και οι ζοιογρα- φικες των παραιοτάσεε συμμετρικες - στα ερχα ενός λαού συνθετικού και παραγωγικού πνιά. Οι διατυλιό- λιθοι λεπτοσελιόμενοι, τα κωράβια με πνοήν δυνα- μους, κι' απο κάτω νικημένα τα θαλάσσια τέρατα. Υστερα οι ένδυμοισιες, οι κεντιοισιες, οι εικόνες ωραιοών κωρικών της εποχής.

Ένα βλόκληρον λείωμα έπερασεν εμπρός απο τα μάτια που έκυετασαν εκπληκται τα πρώτα ερχα λαόν που εβελγυθησαν θαυμαστιά. Ο κ. Σωτηριώδης, γλυ- κώτατα, σαν να εδιάβισε στο μεγάλο όνειρο του παρελ- θέντος, εσχισε τους αιώνας λικταρώντας να μίς φέρη γρήγορα στην άκρη μίς γνωστοτέρως εποχής. Απο τα θαύματα που μας ελεε και μίς εδειξε, ησαν ή αιθουσα του βυσιλέως Μίνως. Ποιός θα πιστέψη πως ανακαλύφθηκεν μέσα στον βράχο με άδικον τον όρονο του. Αυτός ο όρονος εινε, αλήθεια, θαύμα καλής διατηρήσεως. Η γυμνή δεν υπεχώρησε στο σκληρό πελέκημα των χιλιετηριών. Σαν να εχη βγη τώρα απο τα χέρια των σκαλιστών - τόσο ή μοιρα των πραγμάτων τον επροφίλαξε. Όμως κι' άλλα μέρη αυτής της πολυτελούς αιθούσης εσώθησαν έτσι άρτια. Κι' απο αυτά νοιώθει κανεις πως τότε οι κτήτορες ενός τόπου ελχαν την ήμηλοτέραν αντίληψη του στολισμού - γιατί όλα τα παληά ανάκτορα που εβρέθησαν εις ερείπια απο τους νεώτερους, δειχνουν τα εχη της δια- βίσεως πολλών ανίμεσι τους καλλιτεχνών.

Και έτσι, διατρέχοντας την ζωή των ανθρώπων εκεί- νων ο κ. Σωτηριώδης εηθασε στον θάνατόν τους και διηγήθη τον πρωτότυπον τρόπον του ένταφιασμού των. Στην ίδια τοποθέτησι του έμβριου, με κερμηλωμένα τα γόνατα και τα δύο χέρια άκουρημένα στην γην απο το ίδιο πλευρό. Η σοφή σκέψις των ανθρώπων ήταν: όπως ήρχοντο έπερπε να εθάπτοντο οι θνητοί, στην ίδια στάσει της καταθλιπτικής ύποταχής.

Οι σκελετοί, κι' αυτοί εβρέθησαν μέσα σε βράχους, άλλοι με σκόρπια τα διάφορα μέλη κι' άλλοι ανέπαφοι. Έτσι ελευρωπετώντας, έπεράσαμε την μεγάλην σταν των αιώνων ως που εβγάλαμε στο φως του σιαθμού της άρχαιολογίας. Οδηγημένοι απο την πιστήν γνώσιν του άρχαιολόγου, - που εχε προπορευθή, και με τον λαμπήμα της γνώσεως, εφοτίζε τα κυριότερα σημεία της ανέλευσης εκείνης ιστορίας.

ΒΙ. Π. Α.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΕΠΙ της άντικρύ της άγορας και πρό του Βαμβα- κείου πλατείας εν τη δόδ' Αθηνάς άνασκαιτομέ- νου του χώρου προς κατασκευήν των δημοτικών φη- γείων εβρέθησαν εις μακρόν βάθος απο της σημερινής επιφανείας τα εξής άρχαία.

1) Έν άπέφαλον, μικρόν, μαρμαρίνον άγαλμάτιον νή- φης πιθανώς καθήμενης επί βράχου, ούτως το πρό- σθιον μέρος εχει κοιλανθή εις σχήμα σπηλαίου. Ρο- μαϊκών χρόνων.

2) Μικρά μαρμαρίνη κεφαλή εξ άγάλματος Διονύσου πιθανώς.

3) Μετρόιον μεγέθους νεανική μαρμαρίνη κεφαλή, αντίγραφον πιθανώς χαλκού έρχου του πρώτου ήμι- σσεως της 5ης εκατονταετηριδος.

4) Χείρ μικρού μαρμαρίνου άγαλματίου, άρ' ης εινε εξηρητημένη δορά λέντος.

5) Τεμάχιον επιγραφής εκ κορυφής στήλης, έρ' ης υπάρχουσι ενόςτι τα γράμματα . . ΟΛΥΜΠΙΔΟ . . Πλη- σιον της θέσεως, εν ή εβρέθησαν τα ως άνω άρχαία, άνευρέθη στρώσις εδάφους μετά ψηφιδωτού εκ μεγά- λων ψηφίδων άνευ τινός παραστάσεως μαρτυρούσα, ότι εκεί υπήρχον αειχματα ρωμαϊκών χρόνων, εξ άν ίσως προερχονται και τα εβρέθεντα άρχαία πρόγυατα.

Σημειωτέον, ότι ήτι πολά μακράν της θέσεως ταύ- της, εντός της αύλης του Βαμβακειού, εβρέθη πρό πολλών ετών ή περίφημος Αθηνά του Βαμβακειού, το γνωστόν αντίγραφον του φειδιακού άγάλματος.

Έν τή Κεραμεικῃ, εν ή επάκταντο λάκκοι προς φύτευσιν δένδρων ήλθον εις φώς τυχαίως όλίγοι τάφοι ύπισθεν του μεγάλου αναγλύφου της Δημητριάς και Παμφίλης. Έκ τούτων ήρενήθησαν ήδη τρεις. Εύρί- σκονται εις βάθος ο.60 περίου απο της σημερινής επιφανείας, και εινε κατασκευασμένοι εκ μεγάλων κε- ραμίδων τεταμένων ούτως, ώστε να σχηματίζεται ειδος επιμήκους καλύβης τριγωνικής τομής. Έντός αυτών εβρέθησαν όλίγα μαρμαρίνα αλάβαστρα, και εν αλάβαστρον εκ ποικιλοχρώμου υάλου. Παρά την κε- φαλήν ενός των τάφων τούτων υπήρχε προς τούτους μαρμαρίνη δοσθηκή έχουσα σχήμα ίγδιου, εν τη οποία υπήρχον κεκαυμένα οσά, μία σιδηρά ψαλίς, στεγγής σιδηρά, και μικρόν αόλοειδές χαλκόν έργα- λειον άγνωστων χρήσεως. Κ.

Ανασκαφαί εν Βοιωτία

ΕΝ Βοιωτία κατά το παρελθόν θέρος άνεσκαψαν δύο έφοροι των Αρχειοτήτων ο κ. Ν. Παπαδάκις και ο κ. Α. Κεραμόπουλος. Και ο μόν πρώτος άνεσκαψε πλείστους τάφους εν Τανάγρα και Θήβαις, ο δε δεύ- τερος επανέλαβεν εν Θήβαις την ανασκαφήν του άνα- κτόρου του Κάδμου και ήρξατο της έρευνής μεγάλου πολυανδρίου εν Θεσπιαις. Έν τοις έπομένοις παρέρχο- μεν περιλήψιν των κορισμάτων των δύο τελευταίων ανασκαφών.

Ανασκαφή του άνακτόρου του Κάδμου εν Θήβαις

Η έρεσις και άνισκαφή μέρους του άνακτόρου του Κάδμου εγένετο τή 1906, τα δε γενόμενα τότε εβρήματα εδημοσιεύθησαν εν έκτάσει εις την Αρχειο- λυγικήν έφημερίδα. Είχον αποκαλυφθή τότε δύο διά- δορμοι του άνακτόρου, εν βλόκληρον δομάτιον και ανά μία γωνία δύο έτέρων δοματίων. Το βλόκληρον δομάτιον περιεχεν άπειρον πλήθος άγγείων μνηναύ- κων και εις το βάθος πολλάς πλακάς εξ όπτης γης (κλίνοους). Η ανασκαφεύσα γωνία του έτέρου δομα-

τίου περιεχε πέντε μεγάλους έτεροστόμους άμφορείς και τινι μικρά άγγεια, ή δε γωνία του τρίτου δομα- τίου περιεχε και άγγεια άλλα και πολλά τοιογραφή- ματα μνηναύκιά, όμοια προς άλλα εβρέθεντα εν Κνωσσῃ, Μυκήναις και Τίρυνθι. Εις τον ένα δε διά- δορμον εβρέθησαν θαύματα λεθίνης «ζωοφόρον» κεκορημένης διά κορημάτων τοπικώς μνηναύκω. Πάντα ταύτα τα εβρήματα έκειντο εν μέσῃ στρώσιμας πλήρους εξ άνθράκων, έπειδή το άνάκτορον εχε κατα- στραφή υπό πυρκαϊάς, ήτις και τοις καταπεσόντας τοίχους του κτιρίου εχε μεταβάλει εις συμπαγή άπη- σθεστομένον έπίπαγον.

Η ανασκαφή του παρελθόντος θέρου άπεκάληρεν βλόκληρον το δομάτιον το περιεχον τα τοιογραφή- ματα και προσέτι δύο έτερα δομάτια. Το δομάτιον των τοιογραφημάτων εβρέθη έστρωμένον διά μίγμα- τος εξ άσβεστου, άμμου και μικρών θραυσμάτων τοιο- γραφημάτων καλαιστέρον της στρώσεως βεβαίως. Έκ τούτου γίνεται φανερόν, ότι το κτίριον υπέστη τοιλά- χιστον μερικην τινι έπισκευήν, καθ' ην κατεστρώθη- σαν τοιογραφία. Τουτο δε πιστοται και εκ τούτου, ότι υπό την στρώσιν του δοματίου εβρέθησαν τεταί- μενα πολλά μείζονα τεμάχια καλλιτέχων τοιογραφη- μάτων. Έπί της στρώσεως όμοια εβρέθησαν μετά πολλών πηλίνων άγγείων, έτερα τοιογραφήματα υπο- δεστέρας τέχνης, και έπειδή ταυτα άνήκουσιν εις την τελευταίαν όην του κορηποληθέντος κτιρίου, συνάγο- μεν, ότι ή τελευταία αυτη περίοδος του άνακτορου άνάγεται εις πείσον τινά της τέχνης και της δυνάμεως και του πολιτισμού των μνηναύκων δυναστειών.

Τα δύο έτερα άποκαλυφθέντα δομάτια νενται παραπλευρος του ειρημένου δοματίου των τοιογρα- φημάτων και άμφοτέρα ίσοφαρίζουσι το μέγεθος του- του. Έν τή έτέρῃ εξ αυτών εβρέθησαν πολλά διακό- ρια χρυσά συνδεόμενα διά χρυσού σόρματος και προ- ορισμένα πιθανώς να εξαρωνάτι ποθεν ως κόρημα, εν άνθος χρυσόν, άπειρον πλήθος ψηφίδων εξ υαλο- μάξης, όγκοι τινες άμορφοι κολύβδου, αίχραι τινες βελών χαλκαί, μία αίχμη λόγγης έπίσης χαλκή, δύο μεγάλα κρίσματα εξ όρυκτής κροστάλου και έτερον μεγα σκεύος επίτοιχες πελεκητορφον έπίσης εξ όρυ- κτής κροστάλου. Το πλήθος των ψηφίδων εξ υαλομά- χης υπανθημίξει το περίφημον περιδέραιον της Αρχει- ονίας της συζύγου του Κάδμου και δεικνύει, ότι ο διά περιδεραιών και όρμον κόσμος ήτο συρμός προσωπιής εις τον οικον τούτον, τα δε εκ κροστάλου σκεύη, άχρη- στα προς συνήθεις ανάγκας του βίου εινε δείγματα καθαράς πολυτελείας και δεικνύουσιν ότι το ανασκα- πτόμενον κεκαυμένον οικοδόμημα, όπερ εξ άλλων λόγων έπιστώθη ως το άνάκτορον του Κάδμου, δεν ήτο κατοικία κοινού θνητού.

Το έτερον μικρόν δομάτιον διεκόπη και έβλάβη εν μέρει υπό νεώτερου τινός τοίχου άλλ' εν τή άβλαβεί μέρει αυτου εβρέθησαν πολλά ήμηφιδες υαλομάξης και χρυσά διακόρια.

Τα τρία ταύτα δομάτια καταλήγουσι προς Α εις τοίχον, οστις εινε αυτότι τελευταίος ούχι, πιθανώς, του όλου κτιρίου άλλα πλευράς τινος αυτου έπειδή περιαιτέριον δυτικώτερον εβρέθη τή 1906 εν ούνηματι τοίχας έπίσης κεκαυμένους. Ο τοίχας ούτος εικάζεται, ότι άνήκει εις άλλην πέτρην του κτιρίου, ώστε το μεταξδ διάστημα να άποτελή αυλήν αυτου ύπαυθρον. Έντός της αυλής ταύτης και πλησίον των εσχάτως ανασκαφέντων δοματίων άνεσκαφη κλίβανος ηλο- πλάστου διατηρών άκόρη μέρος του όριζοντίου δια- τήτου διαφράγματος, έρ' ου έπέδετον τα προς ύπιτη- σιν ώρισμένα νεόπλαστα άγγεια. Έν τοις χώρμασι

αυτου εβρέθησαν μνηναύκιά τινι θαύματα άγγείων, ουδέν δε νεώτερον. Προσέτι εβρίθη παρά τον κλίβα- νον κοιλότης, ύψηλοδης κατόψεις εν τή φυσική βράχῃ λαξευτή και περιχώρου πηλόν εκλεκτόν λευκίζοντα και καθαριότατον απο πιντός και του ελαχίστου κόκ- κου ή λιθορίου. Ο πηλός αυτος εινε ή πρώτη έλη του ηλοπλαστου. Παρατηρεται δε ότι και το μέγιστον πλήθος των εν τῷ άνακτόρω εβρέθέντων ισχυίων άγγείων εινε εξ ήμοίου λευκίζοντος πηλού. Ύατε τα άγγεια ταύτα κατασκευάζοντα εν αυτῷ τῷ άνακτόρω και ίσως ησαν προσημαμένα ούχι διά μόνον το άνα- κτορον άλλα και διά την άγοράν. Το πράγμα δεν εινε παράδοξον, εν αναλογισθών, ότι και σημερον, ότε τα κρήνη εινε μείζονα και πλουσιώτερα των παλαιών, δύναται τις να άγοράξη οσειή κατασκευάζόμενα εις το αυτοκρατορικόν της Γερμανίας έργοσιτίων κορο- λάνης ή ούλων της Δακελίας κλ. Αξιοσημειώσαν δε εινε, ότι τα εν τῷ άνακτόρω του Κάδμου εβρέθεντα άγγεια εινε άμεταχειρίστα και έντελως άτιμῃ, ως άρα εβελθόντα της χειρός του τεχνίτου.

Το πρώσσιον του κλίβανου εινε εν μέρει βεβλημέ- νον υπό μοναλίθου στωρίου φορατίας οπής καταλυρού- σης εις λαξευτήν ύδραγωγείον το όποιον εν τῷ σημείῳ τούτω διασχιζεται εις πολλούς κλάδους. Το ύδραγω- γείον εινε έργον αξιόλογον και δεν άνήκει βεβαίως εις τοις ρωμαϊκούς χρόνους, ότε ή Καθμία ήτο ή πηλ «πάλις» των Θηβών, ουδέ του όνόματος κρήνη άξία. Προσέτι δε εινε ζήτημα αν άνήκει εις τοις κλασσικούς χρόνους, ότε ή Καθμία περιελάμβανε δημοσιά τινι ιδρύματα και ιερά. Εινε πιθανόν, ότι τοιουτον έργον ύπηρέτει πικνός σιμφοκρίτων πληθυορών και τοιαύτη κατάστασις ύπήρχεν ασφαλώς κατά τους παραιοτάτους χρόνους, εις ούς άνάγεται και το ανασκαπτόμενον άνάκτορον. Ακριβώς δε περι του Κάδμου άναφέρεται, ότι ήγαγε διά της Καθμίας ύδωρ. Το σφζόμενον στόμιον όμοια εινε νεώτερον, και εις τα κλιύπτοντα αυτό χώματα εβρέθησαν ερυθρόμορφα θαύματα άγγείων και νεότερα. Φαίνεται λοιπόν ότι εις χρό- νους ιστορικώς διερωθίμουσιν το στόμιον ως εύρίσκα- ται σημερον.

Αι ανασκαφαί αυται εγένοντο εν μέρει διά χρημάτων του φιλαρχαίου Ούλανδοῦ κ. Goekoop, προσενηγκάν- τος προς τοῦτο διασχιάς χιλίας. Έξανηλθέντος του ποσού τούτου έπέδωκεν ο αυτός αξιόλογος κύριος έτε- ρας διασχιλίας δραχημάς.

Κ.

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

Τιμολέων Αργυρόστολος

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ του αποθανόντος καθηγητού απο τον επικόδειον του ανυδέλφου του κ. Α. Λαμβήρη, δημοσιευθέντα εις την «Έστία».

Γέννημα και θνήμα του Έθνικού ήμῶν Πανεπι- στημίου, απο του έτους 1868, ότε έπεράτωσε τάς εν αυτῷ σπουδάς, ήρξατο τινών την γενέτειραν εν Παι- σίοις, ενθα ειδικώς περι την Φυσικήν ήσολήθη, κατα- κτήσας την ύπόληψιν και αγάπην του ύπεροχου της Γαλλίας φυσικού και διδασκάλου τιν Janin. Κατά το 1872 έπανελθόν πλήρης έφοδίον και ζήλου εγένετο ύφηγητής της Φυσικής. Τή 1874 καθηγητής της Σχο- λής των Εδελπίδων και των ύπαξιοματικών, τῷ 1883 καθηγητής της Σχολής των Δοκίμων, και τῷ 1884 καθηγητής του Πανεπιστημίου, έπιεχίλει εν αυτῷ Κοσμητορ, Συγκλητικός και Πρύτανης.

Ο Τιμολέων Αργυρόστολος πρώτος εισήγαγεν εν τῇ Σχολῇ των Εδελπίδων την εμπρεπουσαν εις την

επιστήμη φυσική θεωρητική διδασκαλία. Και πρώτος αυτός θέτων την θεμέλια εις την πανελλήνιον ακαδημία των ελλήνων παιδών, διά σοφής διδασκαλίας λογισμολογίας, τούτοις τότε δοξίμοις εν τη ναντινῃ Σχολῃ και τῶν ἀνοήτων ἀξιοματιζοῦς τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου.

Αὐτός προσέειπε εἰς τὸ πρῶτον μῦθον αὐτοῦς εἰς τὰ μυστήρια τῶν ἠλεκτροπλάτων τοιαύτων και ἐραντισμοῦ εἰς τὰς καρδίας των πόθους ἱστορικῶν μεγαλοφυγμάτων ἐπιπέων πρὸς τὰ θεῶ των πατέρων των τελευθάντων.

Ὁ Υπολέων Ἀργυρόπουλος συνέγραψε πολὺ τιμωμῶν ἐκτενῆς τρίτομον ἔγχειρίδιον Φυσικῆς και περιεκτικῆς συγγραφῆς τῆς ἐπιστήμης του κατ' ἐπιτάξιν βραβευσθεῖσαν, ὡς ἐξαιρέτων διδασκτικὸν βιβλίον διὰ τὴν μέμην ἐκπαίδευσιν. Ἄλλ' ἐκτός τούτων και ἀληθῶν ἄλλῃ μονογραφίῶν, διατριβῶν και ἐγκαινοκρίσεων ἀναγράφει μετὰ τοῦ ὀνόματός του ἢ κατ' ἡμῶν ἐπιστημονικῆ βιβλιογραφία.

Ὁ Υπολέων Ἀργυρόπουλος ἐπιλάττει και προήγαγε τὴν ἐπιστήμην διὰ πρωτοτύπων και πάντων ἐφευρῶν ἐπινοήσεων, πολλῶν διδασκαλικῶν παρηγοριῶν και ὑπέδειξε τὴν κατασκευὴν πολλῶν φυσικῶν συσκευῶν και ὀργανῶν, ἀεικονιζομένων νῦν ἐν ἐπιστημονιστῆς τῆς Ἑυρώπης συγγράμμασι, και ἐτίμησε τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιστήμην, διότι ἀνέγραψεν εἰς τὰς δέλτους τῆς φροντιῆς ἀξιολόγους παρατηρήσεις.

ΓΑΥΠΤΙΚΗ

Θωμᾶς Θωμόπουλος

Ὁ νέος καθηγητῆς τοῦ Πολυτεχνείου. Σὺν αὐτῶν πολλῶ ἀλλοῖς ἐγνώρισται. Τῆς στήν καθηγητικῆ ἔδρα. Σκοπὸς παιδαγωγικῆς χαρᾶς. Οἱ νέες φωνές, οἱ ἀπλαστες ἀκόμη, οἱ νέες διάνους και τῶρα ξαναίγει μερσοῦ τῶς ὁ ἥλιος, ζῆτον ὁδὸν και νὰ δραματισθῇ τὴν ὁμορφίαν και νὰ τὴν ἔχη και ἐξομῆν του, δική του. Τότε θὰ εἶναι ἀποκαλυπτικῆ ἢ διδασκαλία, γιατί τῆς ἀγάπης θεμέλιο εἶναι ἡ γνωριμία. Τόσο βαθύτατα ἀγαπᾷται, ὅσο πῶς βαθύτατα γνωρίζομε. Λόγια παντοτεινὰ τοῦ μεγάλου ἀνευρηματικοῦ ζωγράφου τῆς Ἀνεγεννήσεως.

Ἐδνευρισμένος ὁ τεχνίτης ἀπὸ αὐτῶ του βαδίζει ὁ ἀνθρώπος ἢ φυσικός. Θυμῶμαι ἕναν δάσκαλό μας, τὸν Θωμά Τημαζηνὸν ἀπὸ Γυμνασίον τῆς Σπύνης. Μᾶς ἐδίδασκε τὴν Ἰλιάδα. Ἄς εἶναι τὸ ὄνομά του εὐλογημένο. Μᾶς ἔταρνε ἀπὸ τὸ χέρι, ὄχι σχολαστικῶς και φωτισμένως μίθῃσι και γνώσεσι, μὰ σύνταξος και φίλος νὰ μᾶς δεῖξῃ τὸν ἀρχαῖον κόσμον με τῆς μορφῆς ἀπὸ ἀσπίδος, ἀσπιδόετος ἀπὸ τῶς αἰώνους, ὁ ποιητῆς. Τέτοιαν ὁδὸν βλέπω τὸν Θωμόπουλο στὴ διδασκαλία του, πάντα νὰ καίεται ἀπὸ τὸν ἱερὸν ἐνθουσιασμό, αὐτὸν και νῆπι ἐλαφρώτερη τὴ ζωὴ και τῆς χαρίζει ἅτι τῆς εἰσεῖ ὁ θεός.

Περνᾷ ἢ θύελλα ἀπὸ πᾶντος του χωρίς νὰ κλονισθῇ οὔτε γιὰ μίαν στιγμὴ τὴν ψυχὴ του. Κάθε ἀναπαυτὴ τῆς κόπης του δίνει καινούριον θάρρος και τόλμην και δύναμιν. Πάντα, μερσοῦ ἀπὸ εἰκονοστασί τῆς τέχνης, λυβῆναι ἢ ἀσέμνος του. Μυστηριῶν γι' αὐτὸ τὰ σπᾶται, τὰ προακλῶματα, τὰ ἔργα και γερμῶν τὸ ἐργαστήρι του. Παλεῖται ἐκεῖ μέσος ἢ φαντασί με τὴν ὄλη, και πᾶτε τὴν νικᾷ και τὴν κᾶναι πειθῆναι και ὑποτακτικῆ της, τότε τρέχει ἄλλοθ, ἀκούσθη, νεανικῆ πάντα, σὲ νέες ἐμπενοσεις και σὲ νέα θέματα. Ὅμως παντοῦ μὰ πνοὴ ποιητικῆ τοιοῦθις νὰ γγίξῃ τὸ μέτωπό του.

Κ. Μ.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ—ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΙΑΙΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἀσκήσεις

Οἱ δύο τελευταῖες μαθητικῆς ἀσκήσεις μᾶς ἔκαμαν πάλι δύο-τρεις εὐμορφῆς ἐκπλήξεις. Τὸ ἐλεύθερον παιξίμον (πιάνο) τῆς κ. Πάλμα ἦτο μὰ ἀπὸ αὐτῆς, ἢ ἀπαγγελία τῆς Δος Δαλεξίου, — ἔχω γράφῃ και ἄλλοτε γιὰ τὸ τάλαντον τῆς συμπιθητικῆς κόπης — τὸ τραγοῦδι τῆς Δος Λεονίση, ὡς φωνῆς εὐμορφῆς και ἐγγενεῖας.

Ὅμως ἢ μπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεῖς, πῶς εἰς κάποιον ἀνοήτερον ἐπίπεδον ἔρχεται τὸ δραματικὸν τάλαντον τῆς Δος Ζερβῶ. Εἶνε μικρὴ ἀκόμη και τῶρα ἀρχισε νὰ μορφοῦνται καλλιτεχνικῶς. Ὅστε δὲν μιλᾷ τόσο γιὰ ὅτι παρουσιάζει σήμερον, ἀλλὰ τὸ περισσότερο γιὰ ὅτι βλέπω πῶς θὰ παρουσιάσῃ πολὺ γρήγορα. Μέσος της ἔχει πολλὴν ἀντίληψιν, και αἰσθημα και ζέουθι νὰ τὸ ἐξοικειωθῇ πιστῶς και με ἀνάλογον σκηναῖν ὑπόκρισιν. Εἶναι ἕνας τύπος ἰδιαίτερος, με δικήν του ἐκφρασιν, με γοιμῆς ἐγγενεῖς ὑπερήφανες, και κᾶν πτανται εὐκολα στὰς στιγμᾶς τῶν μεταπτώσεων ἐνὸς ἔργου. Κάποιον περασμένο ἀπόγευμα ἀπήγγειλε τὴν μοῖραν τοῦ κ. Πολέμη ἀπὸ τῶν «Ἀνγίλια» με μεγάλην και μάλιστα ὑπερβολικὴν δόσιν χροῖματος. Εἰς αὐτὸ

τὴ καίει ὁ μαθητῆς. Ὁ κ. Ζάνος και ἐξακολούθει νὰ εἶνε καλλιμένος στὴ παραρημασμένα ἔργα, τῆς ρομαντικῆς ἐποχῆς, καὶ ἂν διδάξῃ τίποτε νεότερο στήν τάξιν του, τὸ διδάσκει κατὰ παραπάλαιον τρόπον. Σήμερον αἰαίον εἶνε ἐκεῖνο και ἐνθουσιάζει τὴν παραρημαστικότητα. Ἐκεῖνο και ἐγγίζει τὴν ἀλήθεια. Καὶ ἀπὸ τῶς παιδικῶς χρόνους ὡς σήμερον — πάντα ἢ ἀνοήτερα τέχνη ἐδιόλεξε τὸ ἐνδῆμα τῆς ἀληθείας και τῆς ἀειότητος γιὰ νὰ ἐφρασιώθῃ. Ἐμεῖς δὲν ζέουμεν τί θὰ εἰσῇ ἀειότης στήν τέχνην.

Οἱ φρονεῖς, οἱ χειρνομῆς, οἱ δυνατεῖς ἐκδηλώσεις — δὲν θέλομε νὰ παραδεχθῶμε ὅτι καὶ δὲν ἔχον τὸν τόπο τους στήν ἡμέραν μας, και ὅλα εἶνε φυσικά, μαθηαῖ, ἐσωτερικά. Αὐτὸ τὸ πείσμα τῶν παιδιῶν δὲν εἰρησῶν νὰ τὸ νοήσοι. Ὁ κ. Ζάνος ὡς ἀκούσθησῃ τὴν ἐξέλεξιν, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ κᾶν κατῆ. Ἡ κόρη και φοροῦσα, ἢ Μοῖρα Στουαρτ, και τὰ παιδιὰ ποιήματα τοῦ κ. Πολέμη με τῶς θανάτους και τὸ ἠράδιον αἰμα τῶν γαιτρικῶν ἐνὸς ἀρρώστου δὲν μοροῦν νὰ μᾶς συγχαίροσιν. Κάθε ἐποχὴ ἔχει τὰ ἀριστοτεχνικῶτά της, και ἐργαζόμεθα, ἔταν μοροῦμε νὰ τὸ βλέπομε και νὰ τὰ μελετοῦμε αὐτὰ τὰ ἀριστοτεχνικῶτα.

Φλόριελ

Νὰ καὶ ἕνας ἄλλος τεχνίτης τοῦ βιολιῶ, και κατορθώνει νὰ ἐπιβληθῇ με μόνην τὴν ἰκανότητα. Γιατὶ αἰσθημα δὲν ἔχει, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη ὁ ἀνθρώπος και ζῆται με κάθε δοξασί νᾶκομηθῇ τόσο πολλὰ πράγματα. Ἡ ἐκφρασις, τὸ μέγα προσόν και παρουσιάζει θερηδὸν και πλάτῃ τὸ τάλαντον, δὲν εἶνε ἕνα χωρικῶν ριτικῶν ἐκείνων και βιάζονται στήν τέχνην. Ἡ τέχνη εἶνε ἐγώσημα, θέλει τὸν ἀνθρώπον συγκεντρωμένο μεσὸ του, καὶ στῆς τριγύρω φρονεῖς.

Κι' ὁ Φλόριελ εἶνε ὁ ἀρχοτατος και θέλει νὰ εἰπῇ ὅλα τὰ μικρομυθισματα ὅσα ἀκούει. Στὸ εἶδος του, ὡς σχοινοβία τῆς μουσικῆς, εἶνε καλός, γι' αὐτὸ σὲ κάθε συναυλία του ἔχει πολλοὺς και τὸν χειροκροτοῦν. Τὸ ἀπόγευμα και τὸν ξανακόσμου στὸ Ὁδεῖον, ἔταξε πολλὰ δύσκολα πράγματα, συνοδευόμενος πῶτε ἀπὸ τὸν κ. Σανθᾶπουλον και πῶτε ἀπὸ τὸν κ. Μπουστένοφ. Ἡ ἀκτέλεσις τῆς τελευταῖας συνθέσεως, και ἔδειξε ὄχι καὶ τὸν θαυμαστὸν μηχανισμόν τῶν δικτύων, ἀλλὰ τὸν νεύρον του ἀνθρώπου, — ἐσημειώθη πάν τελεῖα ἀνομάρωνος ἀπὸ τὸ αἰσθημα καὶ ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἔργου. Ὅμως — εὐτυχῶς γιὰ τὸν τεχνίτην, — ὁ κόσμος και τὸν παρακαλοῦσθε ἦταν τῆς ἀκουστικῆς ἰκανοποιήσεως, καὶ ὄχι τῆς αἰσθητικῆς.

Γι' αὐτὸ τὸν ἐπήνεσε θερηδᾶ και τοῦ ἔδωκε τὸ θάρρος νὰ δώσῃ και δευτέραν συναυλίαν.

Ἡ Δος Καλογεροπούλου με τὴν δεχθήσαν τοῦ Ὁδεῖου.

ἮΤΑΝ ἀπὸ τῆς ἠρωτικῆς συμφωνίαν τοῦ Μπετόβην, με τὸ μεγαλοφῶδες αὐτὸ ἔργον, και συλλαιμῆνεται ὀλόκληρον ἐμπρός εἰς τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων. Τὸ πρῶτον μέρος εἶνε ἢ ἀρχὴ αὐτῆς τῆς συλλήψεως, πλατεῖα, γενικῆ, ἀόριστη. Βλέπει κανεῖς τὸ ἀνήσυχο σῆμα τοῦ μουσουργοῦ, κάθε ὀρατικῆς φράσεως, κάθε ὀρατικῶν φθόγγων. Ἴδιον μέλισσα και πετῆ, και στέκεται και ἀπορροφᾷ κάθε γλυκύτερο ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν λουλουδιῶν. Ὁ Μπετόβην εἶνε τὸ μεγάλο, ποιητικώτατο πτηνὸ, και γι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ἀδύνατον ὕψος. Ὑστερον, σὴν τὰ σστατικῶς βρεθῶν ὄλα τῆς μελωδίας και θέλει νὰ

δημοιομορφίαν. — βλέπει κανεῖς συγκεντρωμένη και τὴν μουσικὴν ἰδέαν και παρακάτω μέρος — αἰσθημα τὸ ζωντανὸ μοῖθῃ, νὰ ὑψώνεται καιρῶν, και καθῆρτικῶ, γῆρος ἀπὸ ἕνα λογγόν, και πρὸς ἀνάμειξά του και τὸ δίδει τὴν πρωτότυπον μελωδικότητα. Ποῦ καλῶναι θαυμαστῆς ἀκατόμητος μοῖσῃ μ' αὐτὸ τὸ μοῖθῃ. Μὰ ὁ Μπετόβην ἔχει τὴν δικήν του καὶ μουσικὴν ἀρχιτεκτονικὴν και τὴν δικήν του τέχνην, και δὲν μοῖσῃ με κανεῖς. Εἶνε αὐτός.

Τὸ μοῖθῃ μὴ και ἔγινε, και και εὐφῶθῃ, ἀκούσθη, ἀκούεται ὀλοῦναι, σὲ ὄλας τῶς τόπους. Εἶνε και ἢ χαρᾶ τοῦ μουσουργοῦ νὰ τὸ ἀκούσθη και νὰ τὸ καιρῶν — εἶνε θαρροῦ κανεῖς. Ὅμοια ἢ χαρᾶ ἐνὸς πατέρου ἀπὸ ἀντίφραση παιδιῶ ἐξοικειωτοῦ. Μὰ ἀνομορφῆς εἶνε τὴν φυσῆ, και τίσο δίδει ἰδέαν τῶν ἐμπνεδῶν τοῦ Μπετόβην, και ὁ θαυμαστῆς θέλει νὰ τὸ ἀκούῃ, — ὡς και σὺν-σὺν τοῦ γίνεται κατῆ μᾶς πρωτοτύπου μουσικῆς ἠδονῆς.

Στὴ μέση τῆς θαυμαστῆς συμφωνίας ὁ καλοσῶς τῆς marche συνθεῖται ὀφρῶνεται. — ἴδιον βροντὸν ἀνέβους και φαντασίας. Ἐκεῖνη τὴν ἀσπρῆ ὁ Μπετόβην ἔχει περιβληθῇ τὸν ἴδιον τὸ θάνατον. Ἐν τῶ μεταξύ μὴ σιεντομία φωνῆ συλλαιμῆς ἀκούεται, — τραγικὸν ἐκφρασῆς φυσῆν και καιρῶν στήν ἀφῶσιν. Τρομερὴ μουσικὴ σιγή. Ὁ μουσουργὸς ὁ ἀθάνατος ἀπὸ σῆμα, καιρῶν ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἀνομορφῆς τῆς ἀληθείας κηδεῖας τῶν θνητῶν. Κι' ἀλήθεια, ἂν φησὶ μορεῖ κανεῖς νὰ καταλήθῃ τὴν ἀλλοιότητα. Ἄρα ζῆ και ἰσχύει μᾶς σ' αὐτῆν, δὲν τὴν καταλείβῃ.

Αὐτὸ τὸ ἐρρηθῆσῃ, εἶνε πᾶντος και ἀποκρῶναι, λωμένος ὁ πᾶντος ὄλας τοῦ κόσμου. Σὺν ἔρχεται νὰ καιρῆς τὸν στωικῶ πᾶν ἐπαρῶ στὴ ζωντανῶν δύναμιν τοῦ ἀνεύματος αὐτοῦ, και μελοσῶναι ἦτο ἀνθρώπινον.

Ἐμφανίζεται ἢ Δος Ἐλίας Καλογεροπούλου ἀνῶμεσι στήν ἀντίλαλον, πρὶν ἀκόμη διαλυθῇ ἢ μαρτικῆ ὑποσπῆς τῆς ἠρωτικῆς συμφωνίας.

Τρομοῦθῃ τοῦ ἴδιου μουσουργοῦ τὸ Ah! perfolé parjure. Λαίρπει ὄλη, γέγγει — ἴδιον ἀσῶματο πᾶσῃ. Ἡ τραστῆ φωνῆ και εἰς ἐκτασιν και εἰς ἐντασιν ἀπεκαλύφθη ὀλόκληρη. Ἡ καλλιτέχνης ψάλλει και ὑποκρίνεται, τὸ πνεῦμα τοῦ Μπετόβην ζῶνεται και ἀπὸ τὴν καιρῶν κᾶν κᾶν τῆς ἐκτελέσεως. Ἡ φωνῆ της παρουσιάζει τὴν στρογγυλότητα και τὴν καιρῶν φωνῆς και ἀνατέλλει. Ἐνε εἶναι ἦρον, δυνατῶ, πλατεῖα και γερμῶν τὴν αἰθουσαν και ἀνομορφῆς ὡς τὸ θεωρεῖται και σῆμα. Ὁ καιρῶν σῆμα ἐπερῆμε αὐτῆν τὴν ἐκτέλεσιν γιὰ νὰ βροβαθῇ. Ἄλλοι ἀπὸ τὴν καιρῶν σῆμα σῆμα, ἄλλοι ἀπὸ τὴν κατῆ, πλῆθῃν γιὰ τὸ εἶδος και τὴν περιεργῆν ἀνομορφῆς τῆς Σπεριάντας Καλῶ — ἐπερῆμεν με καιρῶν σῆμα ἀναπνοῆν νὰ σῆμα και ἢ τελευταῖα τριγυρῆ καιρῶν. Ὑστερον καιρῶν σῆμα και ἢ μεγάλη γυναικα, γλωσσῆ, ἀκούσθη ἀκόμη ἀπὸ τὸ ὄνερον τὸν τραγοῦδιῶ της, ἐκαρῶν τὸ κεφάλι ἐμπρός στὸν κόσμο και ἀλάλαζε, γιατί ἐνοῦσε τὴν ἀνομορφῆς τῆς φυσῆς του.

Τὸ Ballet de Sylphes, ἴδιον στροβίλισμα πτεροῦν. Φῶς μου, εἶπε: «σὴν νὰ μοδιῶνται ὀδοσῆματα». Ἄλῃθῃ. Ἄς μὴ γαῖθῃ κανεῖς τίποτε παραπάνω.

Τὸ «mouet des Folles» τεχνότροπον, περιεργῶ, σὴν νὰ ἐγγράφῃ ἀπὸ ἐμπνευσμένον τρελλῶν. Λαίμνες μολοῦσαν, μάγισσες ἐπελεῖν καιρῶν, μάγισσες ὀδοσῆσαν. Ἐμπνευσις γερμῶν ἀπὸ ἐξοικειωτῶν μεγαλοφῶναιαν. Μία πάλι καιρῶν σῆμα πνευμάτων, ἢ ὀλοῦ ζωῆ τῶν ἀνομορφῶν, ὁ ἀλλοιότης τῶν καιρῶν σῆμα σῆμα μουσικῆς φράσεως.

Ἡ δευτέρη ἐμφανιστῆς ἢς Σπεριάντας Καλῶ ἔρχε-

ται να διώξει τους εφιάλτες. Απόφραγμα το πένθος το ήμερο του Σοσίε. Κεφάλαιο που καταβιβάνει ως τις νύκτες μιας βουδαιόνας. Η δραματική σπουράνο στην εκτέλεση του Μικτόβεν, δεν αναγνωρίζεται. Τώρα η φωνή βγαίνει με μίαν μελιχρότητα ακουσιαστικής φαντασμαγωγίας, σαν από βίβη μεγικών σημειώσεων. Ίδιος ψαλμός. Ήχος άρμονίου. Ο άρρακτης φαντάζεται ομοιωμένοις έκκλησιές και λειτουργίες ψυχών του μέλλοντος ήμπερς σάν ένα θεόν της τέχνης. Άλγθηναι, ή Καλογοροπούλου δεν είνε άνθρωπος σημερινός. Κρατεί από κάπου μίλλον μακρινό και ή απόδοσις της τών έργων, είνε σάν ένα προμάντευμα της ελπιότερας έκφρασιος — πού θά κατορθωθή ύστερα από πολλά χρόνια. Μά ή Καλογοροπούλου θά μείνη ή προήγισσα. Και το άλλο τραγούδι της La jenne fille et la mort — όπως τό ξωνιάνεψε, αυτό μās λέγει: διαμάνοντας στους μεγάλους πεθαμένους, προσφιλείς τους μεγάλους που ήάρθουν άργότερα. Συνδέει μ' ένα τρόπο δικό της, με μιά γλυκειά δική τους έννοια, δαίνους που άπέχουν φανταστικά μέσα στο άπειρο της υπάρξεως. Τους κάνει να αναπαυώνται, να ένώνουν τη σιριά τους — κι' έτσι, νά, έτσι, παράγεται ό μεγάλος σπινθήρ, ό ζωντανός, ή φωνή της Σπεριάντας Καλά. Με παθητική φωνή, που εύρητο κατανακτικά προς τά βίβη της συνθέσεως, μās έδειξε την ζωήν της κόρης, όλο και πού σκοτεινή από σημείο σε σημείο. Σύμφωνα με την υπόθεσιν ένδομήμως και ή απόδοσις, ως πού έγινε σπαρακτική στο τέλος — σάν ή κόρη αντίκρουσε τόν θάνατο. Το τέλειωμα του τραγούδιού της ήταν ίδιο ένα σβήσιμο ζωής.

Και για τελευταία φορά, τό βράδυ έκεινο έπαρουσιάσθη με την Ίριγένεια έν Αόλιδι. Πιό ελληνικήν δεν θά μπορούσα να την φαντασθώ την Ίριγένεια ούτε ελληνικότερα θά μπορούσε κάποις να την απόδοση. Η Έβλις Καλογοροπούλου ξέσπασε να γίνεται ένα με τό μυστήριον της κάθε εποχής. Τώρα περισσότερο, πού ή εποχή αυτή είχε δώσει την πρώτην άληθινήν καλύτεργειαν στην γενειάν της. Έδώ ό ρυθμός είνε άλλος, τό έργο ένα μουσικόν δράμα. Είχε μεγάλας μετακτώσεις, ήμην στίς έκφρασις, κι' εκεί πού ή δομή αυτή έκούοσε προς τις κοιλάδες τών Ιλαρών μουσικών σημείων, ώσαν ένα έσπασμα της ραγδαίας έμπνεύσεως, μια κραυγή πάλλ, ένθήμεζε την τραγικήν ιστορίαν. Η Καλογοροπούλου αισθάνθηκε την Ίριγένεια και ή Ίριγένεια, τό καταδικασμένο μυθολογικό πρόσωπο της ελληνικής ιστορίας, σπράκθησε σ' αυτήν. Ο κόσμος τό αισθάνθηκε, κι' εκδηλώνοντας έτσι τρελλά τόν ένθουσιασμόν του, έχαιρέτιζε τά πατροπαλαιά του παρρηθία του, και, μαζί, τό πλάσμα πού έβγήκεν απ' την ηχη κι' από τά σπλάχνα αυτών τών θεϊών παρρηθιών.

Κατά την όμιλογίαν της ίδιης της καλλιτέχνης, ή μισή έντυχία ήφειλετο στον κ. Μαρσίε, πού την ακολουθούσε με την όρχήστρα έτσι τέλεια και τεχνικά, ώστε να γίνη ένα ή αναή τών όργάνων πού διηθόυσε με την φωνήν της. Μς μουσικός θεωρείται από τους πρώτους σήμερα στην Γαλλίαν, και τόν αναφέρουν με μεγάλην εκτίμησιν. Έδώ περιή σχεδόν άπαρητηρητος, και καμιά φορά ή αδοτηρότης του σχολιάζεται σάν έλάττωμα του καλού κι' ανεκτήρητου Μαρσίε — όπως τόν λέγει στις άφελέστατες καλλιτεχνικές διαχύσεις της ή Σπεριάντα Καλά.

Η όρχήστρα έπαιξε καλά, όσο λίγες φορές είχε παίξη.

Όμως τό τελευταίον έμβυτήριον, ακατάλληλο έντελώς προς τό ήμης του παραγράμματος, έπρεπε να λείψη.

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΓΓΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Η έκαιονταετηρίς του Ντίκενς

ΕΙΡΤΑΙ τελώνται εις την πατριδα του, και εις άλλας χώρας ακόμη, να τιμήσουν τον μεγάλον μυθιστοριογράφον. Τόσον δημοτικά ήταν τα μυθιστορήματα του Ντίκενς, ώστε οι άλλοι άνθρωποι τον τιματούσαν στους δρόμους του Λονδίνου να τον συγχαρούν. Ανύψωσε την φιλολογίαν δίδοντας με τα έργα του, όχι μόνον ενάριστον άνάγνωσμα, αλλά ένα μέσον μορφώσεως δημοκρατικής και κοινωνικής προόδου. Αλλά γράφει ο Γαστιών Ντεσά.

Είς τα μυθιστορήματα του Ντίκενς μās κάμνον έντύπωση πρώτα ή απλούτης των μορφοτήτων του. Οι ήρωες αυτοί είναι άνθρωποι του λαού, μικροεπαγγελματίαν άλλ' ό συγγραφεύς μās δείχνει ότι τό επάγγελμα τό ταπεινόν δεν σβήνει την εδγένεσιν του αίσθηματος. Και ό Ντίκενς είχε ύποφέρει όπως οι ταπεινοί του ήμους και είχε χαρή με την ίδια απλή χαρά. "Όλον τό έργο του είναι γεμάτο από γλωμά, ασθενικά, διατυπωμένα παιδιά, σάν τόν Όλιβέρ Τρυστ και τόν Δαβίδ Κόπερφιλντ. Ο Ντίκενς δημιουργεί σχεδόν την ζωήν του όταν περιγράφη την αηλιότητα της ζωής των μικρών αυτών πού δουλεύουν στα εργοστάσια, βίρεια σάν να ήταν άνδρες μεγάλοι. Και τό δημιουργεί με την μεγάλην του τέχνην, χαρούμενα μαζί και μελαγχολικά.

Τόν είχε βάλει σ' έναν έμπορον πού πολυούς βενίκια για ύποθήματα. Στην αρχή ή δουλειά του ήταν να γερύη τά βατάκια με βενίκια. Μέσα από τό ύπόγειο πού έδούλευε, έβλεπε από έναν φεγγίτη τόν Τάμεσι, πού σφύζα τόν θυμάται και τόν ζωογραφίζει στα έργα του. Τόσο δυστυχισμένος έννοιωθε τότε, πού πολλές φορές σκέφθηκε ν' αυτοκτονήσθ. "Όταν έπειτα μέρες καλύτερες. Ο πατέρας του τόν έστειλε στο σχολείο. Για την τύχη του ό δάσκαλός του ήταν ένας αγριάνθρωπος. Το πορτραίτο του δασκάλου αυτού τό βλέπομε μέσα στα έργα του μυθιστοριογράφου. Στο πλάι τών συμπαθητικών μορφών του Ντίκενς εφύραζονται και άλλα, είδος γελοιογραφία, πού θυμίζουν τύπους έννοιασθικών, απλήτους πού κερδίζουν με κάθε μέσον, άκόμα και καταστρέφοντας τους άλλους, τους αδυνάτους.

Ο Γαιν εις μίαν μελέτην του διά τόν άλλον συγγραφέα λέγει περίπου σάν συμπέρασμα τών σκέψεών του: Μόνον στην άγάπη υπάχει άληθινή χαρά. Το πιν στη ζωή είναι ή ειδυσθησία. Προσέχετε, μίη έγγίσετε τις λεπτές ψυχές πού λουλουδίζουν σε όλες τις κοινωνικές τάξεις' ή φιλανθρωπία, ή συγγνώμη, ή συμπάθεια είναι τά ωραιότερα δώρα του ανθρώπου ή φιλό, ή τρυφερότης, τά δάκρυα οι έξομολογήσεις είναι τά ήδονικότερα πράγματα στον κόσμο. Εδύχισημένος όπως έδάκρυσε με την άνάμησι μιάς αγαθής πειξίως πού έκαμε ή μιάς εδεργείας πού δέχθηκε.

Η ΦΑΙΔΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Πρώτη φορά ή έννοιξ αρχίζει απ' τό Γενάρη και τώνεται ό ουρανός τό χρώμα του τό γαλανό.

Ζήτη και ή Ανόρθωσις με τη μεγάλη χαρά πού έδιδόθησε τη γή κι' έφωσε ως τόν ουρανόν.

[Από τας «Αθήνας»] Ο ΓΕΛΩΤΟΠΙΟΥΣ

ΚΟΣΜΙΚΑΙ ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΕΙΣ

ΕΑΙΕΚΕ κι' ό Σύλλογος τών Έρασιτεχνών την ήμεραν έτσι. Για όσους δεν έξουν τί θά ειπή «Σύλλογος Έρασιτεχνών» συμπληρώνα: Ένας μικρός αριθμός από τις πού χωρισμένες κυρίες μας του καλού κόσμου, πού άσχολούνται καμιά φορά και με την τέχνη, έτσι για ποιηλία.

Ο ήμηςλος προστίτης του σωματείου είνε ό Βασίλειος, και πρόεδρος ό Παύληφ Χριστόφορος.

Έκεινο τό δειλινό ή αθουσι του Βασιλικού ήτο γεμάτη από κυρίες και κυρίους, πού σπάνια φέινονται σε συγκεντρώσεις όργανωμένες από άλλους και άφελές ανθρώπους — εκείνους πού συγγενούν με την τέχνη δίχως την μεσολάβησι ύψηλών προσώπων. Γι' αυτό χειροκροτούσαν εύκολα και άδίστακτα.

Άλήθεια ήταν καλό τό πρόγραμμα. Και Σαιν-Σιγς, και Παδερέρσκι, και Μαρίμ, και Λαμελέτ, και Μορέας, και Ούγκώ, Γκουνύ, Όρμπιπαζ, Φορέ και Σαρμάρα.

Τό Ave Maria έγινε κόρη για να τό τραγουδήσουν όρμεις και καλοστολισμένες κυρίες. Κι' από πολύ σε λίγο όλα έπαθαν κάποιαν άλλαγή για να κατορθωθή ή έκτέλεσις τους από τά μέλη τών έρασιτεχνών. Η κ. Στράτου μās έδειξε μίαν μεγάλην φωνήν. Κι' άν κρίνη κανείς από «της Κοπέλας τό νερό» πού έτραγουδούσε, θά έβλεη σά συμπέρασμα, ότι: αυτά τά ελληνικά γοργουλοήμενα τραγουδάκια με τόν χτυπητόν ρυθμόν, δεν πούουν να είνε εύμορφα κι' άν αποδοθόν με φωνήν πού δεν έχει ύποχωρήση όλοτετα στις μουσικές δυσκολίες.

Η κ. Ναιδιν Άλλήμαν, πρώτη στην εδμορφιά, στην έκφραση και στην εμφάνισι, μέσα στο ρουμπι έλαφρο-μετάξινο φόρεμά της — έτραγουδούσε πολλά πράγματα, μιά τεχνίτρα και λεπτή έρμηνεύτρια άνεδελθή στο Νανούρισμα. Ο Ένας απλός κυματισμός ήταν ή φωνή της — ίδιο νανούρισμα, και ή προφορά της καθαρά και έκφραστική.

Οι δεσποινίδες Άγαπητό και Δαμασκηνό άπήγγειλαν. Φαίνεται να έχουν τάλαντον και οι δυό, — κάθε μιά στο είδος της, ή πρώτη για ναπομημήται καναγιές, άγγελικά πνεύματα, και να σκορπίζη λυρισμούς τρυφερούς συναισθημάτων. Η δευτέρα με κάποιον Ισκιον επάνω της, με τόν περιεργον αντίλαλον της φωνής — γιά δραματικές διηγήσεις.

Όμως δεν άρχαι τό τάλαντον. Χρειάζεται και ό διδάσκαλος πού θάρπάξη τό τάλαντον, θά τό νοιώση, θά τό δώσει την ψυχήν της Τέχνης, θά τό βάλη στον άληθινόν δρόμον. Φαίνεται, διδάσκαλον δεν θά έχη ό Σύλλογος τών Έρασιτεχνών, και άπαγγέλλουν όπως αισθάνονται, κι' όπως τις άδηγει ή ίδια διαίσθησις τους. Κρίμα. Μά έχάθη λοιπόν ένας άνθρωπος αισθητικός, ένας άνθρωπος πού να ξέρη, πού να έχη νοιώση την καταπληκτική μεταβολή στην τέχνη της ύποκρίσεως. Πού ακούσθηκε πειά σήμερα, στα χρόνια πού όλα ζητούν ν' άπλοποιηθόν, — ένα ποιητικό γλυκό, πού μās μιλεί για τό μάθημα ενός λουλουδιού, γιά έρμηνεύεται έτσι άρυσικα και με τέτοιον ρομαντικόν τρόπο; Κι' άκόμα ποιός άνεχεται σήμερα εικόνας από την ζωή τών βασανισμένων, πού έχουν μέσα τους την δραματική έξαρσι, σε κάθε λόγο, σε κάθε έννοια, — ν' άπαγγέλλονται έτσι άγρια, με τέτοιαν ύπερβολικήν χειρονομίαν; Η Δις Δαμασκηνό έξεσχίζετο σάν έλεγε «την μνηστήν του τυμπανιστού.» "Α, όχι. Να ξεσχήζωνται οι ψυχές, και σ' να μείνη κύριος του έαυτου σου, κι' απ' τό πάθος του έργου να παρασύρσαι ως ένα βαθύ. Έτσι δεν θά σου φύγη τίποτε, σ' ή ζάλη της έξάρσεως δεν θά σέσις έξω. Αλλά κατορθώνεται με

την «έσωτερικότητα.» "Ας μιλή τό μάτι, τό χρώμα, και στις γραμμές της μορφής ως γίνεται όλομάνερα τό κλίμα πού φέει στο έργο άνάμεια. Μικρή ή κίνησις, και μιά σκέψις απλή μ' αιδεί, ως χωροκατηρήξη την όλη έρμηνεία. Έτσι αναδεικνύεται ένας ηχηρόλογος άνώτερος κι' άσπύθιστος ό ήθοποιός, κι' ένας κύριος του τάλαντου του, — μιά τό περισσότερον και γνώσις τών καλλιτεχνικών άπαιτήσεων της εποχής.

Αλλά όλα, αλιούτητα έπρεπε να τά αναλόη ένας ειδικός κι' έχομεν άρκετούς, με την διαφοράν ότι δεν τους γνωρίζουν τά μέλη του Σύλλογου τών Έρασιτεχνών.

Η άπογευματινή έτελείωσεν με χειροκροτήματα, και τό πείσμα του αλουσιού κόσμου έχυθη εδμηματημένον έξω από την λαμπαρίν αυθουσιαν. Κάτι ελιαν άκούση επί τέλους οι άνθρωποι, και αυτό ήταν άρκαι για την Ικανοποίησιν τών άξιόσπων των.

Η. Α.

Η ΜΟΔΑ

ΤΡΑΒΕΓΤΑΙΑ, ή μόδα άπεφάσισε για τις γυναίκες να περπατούν με το σώμα τους θεληματικά φιλαρισμένον. Τά ύποδείγματα τών νέων κομσίδων της «Φέμινι-φρόνουν» ως τά γυναίκα. Το σώμα σπριτοδεμένο, στενοχωρημένο σε μιά φήρη, πού τό παρουσιάζει κάθε άλλο παρά άνθρώπιον.

Τέτοιες είνε οι τελευταίες έμανεύσεις τών σκιαν της μόδας, γι' αυτό τό περσιτό πράγμα της γυναικείας ένδυμασίας. Κι' έτσι άπεφάσισαν εις βάρος τών μυριάδων άλλων, πού είνε έτοιμες ν' ακολουθήσουν τό πρόσταγμα.

Λοιπόν μόδιμες αγγιπτιακές. Χωρίς έντόθησι, χωρίς φυσικήν κίνησιν, χωρίς βήμα, χωρίς καμιάν έκφρασιν ζωής. Η έλευθερα άνακινή καταργείται και κάθε καμπύλη γραμμή του σώματός μας πρέπει ν' άφανισθή.

Όσο κι' άν άγαυό, όσο κι' άν ποιετώ την άληθινήν ζωήν μόνον σάν άποτέλεσμα της εξέλιξεως — δεν θά ήμπορούσε ποτέ να επανέσση αυτήν την εξέλιξιν. Το σκλάβισμα του σώματος δεν είνε δέγμη άνθρωπισμοσ. Και μέσα στις έλευθερες νεωτεριστικές τάσεις της μόδας, όλομάνερα σημειώνει μίαν ύπισθοδρομικόν στυς κυριούς της βραβερρότητος. Πού άγιστοπάν την δαχτυλιδένιαν μέσην — άδιάφορον με πούδν δολοφονικόν τρόπο θά κατορθώνετο αυτή ή μέση.

Τώρα θυμήθηκα και τους άγρίους, με τους χαλκιάδες στη μύτη και τά σιδερένια βραχιόλια στα σφρατά τών ποδών. Τέχα τι διαφέρομεν ήμεις οι εδρωπαίοι από αυτούς. Εκείνοι τριπούν την μύτην τους, έμεις σφίγγομεν τά έντόσθιά μας σε μιά τανάλια από μπαλένες, σίδερα, έλάστιχα, κοπίτσες και κορδόνια.

Άηλαδή κάνομε και χειρότερα, γιατί αναγκαιζομε την ζωήν μας στην πηγήν της. Οι άγριοι, μόνον έννοιαν της εδμορφίας και της καλαισθησίας άμαρτάνουν.

Και έπειτα, ποιός είνε ό προσορισμός της μόδας. Το ελπα θαρρό και άλλοτε, — κι' άν δεν τό ελπα, όλοι τό ξεύρομε. Να παρουσιάζη την γυναίκα ώραιαν, όμοιωτέραν απ' ό,τι θά ήταν αυτή με ένα άναλλοιωτό ένδυμα. Ν' άπομημήθη ό,τι θέλει, μιά, τά σύγνερα, τά λουλουδία, τους τόνους τών χρωμάτων, να ελοδύση στην ψυχήν της κάθε όραιας έκφράσεως φρονιζόντας πως να την πιάση, πως να την ύλοποιήση και πως να ντύση μ' αυτήν τό σώμα πού θέλει να τό άνοδείη πειό λαμπερό, πειό τέλειον. Πειό σύμφωνο με τις έλευθερες γραμμές — άληθινό πλάσμα της ίδιης δυνάμεως πού έφτιασε τόν γούφν κόσμο. Έδώ σταματώ. "Α! καμιά φορά έχομεν τόσο άνάποδα και άντιφυσικά γούστια, πού σε μιά στιγμή μπορούμε να έλθομε χρόνια και

χρόνια πίσω. Η αδυναμία μας είχε αιτία, δὲν ξέρω ἐπὶ τέλος ποῦ μας ἐλάττωσε τρωματό, καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ ξεριζώσῃ πομπὰ πρῶτος. Οἱ καρσίδες οἱ πλεονασμοὶ εἶνε ἓνα ἀπὸ τὰ διαπλοδορμικά μας βήματα. Ὅσοι τοὺς ἐφύρασαν μὲ νοσήθιον πολὺ καλὰ.

Η ΑΘΗΝΑΙΑ

Ο Λ Ι Γ Ο Σ Τ Ι Χ Α

Σημ. Εἰδικαὶ βιβλιομαθίαι δημοσιεύονται διὰ τὰ βιβλία τῶν ἑσῶν δὲ ἀντίετα στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα μας. Τὸν ἄλλον ἄλλως ἀγγέλλεται ἢ ἐκδοται.

150 χιλιάδες δένδροι διέταξε τὸ ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας νὰ διανεμηθῶν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Θεσσαλίας διὰ νὰ γιενθῶν ἀπὸ τοὺς μαθητὰς εἰς τὰς σχολικοὺς κήπους.

Ἀρχίζει οὕτως τὰς ἡμέρας νὰ λειτουργῇ Οἰκονομικὴ Σχολὴ μὲ πρῶτὸν νοκτερινὸν μαθηματικὸν ὑπὸ εἰδικῶν ἐπιστημονῶν. Ἡθιανὸς εἰς μίαν αἴθουσαν τοῦ Βασιλικίου.

Ἀπέθανε ὁ Τιμοθέου Ἀργυροπούλου, ἐπίτιμος καθηγητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Ὁ φίλιτος συναγωγίτης μας κ. Θωμᾶς Θωμόπουλος, διαφιλοῦ καθηγητῆς τοῦ Πολυτεχνείου. Οἱ μαθηταὶ τῆς γλυπτικῆς ἀποκτῶν διδασκαλίαν μὲ τελείαν μόρφωσιν καὶ μὲ ἰσχυρὸν ἐπιθεωρητικὸν διὰ τὴν τέχνην.

Ἐνομιαντὸ τοῦ κ. Θεοτόκη ὑπὸ τοῦ κ. Λουκά Νάκου ἀπὸ ἀφῆσαν τὸν δημοσιευθὲν εἰς τὴν «Ἐστία» τῆς 22 Ἰανουαρίου:

Τὸ «κῆρι Προέδρε» ἀπὸ ἓνα βουλευτῆν, ἀπὸ ἓνα πολιτῆν, ἦτο μεχωρὶ κακίστηθα διὰ τὸν κ. Θεοτόκην.

— Μὰ τί θέλει ἐπὶ τέλος καὶ μὲ τυραννεῖ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

— Κῆρι Προέδρε, θέλει τὴν Θεσσαλίαν.

— Μὰ δώστέ τιν ἐπὶ τέλος, ἀλλὰ νὰ μὲ ἀφήσῃ ἡσυχον!

Λογισθῶσαν νέοι καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου: εἰς τὴν Φυσικομαθηματικὴν Σχολὴν οἱ κ. κ. Γ. Ρεμπεδος τῆς Ἀνωτέρας ἀναλύσεως, Ν. Χατζιδάκης τῆς Θεορ. Μηχανικῆς, Θ. Χόνδρος τῆς Φυσικῆς, Κ. Ζεγγελης τῆς Ἀνοργάνου Χημείας, Κ. Κτενάς τῆς Ὄργανολογίας καὶ Πετρογραφίας, Α. Λιγνίτης τῆς Ἀστρονομίας καὶ Μετεωρολογίας, Σ. Μηλιαρῆκος τῆς Βοτανικῆς. Εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν οἱ κ. κ. Α. Χρηστομάνος τῆς Γεν. καὶ Πειραματικῆς Παθολογίας, Β. Μπένης τῆς Πθ. Νοσολογίας καὶ Θεραπευτικῆς.

Καὶ εἰς τὰς ἡμέρας Οἰκονομικῶν Συστάτων. Ἐπιτροπὴ ἀπὸ πρῶτας καὶ καρίους ἀνέλαβε τὸ ἔργον. Ὑπόδειγμα ἐπέγραψεν τὸ Συστάτιον τῶν Ἀθηνῶν.

Αἱ βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ ὀρίζονται διὰ τὴν 11ην Μαρτίου.

Αἱ εἰσπράξεις τοῦ χαρτοσήμου κατὰ τὸ 1911 ἔφθασαν εἰς 12,319,000. Τοῦ προηγουμένου ἔτους ἦσαν κατὰ 1,480,000 ὀλιγώτερον.

Τὴν σαρμαστικὴ θὰ δοθῇ εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον ἀπὸ ἀριστοτέχνας ἢ «Τρισύγενη» τοῦ Παλαμά: Τρισύγενη ἢ Κε. Θεώνη Παπαῦ. Θὰ παίξουν καὶ αἱ Δες Βλασιθῆ, Αἰμιλία Καραβία, Ζαμάνου, Ζεφθοῦ, Μ. Τσιλιμύχρα, καὶ οἱ κ. κ. Γ. Ν. Παλίτης, Σπύρος Ἀλημπερτης, Ν. Λασπιδιῆτης, Α. Ζάχης, Π. Α. Ταγιάπουλος.

Ἡ «Στήλη τῶν Νέων», δι' ἔλλειψιν χώρου, εἰς τὸ ἐρχόμενον τεύχος.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κ. Κ. Φ. Λευκοσίαν. Πολὺ εἰδικόν, ἐπομένως ἀκατάλληλον διὰ τὰ «Παναθήναια». Ἐδωριστοῦμεν διὰ τὴν εὐγενικὴν προθυμίαν.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ Ἀκρόπολις καὶ τὸ Μουσεῖον ἀσπῆς, ὑπὸ Γεωργίου Σωτηριάδου. Ἀθήναι. Τυπογραφεῖον «Ἐστία» Μάισνερ - Καργαδοῦρη, δρ. 3.

Βυζάντιον καὶ Βυζαντινὸς πολιτισμὸς, ὑπὸ Α. Κ. Ἐκσελιγγ μετάφρ. Σ. Κ. Σακελλαροπούλου. Ἀθήναι. Σόλλογος Ὁφελίμων Βιβλίων λεπτὰ 80. Τυπογραφεῖον «Ἐστία» Μάισνερ - Καργαδοῦρη.

Ἐκάβη Εὐριπίδου, μετάφρ. Ν. Πορσίτη. Ἀθήναι. Ἐκδ. Γ. Φέξη δρ. 1.50.

Τρωάδες Εὐριπίδου, μετάφρ. Α. Καμπάνη. Ἀθήναι. Ἐκδ. Γ. Φέξη δρ. 1.50.

Μελέτη περὶ τῆς ἐν τῷ Κυβερνητικῷ δάσει Ραυδὶ ἀρχαίας θέσεως, ὑπὸ Γ. Κ. Περιστιάνη. Λάρναξ Κύπρου.

Die sprachfrage in Griechenland Manolis Triandafylidis. Sonderabdruck aus den Süddeutschen Monatsheften.

Μουσική:

Πάντα πονῶ, ὑπὸ Ν. Κόκκινου, ποιήσεις Γ. Μ. Βουγιουκλάκη, δι' ἄσμα καὶ κλειδοκώμβalon. Ἐκδ. Γ. Φέξη.

Τὰ Τραγῶδια μου, ὑπὸ Ν. Κόκκινου, ποιήσεις Γ. Γεωργίου, δι' ἄσμα καὶ κλειδοκώμβalon. Ἐκδ. Γ. Φέξη.

Valse Brune, paroles de Georges Villard musique de Georges Krier. Ἐκδ. Γ. Φέξη.

Ἀγγέλλονται:

Ὁ Γῦρος τῶν Ὠρῶν, ὀνειρόδρομα σὲ πέντε μέρη καὶ πρόλογος ὑπὸ Σωτήρη Σκίτη Φρ. 4. Paris, 14 Rue du Val-de-Grâce.